

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

RIKSORGAN för SVERIGES LUNGSJUKA

JULEN 1944

KLOCKAREBOLAGET
 Begravnningar och Eldbegångelser
 f. d. Wissnells, etabl. 1818.
 39 Skeppargatan, tel. 62 34 36, 61 20 98.
 Filial: Agnegatan 40, tel. 53 35 28.
 Efter affärstid: 49 29 30, 61 20 98, 67 32 02.

JU TELUMP
 Säckar och juteväv köpes. Fördämnings-
 mattor, cisterner, sand- och torkgaltar
 säljas. Koksgrytor, Järnbalkar och Plåt.
A. JÖNSSON & Co
 Timmermansg. 47 - Stockholm
 Tel. 43 03 59, 43 63 83

Försäkringsbolaget
WINTERTHUR

Svenska Direktionen
 STOCKHOLM

PAPPERSAFFÄREN
SVENSKT PAPPER
 AKTIEBOLAG

Sveavägen 98 V, Stockholm.
 Tel.: Växel 23 11 20.

AB. Brusafors-Hällefors Försäljningskontor
 Lager av olika papperssorter samt
 kartong och kuvert

FEMINA
 Smålandsg. 2, Sthlm
 Tel. 61 01 71, 61 01 72
 Kurser i Klädsöm, Linnesöm,
 Barnkläder och Montering. PRO-
 SPEKT på begäran.

STRÖMBERGS
MÖBLER
 REGERINGSGAT. 66. Tel. växel 23 12 30
 Obs! Besök vår utställning.

En Hedersgåva från
AUG. LJUNGQVIST URMAKERI
 är alltid välkommen
 Beridarebangatan 23 a
 Telefoner 11 16 48 och 21 16 49

FJÄDERFABRIKEN
SPIROS A.-B.
 Renhammarsväg. 11, U l v s u n d a
 Tel. växel 25 48 08, 25 48 09, 25 48 10.

ERICSSONS PLATTSÄTTNING
 Tranebergsvägen 50 Telefon 25 66 85
TRANEBERG
 Plattor — Kakelugnar
 Öppnar spisar

Pettersson & Mentzing
MÖBELAFFÄR
 Gamla Brogatan 17 STOCKHOLM
 Telefon 11 95 19
 Reellt arbete Moderata priser

Införda anbud å
MÅLERIARBETEN
 Arbetet utföres omsorgsfullt.
 Först 1:ma material användes.
DE NILSSON A.-B.
 Leverantör.
 Verkst., Malmskill-
 10 74 28, 20 30 80.

P. D. LINDEEN'S EFTR.
 G. Rick. Wimmergren — **SNICKARE**
 Upplandsg. 2, 1 tr. ned, STOCKHOLM
 Tel. 20 36 49. Utför allt vad till yrket
 hörer: Finare och enklare möbler, re-
 novering av antika möbler samt butiks-
 o. kontorsinredningar m.m. **Humana priser**

Firma L. F. LENNSTRAND
 Etabl. 1903
 FREJGATAN 3 — Telefon 33 95 60
 Förstklassig billackering
 Reparation av bilskador

HERMAN ANDERSSON & SON
TRYCKERI - Dalagatan 12, tel. 31 51 00
 Rekommenderas för gediget
 Affärs-, Illustrations- och Boktryck

M. F. Åkerdahl - BOKBINDERI
 Skomakaregatan 13 Telefon 10 05 30
 STOCKHOLM

GEDIGET ARBETE - HUMANA PRISER
 Firman grundad 1828

Minska Edra utgifter - köp hos oss!
 Se här några exempel på våra priser:
 Affärskuvert, 0:60 pr 100 st. Brevblock,
 100 blad, 0:85. Helark, dubbla, pr 100
 ark 1:75. Kortlåda med 100 kort och
 reg., 4:85. Reservoirpennor, div. mär-
 ken, rab. priser. Snörpärmar, kvarto pr
 ds. 3:80.

KONTORSLAGRET, G:la Brogatan 36.
 Telefon 20 64 58.

KÄLLAREN DRUVAN
 Götgatan 72
LUNCH - MIDDAGAR - SOUPÉER
 MUSIK DAGLIGEN

PRESSVERKTYG
 L. S. THÖRN
 Fixturer. Svarvningar. Pressningar.
 Massfabrikationer utföras.
 Moderna arbetsmetoder! Precision!
 Hudiksvallsgatan 4. Telefon 31 46 34.
 STOCKHOLM.

KOKS
A.-B. JOHN ENEQUIST
 K O L
 Stockholm 5 - Tel. 67 02 50

SÖDERMALMS SLAKTERI AB
 Kött- & Charkuteriaffär
 Fabrik och kontor: Horns-
 gat. 66 B. Tel. Väx. 23 02 50
 Försäljningslokaler: LÅNGHOLMSGAT.
 12-14, HORNSGAT. 66 B. Tel. 23 02 50.

Möbler bäst och billigast
AB HARRY CARLSSON
 S:t Eriksgatan 46. Tel. 51 52 12.
 Roslagsgatan 4. Tel. 20 95 48.

TVÄTT-, KÖKS- OCH STERILISE-
RINGSANLÄGGNINGAR
VÄRMELEDNINGS-A.-B. CALOR
 Gjuterivägen 10. U l v s u n d a.

Julius Sjögren
 Södermalmstorg 4 - STOCKHOLM
 Allt inom branschen
 Sportartiklar till humana priser

LINDBERGS SKROTUPPLAG
 Solnavägen 54 — Norrtullsgatan 69
 Tel. Växel 33 42 50, 33 42 51, 33 42 55
 Säljer och köper: Kaminer, Spisar, Spik,
 Räls, Balk, Vatten- o. Avloppsrör, Vär-
 meledningsrör, Rördelar, Dörrar, Föns-
 ter, Tvättgrytor, Badkar, Staket och
 Stolpar, Takplåt, Remskivor, Axlar,
 Lump, Järn- och Metallsprot, Tagel, Mo-
 torer, Bilar, Maskiner.

Köp **EKONOMISKT** —
 köp **KONTANT**
KOOPERATIVA
MÖBELAFFÄREN
 Klarabergsg. 42. Telefon 20 25 01.

KONDITIONER STEN STURE
 Vällingbyvägen 1, Ängby
 Tel. 37 06 00
REKOMMENDERAS

TEKNISKA AFFÄREN SKATAN
 Sjukvårds- och förbandsartiklar.
 Tekniska varor. Parfymer. Tvål.
Hantverkargatan 37 - Tel. 51 05 73

Landets största urval i
RESEFFEKTER OCH DAMVÄSKOR
 finner Ni hos
VÄSKAN • Kungsgatan 23
 Filialer: Norrmalmstorg 1 - Götgat. 23

BAGARSTUGAN
 65 FOLKUNGAGATAN 65
 Tel. 40 73 37
 37 HORNSGATAN 37
 Tel. 40 70 00

BÖCKER och PAPPERSVAROR
 hos
BIBLIOTEKSBOKHANDELN
 Tel. 10 25 28, 20 47 69. Sthlm.
 Biblioteksgatan 12

ETT ANSIKTSVATTEN
 som mer än 30 år hållit sig i marknaden,
 överträffat, är
LANDENS LAVENDEL
 Det påtvättas med bomull, renar huden
 och lämnar en osynlig, skyddande hinna,
 som ligger kvar några timmar utan att
 hindra hudens funktioner. Ett universal-
 medel mot slapp, grov och narig hy.
 Använd det dagligen och Er hy bevaras
 frisk och klar. Tusenden använda Lan-
 dens lavendel med lika stor förtjusning
 som framgång. I samband med Landens
 lavendel utgör användandet av
Landens Mandelsalva
 den enklaste men grundligaste metoden
 för ansiktsvård. Hos parfymhandlare
 landet runt.

NORIN & HEDLUND
 Koppar-, Bleck- & Plåtslageri
 Norrtullsgat. 20, Stockholm. Tel. 30 59 02
 Utför: Svetsningar, Koppar-, Bleck- &
 Plåtslageriarbeten av alla slag
 Förstklassigt material och arbete.

DAMMSALONGER
 Utför allt inom den moderna hårvården
 trådlös och kemisk permanent
 effektiv — behaglig
 Skönhetsvård — Brudklädsel.

Varvsgatan 4 Tel. 40 80 79
 Hornsgatan 50 " 42 42 39
 Bondegatan 58 " 41 80 96
 S:t Paulsgatan 3 " 43 17 15

Skydda de friska
genom att effektivt
hjälpa de sjuka!

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKÅ

N:o 12 1944

Utkommer en
gång i månaden
7:de årgången

Redaktör och ansvarig utgivare:
JOHANNES SANDRÉN

Kocksgatan 15, Stockholm
Telefon 41 39 99 Postgiro 95 00 11

Ägare:
DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUND

Innehåll:

	Sid.
BENGT E. NYSTRÖM: Jul	5
NILS BOLANDER: Solvända, älsklingsblomma	6
EMIL HAGSTRÖM: Kantat kring ett stall	7
HELMER GRUNDSTRÖM: Norrland inför sin sociala revolution	8
FRANK HELLER: Seglats på Homeri hav	11
EVERT TAUBE: Lucrezia	13
BO BERGMAN: Triumfen	15
PETER FREUCHEN: Lögnens lön	17
JAN FRIDEGÅRD: Styvmodern	21
MARTIN NILSSON: Fredsnack om julen	24
GÖSTA KNUTSSON: Den fagra Hildegard (Pristävlan)	26
MARTIN ANDERSEN NEXÖ: Bröd	28
ARVID BRENNER: För barnens skull	31
ELD: Hemligheternas tid	33
IRJA BROWALLIUS: Stina-Brittas jul	35
BIGI RYBRANT: Bacillskräck	39
KORSORDSPRISTÄVLAN	45
SCHACKSPALTEN: En julpristävlan	47

ILLUSTRATIONER: GUNNAR LINDWALL, MARTIN NILSSON,
INGRID NYMAN, TOYE SANDBERG, UNO STALLARHOLM,
EVERT TAUBE, STIG ÅSBERG.

OMSLAGET: Julmarknaden på Stortorget i Stockholm,
akvarell av BERTIL LYBECK.

Med detta nummer

av Tidskriften Status avslutas dess sjunde årgång. Det är med glädje och tillfredsställelse vi kunna konstatera att tidskriften under det gångna liksom under de sex tidigare åren kunnat tillgodoräkna sig ett allt mera ökat förtroende och intresse från allmänhetens sida. Därom vittnar Status ständigt ökande upplaga och den uppmärksamhet och välvilja den med täta mellanrum ägnas i dagspressen.

En sådan framgång förpliktar till nya krafttag för att under det kommande året göra Status än mera innehållsrik och läsvärd. Liksom tidigare skola vi söka bjuda våra läsare en god och vederhäftig orientering i de lungsjukas många och vitala problem, intressanta artiklar i sociala och medicinska frågor och värdefull förströelseläsning i form av goda noveller och artiklar av framstående författare. Vi ha städse gjort det till en hederssak att vid redigeringen av vår tidskrift anlägga positiva synpunkter icke endast i socialt utan även i kulturellt avseende. Härom torde f. ö. detta julnummer lämna ett otvetydigt bevis.

Status är emellertid inte något självändamål, den är vårt främsta medel i den kamp, vi gjort till vår. Vårt motto är: "Skydda de friska genom att effektivt hjälpa de sjuka". Vårt mål är en effektiv och värdig eftervård åt landets lungsjuka, arbete åt de partiellt arbetsföra, död åt tuberkulosen genom upplysning, sociala reformer, ökad tbc-kontroll.

För att kunna arbeta vidare för det målet äro vi beroende av våra medlemmars, våra läsares, annonsörers, försäljares och medarbetares fortsatta stöd och uppmuntran, och det är i förhoppning härom vi bedja få framföra vårt varma tack för angenämt samarbete och vänlig förståelse under det gångna året och tillönska

EN GOD JUL OCH ETT GOTT NYTT ÅR.

De Lungsjukas Riksförbund.

Red. av Tidskriften Status.

God Jul och Gott Nytt År tillönska

FÖRBUNDSEXPEDITIONEN:

Fredin, Albert, Expeditor, m. familj.
Frithiof, Erik, Förbundsordf. m. familj.
Hiller, Einar, Förbundskassör m. familj.
Sandrén, Johannes, Förbundssekreterare, m. fru.

*

FÖRENINGARNA:

Patienternas Understödsförening, St. Ekebergs Sanatorium, Axvall.
Patientföreningen Skogsblomman, Västeråsens Sanatorium, Borås.
Patienterna, Sanatoriet, Broby.
Patienterna vid Utanede Sjukhem, Edsele.
Eskilstuna Lungkonvalescenter (ELKÅ), Eskilstuna.
Patienterna, Sanatoriet, Garphyttan.
Göteborgs Lungsjukas Centralförening, Göteborg.
Romanäs Patienters Förening, Romanäs.
Kålltorps Patienters Understödsförening, Göteborg.
Sandarnes Patienters Understödsförening, Göteborg.
Södra Hallands sektion av Hallands läns konvalescentförening, Halmstad.
Patienterna, Sanatoriet, Hålahult.
Kungshults Sanatorium Patientförening, Hälsingborg.
Hässleby Patienters Understödsförening, Hässleby.
De Lungsjukas Konvalescentförening, Höganäs.
Jönköpingsortens Konvalescentförening, Jönköping.
Kalmar Konvalescentförening, Kalmar.
Sigtunaortens Konvalescentförening, Knivsta.
Föreningen för lungsjuka i Västmanland, sektion i Köping.
Fagereds Patienters Understödsförening, Lia.
Hallands läns förening för lungkonvalescenter, Lia.
Patientföreningen, Sanatoriet, Lugnet.

Luleå Konvalescentförening, Luleå.
Malmbergets Konvalescentförening, Malmberget.
Moheds Patienters Understödsförening, Mokorset.
Målilla Patienters Understödsförening, Målilla.
Patientföreningen, Blommenhov, Nyköping.
De Lungsjukas Konvalescentförening, Piteå.
Furs Patienters Understödsförening, Saleboda.
Sandvikens Konvalescentförening, Sandviken.
Skaraborgs Läns Konvalescentförening, Skövde.
Patienterna, Sanatoriet, Spenshult.
Föreningen för lungsjuka i Stockholm.
Oscar Persson, Flis, Stockholm.
S:t Görans Pat:s Understödsförening, Stockholm.
Sako, Sundbyberg.
Margit och Bertil Forsström, Sundbyberg.
Svenshögens Patienters Självhjälpskassa, Svenshögen.
Väsby Sanatoriums Patienters Understödsförening, Upplands Väsby.
Centralsanatoriets Pat:s Understödsförening, Uppsala.
Uppsala läns Konvalescentförening, Uppsala.
Syster Karin Dansson, kassör i Uppsala läns Förening, Uppsala.
Sven Lindberg, ordf. i Uppsala läns Förening, Skutskär.
Patienternas Understödsförening, Länssanatoriet, Uttran.
Gillberg, A. E., red., ordf. i P. U. F., Länssanatoriet, Uttran.
Varbergs med omnejd sektion av Hallands läns Konvalescentförening, Varberg.
Föreningen för lungsjuka i Västmanland, Västerås.
Patientföreningen, Tbc-sjukstugan, Älvkarleö.
Örebro läns Patientförening, Örebro.
Sollidens Patienters Understödsförening, Östersund.
Patientföreningen, Sanatoriet, Österåsen.

* **JUL** *

GAVORNAS FEST — KANHÄNDA —
MEN LJUSENS LÅNGT MER.
MAN FÅR INTE ÄREN ATT VANDA
TILLBAKA TILL GAMLA KVARTER.
MAN BLIR ÄLDRE OCH GRÖVRE I SKINNET
OCH TROR DET MAN VILL TRO,
MEN JUST TILL DET FÖRSTA MINNET
AV JULEN GÅR SKUGGORNAS BRO.

DET VAR INTE DET BÄVANDE BRUSET
AV JULENS HÖGA KORAL
MEN DETTA ATT BLINKA I LJUSET
FRÅN LÅGOR UTAN TAL.
VÄRLDEN VAR INTE DENSAMMA,
VAD VILL VI I DAG — OCH VART?
VI SÅG DET BLI ELD OCH FLAMMA
I EN VEKE, SOM NYSS STOD SVART.

NOG MINNS JAG DALAHÄSTEN,
DEN LÅG SÅ TRYGGT I MITT FÅNG.
JAG VAR DEN YNGSTE GÄSTEN
I MINNENAS HUS EN GANG.
DET FINNS TING SOM JAG BITTERT FÅTT SMAKA
I DRÖM, I LEK, I RUS.
MEN SER JAG MIG LUGNT TILLBAKA
BLIR ALLT TILL LJUS.

Bengt Sjöström

Solvända! Bleknade dina blad,
 började kölden tära?
 Varför blev kalken du lyftat så glad
 plötsligt för tung att bära?

Solvända! Jag var en ensam man,
 hårdnad i vardagsmöda.
 Men när din solglada krona brann
 började livskällor flöda.

Solvända, morgondagg, soluppgång,
 stjärna i svartnande öden!
 Allt blev till vaknande, vårlig sång —
 kallelsen, livet och döden.

Solvända, sorgblomma, vemodsviol!
 Stormarna svedo i kinden.
 Du blev förblåst i den skymmande sol.
 Solvänder tåla ej vinden.

Människans lycka står aldrig still,
 skenar för lösa tömmar.
 Solvända! Tack för att du fanns till,
 gav mig så ljusa drömmar.

Kvällarna blöda av dagarnas krig,
 timmarna jaga tomma.
 Aldrig skall jag förgäta dig,
 solvända, älsklingsblomma.

Wies Balceda

Kantat kring ett stall

Handberg

Vad makt, vad vilja är det väl som giver
form åt vårt öde, våra jordeår?
Det ljus som nattens slöja sönderriver,
strålkastaren som genom rymden går,
är endast uttryck för den jordiskt låga
förtvivlan, som pulserar i vårt blod.
Där mödrar skändas och där härar tåga
är kanske döden både ljus och god!

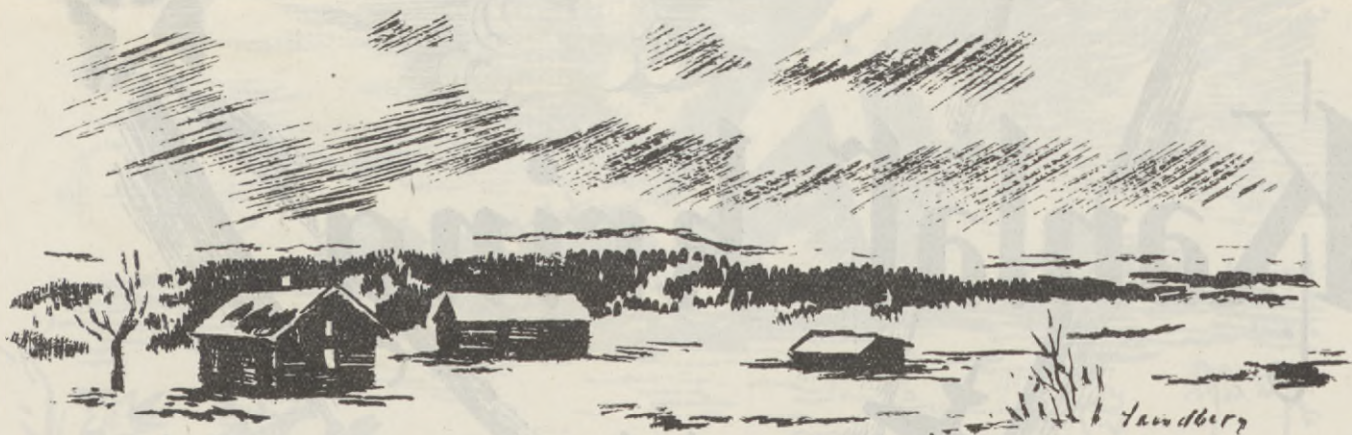
Atomen evigt kretsar kring sin kärna,
som i ett tomrum slungas jordens boll,
en mycket blek och enkel liten stjärna,
bland korn och agnar i vår Herres såll.
Bland vintergator utan tänkbar ände
och nebulosor över allt förstånd,
vi pejlar djupet av vårt livs elände,
som läkarn pejlar såret med en sond.

Bland allt som bullrar och som låter illa,
på denna vrångbild av Guds fotapall,
en liten jungfru söker from och stilla
sin moderslycka i ett simpelt stall.
Med moderns blod i pulsens bråda klocka
på halmen skriker där en liten gud:
en lustigt ful och rynkig julklappsdocka,
som både blundar och frambringar ljud.

I denna natt kring jordens krets förödas
kanhända tusen liv och kanske mer,
i samma stund som tusen andra födas,
små underverk som mången förbiser.
I blindhet famlar vi och sorgen stinger,
bekymmer hopar sig av alla slag,
till dess vår Herres aftonklocka ringer,
hans barn och husfolk till ett gott behag!

Emil Hauptmann

NORRLAND inför sin sociala revolution

HÄR, LANGT UPP i norr, där landsvägen tar slut, ligger en liten nyodling. Boningshuset och ladugården är nyuppförda. Ladugården har ännu inte hunnit nymålas. Runt byggnaderna är det kallt och kargt. All skog har huggits ner. Den familj som slagit sig ner här vill ha fri sikt. En gång, om några år, skall, det vara grönare och varmare omkring husen. Utanför köksfönstret skall det växa grönsaker och blommor i täppan. Det är framförallt viktigt med grönsakerna. De bleka ungarna som tumlar om på gårdsplanen behöver omväxling i kosten. Det är mycket viktigt, inte bara för dessa utan för alla nybyggarbarn som växer upp i det vidsträckta Norrland. Och antalet nybyggarbarn är sannerligen inte litet! Längre neråt har kulturen för länge sedan erövrat vildmarken. Där är jorden i stort uppodlad och några större landvinningar inom det området låter sig inte göras. Helt annorlunda är det norrut. Där härskar vildmarken fortfarande över väldiga arealer. Där pågår nybyggarnas pionjärarbete för fullt. Där återstår ännu det mesta innan även denna del av Sverige kan inrangeras inom kulturlandskapets ram. Där finns många sociala problem som står inför sin lösning. Om allt detta skulle man kunna skriva tjocka böcker, digra utredningar. Då vi här beslutar oss för att i en kort tidskriftsartikel behandla några av dessa oerhört viktiga sociala problem är vi medvetna om att vi inte kan ge det rätta djupperspektivet, därtill är utrymmet alldeles för begränsat. Att vi ändå gör ett försök beror på att dessa problem är så brännande, så betydelsefulla, så i hög grad allmänt värdefulla.

Grönsaker och vitaminer.

Ytligt betraktat skulle man kunna tro att alla som växer upp i det nordligaste Sverige är friska och duk-tiga. Naturen och klimatet inbjuder därtill. Varför

skulle annars alla trötta och slitna stadsbor resa dit för att rekreera sig?

Vistas man en tid i en by vilken som helst inne i de stora norrlandsskogarna skall man snart upptäcka att det är både si och så med barnens friskhet. Härvidlag är det stor skillnad på dessa bybarn och huvudstadens barn. Jämförelsen utfaller inte till norrlandsbarnens fördel. Varför?

Orsakerna är många. Men de viktigaste är nog att söka i ensidig diet, näringsbrist och vitaminfattigdom. Det har hänt, och händer kanske ännu, att enstaka dödsfall i skörbjugg inträffat i de norrländska skogsbyarna. Procenten dödsfall i skörbjugg har givetvis varit mycket låg men är värt att uppmärksammas. Vad äter då befolkningen däruppe? Hur lever den i vardagslag?

Om vi tar befolkningen i de stora lappmarksområdena, d. v. s. den egentliga skogsbygden nedanför fjäl-len, kan vi konstatera att frukosten huvudsakligen består av salt fisk, potatis, smör och bröd. Middagen är variationsrikast. Ena dagen är det välling, den andra kött, den tredje falukorv o. s. v. Kvällsvarden består alltid av gröt och mjölk. Dessemellan förtärs det mycket kaffe. Det är alltså husmanskost, kvantitativt riklig, men oerhört variationsfattig. Sedan gammalt vill befolkningen äta det som fyller buken, det som känns, alltså tung och kraftig mat. Ur den synpunkten föraktas grönsakerna och allt som växer i naturen. Rödbetor, morötter och rödlök är kända och uppskattade ingredienser tillsammans med köttmat men all den övrigt grönsaksrekvisitan har än i dag ytterst svårt att slå igenom. Spenat, dill, persilja, gurkor, palsternackor — allt detta står den övervägande delen av befolkningen ganska oförstående inför. Skogsbären har man visserligen lärt sig att uppskatta. Men dessa förtärs endera syltade eller kokta, sällan naturellt. Och svam-

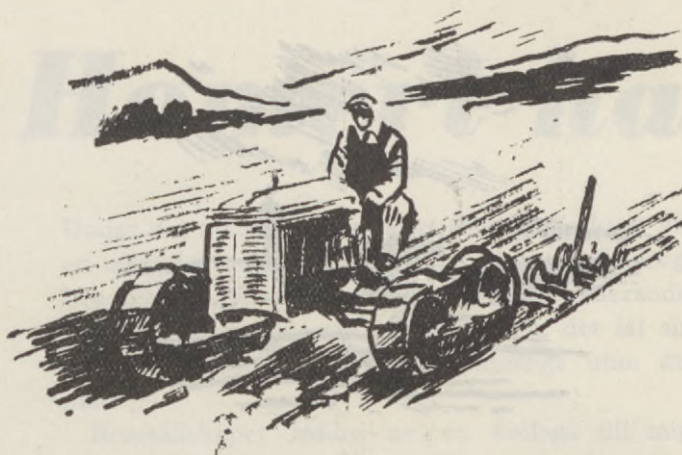
Frank Haller:

parna är fortfarande något man inte vågar sig på. Här finns egentligen allt att uträtta i upplysningsväg.

Vilka skall då bana vägen och lära befolkningen att uppskatta de vitaminrika födoämnena? Först och främst provinsialläkarna. I flera distrikt har också läkarna insett vad detta betyder och börjat propagera för en allsidigare mathushållning. Det är sant att det hos de flesta nybyggare och familjehushåll finns en liten grönsakstäppa. Men det räcker inte med det. Det gäller framförallt att lära befolkningen att tillaga och tillgodogöra sig det som växer. Här finns mycket att uträtta och mycket har också gjorts under de senaste åren. Hushållningssällskapen och trädgårdsföreningarna har efterhand intensifierat sin propaganda och varje höst anordnas trädgårdsutställningar i de större lappmarks- och norrlandssamhällena. Man är inne på rätt väg men det mesta återstår ännu.

Nyodlingens intensifiering.

För att få grönsaker, potatis, hö och säd att växa måste man odla upp jorden. Men tänk er ett nybygge och en ensam man som står böjd över hackan och spettet. Det går sakta, oerhört sakta. Jorden är sank och stenbunden. Diken måste kastas upp och stenarna måste röjas undan. Även om statsmyndigheterna visar den största förståelse för nybyggarandan och understödjer den i form av anslag, premier och olika slags bidrag tar det en oerhörd tid att odla upp en relativt vidsträckt areal med handkraft. Nu är en nybyggare, en småbrukare eller statskolonist, ekonomiskt beroende av andra förvärvsarbeten. Han tvingas att flotta timmer, hugga timmer, och delta i skogskulturella arbeten. Det är endast om kvällarna och på fridagarna han hinner odla upp sin jord. Det betyder att han under en tidrymd av tio år har odlat upp ungefär en hektar jord. Och en hektar odlad jord förslår inte långt. För att reda sig något så när måste han ha bärgning för 2—3 kor. För dessa behövs omkring fem hektar odlad jord. Men när skall denne slitne och utarbetade nybyggare hinna odla upp fem hektar jord? Ja, på en mansålder hinner han det kanske. Men vad har han då för nytta av sitt arbete?

Här ligger ett fel, ett stort grundfel, som måste undanröjas. Men hur? Det finns faktiskt en lösning på detta problem, en mycket sund och praktisk lösning. Om jorden arbetades upp med traktorer i stället för med handkraft kunde nybyggaren tillgodogöra sig resultatet på en mycket kort tid. Med handkraft, på fritid tar det tio år att förvandla ett hektar vildmark till odlad jord. Med traktor arbetar man upp ett hektar på 40 effektiva arbetstimmar.

Allt detta är gott och väl. Men hur skall man på bästa praktiska sätt kunna ersätta handkraften med traktorn? En nybyggare kan inte ensam skaffa sig traktor. Det är alldeles riktigt. Just därför har också en av Norrlands framtidsmän, agronom Olof Eriksson från Tullingsås i Jämtland utarbetat ett system, en plan, som möjliggör uppodlandet av småbruk och nybyggen med traktor utan att de ekonomiska kalkylerna på något sätt förryckes. Ett kort referat av detta system är nödvändigt, därför att dess praktiska genomförande innebär en ekonomisk och social revolution för Norrland av hittills oöverträffad grad.

OET-systemet.

Olof Eriksson är domänstyrelsens jordbruksexpert för mellersta Sverige. Han har under flera år varit sysselsatt med att lösa kronotorparnas jordbrukstekniska problem. Hans insats härvidlag är så betydande att det tarvar en artikel för sig. Jämsides med alla olika särproblem som han ställts inför har han emellertid sysselsatt sig med det problem som för honom blivit allt väsentligare. Han har insett det galna i att dessa idoga nybyggare varit nödsakade att år efter år odla upp sin areal med handkraft. Och så har han kommit fram till den effektiva lösningen: bort med handkraften och fram för traktorerna. Hans system är helt enkelt genialiskt.

Då en nybyggare odlat upp ett hektar får han ungefär 400 kronor i odlingsbidrag. En van traktorförare kan odla upp ett hektar jord på 40 timmar och kostnaden går till ungefär samma belopp som nybyggaren får i odlingsbidrag, d. v. s. 400 kronor. Vad är det då för mening att nybyggaren står och odlar upp jorden med hacka under tio år då traktorn utför samma arbete på ett par dygn? Det är helt enkelt idiotiskt.

Detta med traktorerna måste dock infogas i ett praktiskt och effektivt system. Och det är detta system Olof Eriksson utarbetat och löst. Det verkar ungefär så här.

För det första måste det finnas en central ledning över ett distrikt på låt oss säga 300,000 hektar. Denna ledning ser till att ett visst antal traktorförare utbildas. Dessa traktorförare odlar upp distriktet planmässigt och systematiskt. De 400 kronor som nu går ut som odlingsbidrag till nybyggaren utgör då ersättning till traktorföraren. Traktorföraren köper sin traktor och ansvarar för densamma. Under den tid traktorn står erhåller han ingen ersättning. Ersättningen utgår endast efter antalet effektiva arbetstimmar. På det sättet undanröjes slentrian och maskning och det ligger i både traktorförarens och nybyggarens intresse att arbetet utföres och genomföres så fort som möjligt. Då erhåller traktorföraren det odlingsbidrag som eljest skulle ha gått till nybyggaren och nybyggaren får i gengäld tillfälle att bruka den uppodlade jorden efter kortast möjliga tid.

Det finns många upplysande detaljer i samband med detta system som borde framläggas här. Huvudsyftet är emellertid uppenbart. Tänk er vad det betyder för en nybyggare att få sina fem hektar jord uppodlade under en enda sommar i stället för att slita med samma sak under hela sin livstid. Med stöd av detta traktor-system kan han inordna sig i ett socialt sammanhang under positiva förutsättningar. Hans mankraft är obruten, han kan så och skörda, skaffa sig kor och leva en människovärdig tillvaro. Och det är meningen med småbruken, kolonaten och alla andra nybyggare-reformer. Han får bättre tid att ägna sig åt sin familj. Och inte bara det. Samtidigt lösgöres hans produktiva kraft. Det är numera vanligt att en nybyggare skaffar sig ett par kor även om han bara har ett hektar odlad jord. Men åt dessa kor måste han skaffa föda. Hur går det till? Jo, han nödgas använda många improduktiva dagsverken med att slå starrfoder på avlägsna och vidsträckt slättermyrar. Det behöver han inte om han har fem hektar odlad jord. Har han det kan de dagsverken som går åt att samla starrhö användas i ekonomiska förvärvsarbeten. Och förvärvsarbeten kommer aldrig att tryta i Norrland.

Kollektivladugårdarna.

Ett projekt som mycket diskuterats i pressen på sista tiden är kollektivladugårdarna. Försök har också redan påbörjats, bl. a. i Jämtland. Jordbruket befinner sig i en krisperiod. Ungdomarna, framförallt flickorna, flyr till städerna. Där får de mer betalt, där kan de leva mer människovärdigt, där är de friare ur flera synpunkter. Denna flykt har tenderat i en katastrof för många enskilda jordbrukare. Alltså försöker man finna en praktisk lösning och man tror sig ha funnit den i kollektivladugårdarna.

Denna lösning är dock inte så lätt som man ytligt betraktat tror. Det ligger visserligen något bestickande i resonemanget om en kollektivladugård. Men låt oss anta att tio bönder och småbrukare enas om en kollektivladugård. Vad innebär det? Det innebär inte bara att man har en gemensam ladugårdskarl, att man har gemensamma mjölkningsmaskiner o. s. v. Det innebär också att man har gemensamma utgångspunkter. Men hur går det om den ene har en areal jord som ger bra hö och i övrigt befinner sig i god kultur och den andre har en lika stor jordareal som befinner sig i dålig kultur. Innebär inte det att den ene kommer att parasitera på den andre? Här uppstår friktionsmöjligheter som kanske inte är så lätta att avlägsna.

Hur skall då detta lösas på bästa möjliga sätt? Jo, helt enkelt på det sättet att all jord blir upparbetad efter likartade metoder. Det innebär att idéen med kollektivladugårdarna är både god och sund men den kan aldrig lösas före problemet med jordens uppodlande. OET-systemet (vilket betyder Odling Efter Tid) bör först genomföras i sin praktiska utsträckning, sedan kan man på allvar gå in för kollektivladugårdarna.

Den sociala betydelsen.

Den sociala betydelsen av dessa reformers praktiska genomförande är så genomgripande att det är svårt att ge ett riktigt perspektiv på den. Så mycket förstår man emellertid att livet på Norrlands landsbygd kom-

(Forts. å sid. 44)

Seglats på Homeri hav

DEN FÄRD SOM JAG vill tala om ägde rum för så länge sen, att det för människor i andra världskrigets femte år måste låta som en fabel: den försiggick omedelbart efter det första världskrigets slut, det krig som skulle göra slut på kriget, och som slutade med en fred som gjorde slut på freden. Jag hade bott i Danmark under hela detta krig. I fem runda år hade jag irrart runt i det lilla vänliga landet med de gröna öarna och de blå sunden, det fanns knappt en fläck på kartan så liten att jag inte bebott den. Stubbeköbing var mig välbekant, Nysted hade inga hemligheter för mig, jag kände allt om Bogenses och Fredrericias mysterier. Men fem års oavbrutet intimt förhållande alstrar lätt en viss mättnad. Jag längtade ut i världen, jag ville återse de trakter av Europa, som jag kände sedan förr. Och i november 1919 for jag med ett resesällskap till Italien.

Varför med ett resesällskap? Därför att det är det mest praktiska sättet att färdas, då världen är i olag, då man varken kan lita på att tågen gå eller att hotellen ha rum. Och varför till Italien? Inte bara därför att det är Europas skönaste land, utan även därför att det efter förra kriget var det land som först slopade alla onödiga restriktioner i främlingstrafiken.

Under det att Frankrike långt efter fredsslutet vidhöll en mängd överflödigt pass- och poliskontroll, drog Italien nästan genast ett streck över alla generande bestämmelser: det gjorde som Försynen, det lät sin sol skina över rättfärdiga och orättfärdiga utan åtskillnad.

Resesällskapet leddes av en kollega till mig, en dansk skribent som vistats mycket söder om Alpena. Det innehöll brokiga typer: en norrman som ägde tobaksplantager i Västindien och reste till Rom för att sälja sin produktion direkt till italienska monopolen, förbi amerikanernas näsa; ett par konstnärer som hade stipendium, några rentier som ville studera de praktiska verkningarna av lirafallet, och lilla fröken Dannevirke som varit frivillig sjuksköterska, då krigsfångarna strömmade genom Köpenhamn 1918, och som därvid gjort bekantskap med en den mest *bedårande* italienske officer. Hon hade vårdat honom så ömt, att han helt tillfrisknat från sina blesyrer, och nu fick hon oupphörliga brev från honom: varför kom hon inte till Capri, där han bodde, så att bekantskapen kunde återupplivas? Fröken Dannevirkes violblå ögon voro fulla av drömmar, resans stationer flögo förbi utan att lämna spår på hennes näthinna eller väcka eko i hennes inre, hon såg intet av Berlin, Frankfurt,

Farliga bränningar och skär kring sirenernas ö.

Ankomst till hamnen i Capri.

Basel, Milano, Florens, Rom eller Neapel. Ty hennes hjärta var redan på Capri.

Och så anlände vi en vacker dag till sirenernas ö, vilken den kloke Odysseus tvingade sina män att segla förbi med vax i öronen, för att de inte skulle låta dåra sig av sirenernas sång och vakna upp en illusion fattigare. Kanske hade det varit färdledarnes plikt att dropa vax i lilla fröken Dannevirkes öron, för att rädda hennes illusioner, men han gjorde det inte.

Hon steg i land, hon gick att möta sin officer, och samma afton skulle vi alla presenteras för honom. Ack och ve, hon kom ensam till mötet med oss, hennes ögon voro misstänkt röda, hon drack sitt vin som om det varit ättika. Vad hade skett? Endast det, att den bedårande officeren visat sig vara en vanlig värnpliktig, till yrket skomakare, men med biyrket *chiamatore di vetture* på Capris torg. Till detta yrke gav hans vackra röst honom stora förutsättningar, ty en *chiamatore di vetture* är en man som har till uppgift att ropa fram hästdroskor åt de turister som skola på utflykt.

Så krossas våra illusioner. Hela nästa dag låg fröken Dannevirke i sängen. Hon såg varken den blå grottan eller Tiberii tolv villor, Capri sade henne ingenting, hon fann dess blå luft avskryvård, dess blåa vatten äckligt, ja hennes sorg var så stor att hon sov över sig nästa morgon. Därmed satte hon färdledaren i en pinsam situation, ty det fanns bara en båt om dagen mellan Capri och Neapel, och den gick klockan sju på morgonen. Vad var att göra? En extra dags vistelse på ön var utesluten, ty programmet för resan var lagt

in i minsta detalj. Färdledaren löste problemet med en gest värdig Fileas Fogg: han hyrde en motorbåt för att taga oss allesamman över till Neapel.

Meddelandet härom fick alla ansikten att ljusna — alla utom ett, lilla fröken Dannevirkes, ty det var förstnat av sorg. Havet låg spegelblankt. Långt borta vid horisonten låg Neapel utbredd i sin teatraliska skönhet. Vesuvius sände en filosofisk rökboll mot himlen. Tre årtusenden betraktade oss, då vi gingo ombord i motorbåten för en seglats som lovade att bli en lustresa, men som skulle bli något helt annat.

Ty vi hade knappt hunnit mer än ett par kabellängder till sjöss — så heter det på nautiskt språk, och därför säger jag så, fastän jag inte anar hur mycket en kabellängd är — vi hade bara seglat i en knapp halvtimme, då en dimma plötsligt och med mytologisk snabbhet sänkte sig över havet. Ingen londonfog, nej, men ett dis så pass tätt att Capris konturer bakom oss suddades ut och Neapel försvann. Vi kunde väl se ett par hundra meter i var riktning, det var allt. Damerna utstötte små koketta skrik av förfäran — alla utom en, ty lilla fröken Dannevirkes strupe var fortfarande hopsnörd av sorg. De lugnades av sjömännen med soliga italienska leenden och försäkringar om att det inte fanns ringaste orsak till fruktan. Vi seglade, vi seglade — och plötsligt sågo vi en bergig kontur framför oss. Voro vi redan framme? I så fall skulle Neapel totalt ha bytt om utseende. Nej, vi voro tillbaka vid Capri, de duktiga sjömännen hade seglat i cirkel.

(Forts. å sid. 44)

Lucrezia

av E. T.
Evert Lunde
med omsättning för "Status"

EN KORT HISTORIA kan innehålla mer än en lång roman. Några timmar på ett café, en bar, en taverna, kan ge större behållning och efterlämna rikare, mera skiftande, hem-ska, tjugusande eller vemodiga minnen än åratals sjöfärder i Söderhavet blå.

Jag hade med Guds hjälp överlevt en duell på spanska pistoler (gamla Eibar-revolverar) i Dolóres, provinsen Buenos Aires, just i sydostkanten av Pampas och inte långt från Samborombón. Atlanten möter där gräshavet och strutsarna fly som vinden för ryttaren.

Under simning till häst över den slingrande och bräddfulla Rio Saládo hade jag förlorat sadeln emedan jag försummat att dra åt sadeljordarna. Barbacka och utan en centavo började jag ett nytt liv och red efter stjärnorna i riktning mot Buenos Aires.

På fjärde dagen hade jag nått Barracas och sålt min häst till en stevedore. Hos Gath y Chaves, den tidens N. K. i Buenos Aires, klädde jag mig i blazer och rå-siden och lyckades i den utstyrseln få anställning som

illustratör på tidskriften *Atalahta*, vars valspråk var *Amor omnia vincit*, kärleken besegrar allt.

Min första uppgift blev att illustrera en historia om en skådespelare som repeterade Emile Zolas giftdrama *Therése Raquin* så grundligt att han avled på kuppen.

Det var ingen lätt sak. Jag hade varken atelier eller material och medan jag gick Rivadávia-gatan fram i funderingar över problemet, blev jag mitt för apoteket i nummer 1111 överkörd av en bil som slungade mig mot en lyktstolpe och in i förstugan till Raffaello Tes-sandoris italienska trattoria där jag svimmade av.

När jag kom till medvetande låg jag på ett bord med isblåsa på magen och ett glas Fernet Branca på en bricka. En liten fast hand höll mig om handloven för att räkna pulsen.

Så småningom erfor jag någonting mörkblått och varmt mot min pupill.

Det var den forskande blicken från *Lucrezia*, en flicka som jag och Ricardo Ottamendi, son till freds-

Författaren och hans hustru, skulptrisen Astri Bergman-Taube vid tiden för deras möte i Florens

domaren i Maipú, F. C. S. A., hade enleverat och räddat från vita slavhandeln i vars klor hon råkat vid ett besök i Genua. Där hade hon blivit narkotiserad och skickad till marknaden i Buenos Aires, inlåst i en 1:a klass hytt på "Principessa Mafalda", den tidens flaggskepp i Navigazione Italiana.

Jag kunde endast röra min högra arm. Det gällde nu att klara sig med den.

Lucrezia skötte restaurangens blommor och grönsaker och förde Tessandoris böcker. Vacker, glad och arbetsam som alla piemontesiskor, skyndade hon att skaffa mig tusch, penslar och papper.

Hon ömsom matade mig och hjälpte mig med olika nödvändigheter, som en förlamad människa tyvärr inte kan bortse ifrån. Hon stödde min hand när jag ritade och här och där slätade hon ut en darrig linje, eller rundade en kontur och fördjupade en skugga och under tiden sjöng hon så stilla och barnsligt:

O, mio carino,
tu mi piaci tanto

*

Tiden gick.

Under kriget 14—18 bombades jag i Atlanten, kom i fångenskap, men räddades av vår gamle londonminister Wrangel.

1920 är jag i Florens för att träffa min hustru som skulle komma från Neapel där hon studerade skulptur.

På ett litet hotell vid Piazza della Signoria blev jag bestulen på min reskassa som av praktiska skäl utgjordes av kontanter i lire.

Jag bad helt lugnt att få tala med värdinnan.

Hon kom.

Det var Lucrezia.

Hon blev inte förvånad. Eller kanske hon behärskade sig.

— Alla gäster bestulna, sade hon. En olycka för vårt hus. Men om Ni säger till min man hur mycket Ni förlorat, så skall han ersätta er.

— Nej, sade jag. Jag har ingenting förlorat.

— Inte jag heller, svarade hon, *grazie à lei* (tack vare er).

En sekund — tre ord, och någonting så stort och rikt.

Och vackert.

Eucit, Taube

TRIUMFEN

EN KVÄLL för många år sedan hörde jag henne från femte raden i gamla operan. Det var i hennes glansroll, som Fides i Profeten. Hon hade en stor skön altröst, tunga sammetsögon och ett sminkblekt ansikte som tycktes mig lysa av alla en moders kval. Jag minns att jag kom ut, alldeles förtumlad av den Meyerbeerska grannlåten och med Fides bild ingraverad i mitt femtonåriga hjärta.

Slumpen gjorde att jag strax efteråt träffade sångerskan i en familj. Hon sjöng svenska folkvisor efter middagen. Hela människan var en människa i moll, och den tunga böjningen på huvudet ser jag ännu för mig när jag vill. Först många år senare återfann jag den hos Duse. Ellen Ribe var då för länge sedan försvunnen från min horisont. Hon vistades utrikes. Någon gång förekom hennes namn i en musiknotis från kontinenten, men inte allt för ofta, och hade hon haft några drömmar om världsrykte, så borde de alltså vara skrinlagda. I Sverige var hon i alla fall glömd —

Så en vårdag går jag nere i Köpenhamn. Jag skall på middag till en gammal vän som bor långt ute på Christianshavn; det är grått och kusligt, dimman bolmar över Kniplingebro, äter sig in genom kläderna, dryper som svett från gult och rökigt tegel, jag fryser och känner mig hemlös och går på samma gång och gonar mig vid tanken på ljus och mat och människor. Jag vet inte vilka jag skall träffa. Men det är konstnärsfolk, och de göra inte många omständigheter. Dessutom är min värd ett idealiskt centrum för ett litet sällskap som förstår att prata och äta och dricka — även om det sistnämnda inte alltid sker under så fromma hymner som Anakreon anbefalldes.

Jag ser svajiga hattar hänga på krokarna i tamburen och hör kvinnoskratt och sorl. Stämningen är glad på förhand, som inför en premiär där man väntar sig något, och jag märker att jag inte befinner mig i mitt eget kära land med alla sällskap börjande i begravningsstakt. Och jag bestämmer mig strax för att ha roligt.

Min vän är ungarl; det gör ceremonielet ännu enklare. Vi äro ett tiotal människor, och de som jag inte känner personligen känner jag åtminstone som namn från tidningsspalterna. Skådespelare, journalister, diktare. Det är bara tre damer: en ung aktris från den nya boulevardteatern, en gammal gråhårig pianolärarinna, känt bohèmeoriginal, och slutligen en äldre dam till som presenteras som en fru Haussner. Men hon talar obehindrat svenska.

Middagen når snart nog den rätta temperaturen. Vi tala i munnen på varandra, ansiktena få vinreflexer, röken gungar som bajadärslöjor över bordet, och vår värd glöder som en stor Baal av grym aptit på människor. Han ser ut som om han ville sluka oss levande, skölja ner oss med vinet, suga ur oss allt vad vi ha att ge av öden och äventyr. Och han sparar inte sig själv. I en enda ström flöda ur hans gap de vidunderligaste historier från en tjuguarig globetrottertillvaro. Han har sett allt och minns allt; hans hjärna är ett fullproppat magasin.

Och nu har han till sist fått för sig att vi skola berättas om våra triumfer — inte de officiella, inte det som vi fått beröm för, det som har stått i bladen, utan det som vi privatim satt mest värde på. Vi skola intervjua oss själva inför minnena och samvetet. Var och en skall ge en bit av sitt mänskliga dokument, avslöja en hemlighet som endast detta utvalda sällskap är värdigt att i första hand mottaga. På så sätt skall kvällen få

Fröken låter som fröken vore vid operan.

en betydelse som inte kan överskattas. En krydda åt våra nekrologer. Han, vår Baal, lovar att skriva så många av dem som möjligt.

— Man måste hjälpa varandra, säger han. I livet och döden.

Vi ha hunnit till whiskyn. Den gamla pianolärarinnan dricker som en svamp, och hennes ögon tyckas få färg av drycken. De äro gula som kattögon. Hon har dragit en fruktansvärd historia, som jag är rädd att Baal får svårt att placera i nekrologen, och nu vilar hon sig med lättat samvete medan en annan tar vid. Jag har inte så gott minne som min vän, och det mesta av kvällens förtroenden har redan dunstat bort. Skadan är säkert också måttlig. Jag minns bara att det plötsligt blir tyst i sällskapet och att jag så hör en röst som ropar: Fides!

Allas ögon vändas mot fru Haussner. Hon har inte sagt så många ord på kvällen, och jag tycker hon ser rätt sjuk ut. Det enda vackra hos henne äro ögonen, stora, fuktiga, dunkelbruna. Men hyn är härjad, kroppen tung och ovig; det är ju också en gammal kvinna. Hon måste ha nått ett gott stycke över de femtio.

— Fides? upprepar jag som en fråga.

Hon småler flyktigt.

— Det är mitt nom de guerre. Jag är född svenska, och jag har en gång sjungit däruppe hos er. På operan.

— Ellen Ribe!

Det kommer över mina läppar innan jag vet ordet av.

— Ni minns mig? säger hon. Och åter drar det flyktiga småleendet över hennes ansikte, blott flyktigare, tunnare, ödsligare än nyss. Det är i denna stund som om tiden skjutits tillbaka tre decennier, och jag känner en underlig värmevåg slå upp kring hjärtat. Detta är alltså Ellen Ribe. Besynnerligt att hon ännu en gång

skulle dyka upp i mitt liv. Ingenting är kvar av operaluset kring henne, men för mig är det som en uppenbarelse i alla fall och jag kan bara stamma ett par vanliga fraser. De glädja henne emellertid, åtminstone ser det så ut. Hon ger mig en tacksam blick, och nu märker jag att ögonen från torr har hon ändå kvar.

— Låt mig slippa, säger hon. Vad skall jag berätta. Om jag haft några triumfer, så har jag glömt dem. Och det som man . . . inte glömmer, det vill man inte tala om. Eller hur? Det får man inte tala om. Det är sådant som skall med i kistan. Men, och hon lyser plötsligt upp, kanske ändå . . . Jo, en historia har jag verkligen.

— Mig törstar, ropar Baal. Och han passar på att göra sig en ny grogg för att orden skall få en dubbel betydelse. Den lilla aktrisen sitter på skrivbordskanten och dinglar med benen; hon liknar en tillrufsad Pierette med papyrossen vippande mellan de anilinröda läpparna. En ung diktare betraktar henne med blödande ögon, och en gammal svartsjuk kritiker och journalist mördar dem bägge två med en lornjettblick, vass som ett dolksting.

Men Ellen Ribe berättar.

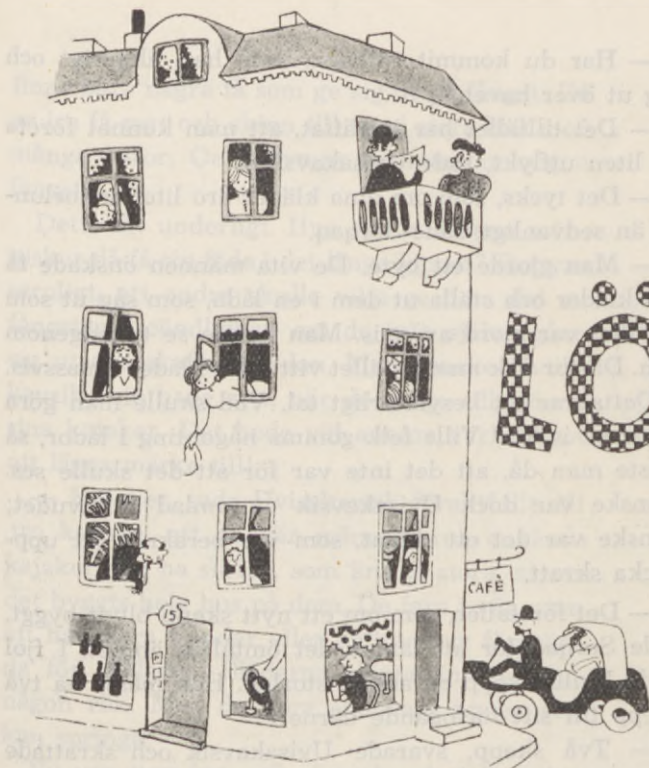
Lågmält och sökande börjar hon, utan att göra sig någon brådska, som om hon mera talade till sig själv än till sällskapet omkring. Och den tysta rösten gör det tyst i rummet.

— Det är så längesen nu, det var en dag i veckan före jul, och jag måste be om ursäkt för julsnön. Men den föll verkligen precis så banalt och så vackert som den skall, och det var på Stockholms stortorg mitt i julmarknaden. Ni ha ingenting liknande härnere. Jag skall inte beskriva det. Det skall ses. Inte sant? Och hon nickade till mig. Jag nickade tillbaka, och nu var hela min hemlöshetskänsla borta.

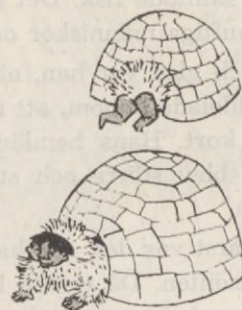
Som alla rättrogna stockholmare och stockholmskor (Gud vet hur många det finns nu för tiden), fortsatte hon, gick jag och drev omkring däruppe i snömodden mellan de gamla gavelhusen och tittade i marknadsstånden och köpte pepparkaksgubbar med mandelbitar till ögon och karameller med långa kulörta papperssvansar och askar med röda hjärtan och en trumpet och en liten grå åsna, som sa ja till allt bara man klämde den på magen. Saken var nämligen den att jag hade ett par syskonbarn. Härligheten var till dem. Och jag måste lämna mina julklappar i förväg, för jag skulle resa till landet om några dar.

Min syster var änka (barnen voro mannens i ett föregående gifte) och hade bod i Tyska brinken. Det var en mer än anspråkslös liten affär med begagnade kläder och musikinstrument; hon hade fått övertaga den

(Forts. å sid. 42)

LÖGNEENS LÖN

DEN STORE AMERIKANSKE polarforskaren Robert Peary företog sina framstötter mot nordpolen från polareskimåernas land. Dessa eskimåer äro världens bästa hundkuskar, de tappa aldrig humöret, och de sätta en ära i att följa den vite mannen och lära av honom och hans erfarenheter.

En av Pearys bästa män var under många år en viss Uvisakavsik. De hade tillsammans gjort väldiga slädfärder, och under långa snöstormar hade de legat tryggt tillsammans i de snöhus Uvisakavsik byggde. Orkanen kunde tjutande gå fram över dem, de lågo bara och språkade med varandra. När det var knappt med proviant, berättade de varandra i sömn och en vänskap byggdes upp mellan de bägge, som ingav eskimån lust att få lära känna Pearys eget land, så han kunde bedöma, vilken grund det låg för alla de fantastiska historier man fick höra. Han ville också gärna se förklaringen till de oerhörda rikedomar, som kommo seglande upp med skeppen, det ena året efter det andra.

Eskimåerna brukade nämligen ofta tala om hur synd det egentligen var, att de vita männen sände bort så mycket från sitt eget område av dyrbara ting. Det måste ju snart bli slut därnere på alla dessa dyrbarheter. Nog borde de behålla något mera av dem för sig själva.

Men en dag kommo Peary och Uvisakavsik hem från en särskilt farofylld färd. Vad de hade utstått glömde den senare dock snart, ty han hade fått "Piuli's" löfte om att få följa med till Amerika nästa sommar. Peary skulle bli borta ett år, och under den tiden skulle Uvisakavsik nog få se sig om, så han kunde komma tillbaka till stammen och berätta om upplevelser, som ingen förut hade varit ute för.

Då den tiden kom, när isen bröt upp, seglade skeppet söderut. Uvisakavsik såg de kända fjällen försvinna nere vid horisonten. Men han tappade inte humöret för det. Han var van att resa och färdas. Värre var det, att vattnet ombord smakade olja och förorsakade honom kväljningar och uppkastningskänslor.

Därtill började skeppet gunga så förskräckligt, att hans mat fann det omöjligt att stanna i magen. Han kräktes upp sin frukost, och han lät likaledes lunchen flyta ut över relingen. Sedan åt han inte på många dagar, ty han tyckte, att det var slöseri med den goda maten, och hans matlust var inte heller så stark som hans vämjelse för vattnet som han måste dricka till den.

Aldrig hade han trott, att havet var så stort. I dygnvis hade man ju intet land i sikte. Han bodde nere i skeppets inre, så han såg inte solen, och därför kunde han inte hålla reda på natt och dag. Men han förundrade sig över att detta stora skepp betedde sig så ödmjukt mot böljorna på vattnet.

Med kajak, som han var van att färdas i, företog man aldrig sådana slingringar och oregelmässiga rörelser. En kajak är som en mås på vattnet. Den hoppar bara upp och ned, den rullar inte från sida till sida. Uvisakavsik visste inte, att detta berodde därpå, att kajaken är så liten, så att den inte räcker till för mer än en halv bölja. Han tyckte bara, att det hela var obehagligt.

Men allting har en ände, så också denna segeltur. Uvisakavsik kom till de vita människans land, och hans häpnad blev stor. Detta var ju något helt annorlunda, än man föreställt sig, detta var alldeles omöjligt att finna sig till rätta i. En lång tid gick, varunder han fick ont i huvudet av att se så många oförståeliga ting. Men han lät sig inte överrumplas av allt detta för honom främmande. Hans livslust och friska aptit på erfaren-

heter slukade allting annat. Och hans goda humör förvärvade honom många vänner, var han än visade sig. Peary tog honom med sig ut på sin ö. Där fick han vänner särskilt bland fiskarna. Han var med på deras fångstturer och träffade i dem människor, vilkas arbete han förstod, och som han såg uträta något nyttigt. De halade upp ur vattnet sådana värden, som kunde ätas. Hur allt det andra frambragtes, som i butikerna förärades folk, som i gengäld lämnade små märken eller smutsiga papperslappar, kunde han inte begripa. Men han avstod snart från att fundera över fenomenen. Här hade han fiskare, som seglade ut på havet och skaffade fisk. Det gav hans sinne ro, att det fanns förnuftiga människor också i detta land.

Och glad var han, när våren kom, och Piuli en dag meddelade honom, att nu skulle de segla hem igen inom kort. Hans hemlängtan började samma dag, och den blev större och större, ju längre norrut skeppet kom.

Värst var det, när hans hemlands fjäll dök upp vid horisonten. Då tyckte han, att skeppets fart var långsam, och han önskade, att han snart kunde komma ut med sin släde och själv vara med och göra någonting. Det var otrivsamt att stå ombord och låta sig forslas fram utan att själv arbeta för skeppets framfart. Men äntligen voro de så långt hunna att Umanakfjället dök upp, när man rundade Kangarsuk. Därifrån var det inte långt hem, och Uvisakavsik började samla ihop sina tillhörigheter och bära upp dem på däck för att skynda sig i land, så snart en båt med landsmän kom ut för att hämta honom.

Uvisakavsik var klädd som en vit man. En hatt på huvudet och byxor av fint tyg, som kändes som vatten mellan fingrarna.

Han hade två bössor, och hans andra ägodelar doldes i fyra lådor, det skulle bli hans stora triumf att packa upp dem och känna de andras avundssjuka strömma emot sig, när det visade sig, att han ägde mer än de alla tillsammans.

Men hans hemkomst blev stillsam. Själv ville han ju inte ropa ut sin triumf och ge några glädjeskrik ifrån sig. Han ansåg, att det var bättre att visa sig värdig och tillbakadragen.

Hans landsmän kände sig förlägna. Här kom en man, som gick omkring med sitt gamla ansikte men var ny på kroppen. Hans utseende visade, att han hade antagit de vitas sätt att klä sig.

En sådan man var man inte van att tilltala fritt. Därför bildades det ett visst avstånd mellan de män, som kommit honom till mötes, och Uvisakavsik själv.

Han stod lugnt och sysslade med sina bössor, det skulle inte visas någon iver att få tala och berätta. Det lät, som om han bara kommit hem från en fångsttur i kajaken. Därför blev det en lång paus, som föreföll dem alla pinsam.

Till slut tog den gamle andebesvärjaren Sorqaq mod till sig och gick tätt inpå den nyankomne. De andra följde honom i hälar.

— Har du kommit tillbaka, sade han likgiltigt och såg ut över havet.

— Det tillfället har inträffat, att man kunnat företa en liten utflykt, sade Uvisakavsik.

— Det tycks, som om dina kläder äro litet annorlunda än sedvanligt, sade Sorqaq.

— Man gjorde ett byte. De vita männen önskade få ens kläder och ställa ut dem i en låda, som såg ut som om den var gjord av nyis. Man kunde se tvärsigenom den. Därför fick man i stället vitt folks kläder i massvis.

Detta var ett besynnerligt tal. Vad skulle man göra lådor av is för? Ville folk gömma någonting i lådor, så visste man då, att det inte var för att det skulle ses. Kanske var dock Uvisakavsik omtumlad i huvudet; kanske var det ett skämt, som var beräknat att uppväcka skratt.

— Det förefaller, som om ett nytt skepp blivit byggt, sade Sorqaq för att lämna det ömtåliga ämnet. I fjol hade Piulis skepp en annan storlek. Han måste ha två skepp till sitt förfogande därnere.

— Två skepp, svarade Uvisakavsik och skrattade högt. Nu var han glad, ty nu kunde han ju börja berätta och krama fram sina erfarenheter. — Det är inte två skepp, det är så många, så det är omöjligt att räkna dem. Om vi satte oss ner allihop, och varje mans fingrar och tår sammanräknades, kvinnornas och barnens också, skulle man ändå inte ha nått upp till det antal skepp, som finns i de vita männens farvatten. Och stora skepp av ofattbar längd. Det här är bara ett litet skepp, när man ser det i den fjord, som bildar skeppens viloplats. Där finns det flera skepp än det finns isberg på fjorden, när jökeln skjutit ut i den.

De började alla skratta. Uvisakavsik hade lärt sig helt nya metoder att göra sig lustig på. Han fantiserade väldigt och han framförde sina påståenden festligt. Tänk, om det verkligen hade varit så många skepp. Men det visste man var omöjligt. Hur skulle det skaffas manskap till alla dem? Vad skulle de byggas av, trä var för dyrt. Men man nöjde sig med att skratta åt struntpratet. Uvisakavsik ville visst föra munterhet med sig hem från främlingslandet.

För honom själv var detta obehagligt. Han förstod strax, att det uppstått en klyfta mellan honom och de andra. De visste ju ingenting, och det sade han till dem.

— Ni anar ju inte alls, hur det är i de vita männens land. Jag har sett många fler människor samlade på en boplats, än det finns fåglar i fjället om sommaren.

De skrattade igen, deras utbrott av häpnad rungade över slätten. Han märkte, att han tydligt var missnöjd för att ljuga.

— Jag har sett ting, som ni inte kunna förstå. Där vita män bo, är det så många hus, att man inte kan se förbi dem. När man riktar blicken ut mot landet för att se något, stöter blicken på nya hus. Murarna äro så höga, så man inte kan se toppen av dem. Det där förstå ni inte.

— De bygga väl upp mot fjällen för att få god utsikt över fångstfältet, sade en man bland åhörarna.

— Fångstfältet! svarade Uvisakavsik föraktfullt. Det

Jan Fridegård

finns bara några få som ge sig ut på fångst. De andra få mat och skinn till tyg i stora hus med många varor. Oe bekymra sig inte om någon fångst.

Detta lät underligt. Hur skulle sådana människor då få sin föda i det långa loppet? Det var otroligt, att andra skulle vilja ge dem del av fångsten i oändlighet, om de inte själva gävo sig ut och skaffade födan. Men kanske Uvisakavsik inte hade sett, när de gingo till sjöss i sina kajaker. Det hade väl annars varit något att lägga märke till!

— Kajaker, sade Uvisakavsik föraktfullt. Ni tro kanske, att de där människorna använda kajaker. De ha slädar, som äro så stora, så att det byggts hela hus på dem. De fara i väg utan att ha några hundar eller andra djur förspända för slädarna. Slädarna släppa inte ens ut någon rök. Men de köra snabbare än en ren kan springa.

Nu var man inne på något handgripligt. Att slädar kunna köras utan dragdjur, det kunde man låta passera. Därom hade man hört talas. Det hade man ju sett på skeppen, som gingo emot vinden, och de rörde sig hastigt. Men det var ju röken — att hålla sig med rök var nödvändigt för att få fart. Därvidlag måste Uvisakavsik ha sett sig dåligt för. Hur skulle de annars kunna röra sig?

— Det finns ingen förklaring, det bara sker så, sade han. Jag såg en dag en hel släde full av människor. De sutto innanför genomskinlig is, fastän det var sommarvärme. De sutto och sågo ganska obekymrade ut beträffande sin egen säkerhet. Någon pratade, andra skrattade. Vad deras uppgift i släden var, förstod jag inte. Ty strax efter satte släden sig i rörelse. Ett helt hus flyttade, med stor fart. Och medan jag stod och tänkte på, hur det skulle gå för dessa människor, kom en annan släde glidande. Ett nytt hus, fyllt av sorglösa män och kvinnor. Också de pratade och tycktes vara fullständigt obekymrade för sin framtid, fastän de fördes bort, utan att det gick att se vart det bar av.

— Du måste ha drömt märkliga ting under din sömn i fjärran land, sade Sorqaq.

Men Uvisakavsik ville inte ge sig.

— Drömmar, säger du! Du som inte har sett ett hus med mer än ett rum i!

— Mer än ett rum, sade Sorqaq, vad skulle det användas till? Nå, de vita människens upplag av varor rymmas väl inte i samma rum, där man sover och äter.

Då började Uvisakavsik berätta, att han sett hus, där människorna bodde ovanför varandra som alkorna på ett fågelfjäll. Ja, han hade själv varit inne i sådana hus, och han hade övervunnit sin rädsla och lagt sig att sova i ett sådant hus, därför att han såg Piuli och hans folk göra detsamma utan tvekan. Och sömnen hade smakat som vanligt och varit styrkande som alltid.

Detta var något att bita i. Varför gav mannen sig till att berätta sådana saker?

Uvisakavsik var klädd som en vit man.

— Var det kanske många bröder, som byggde ett gemensamhetshus, sporde en man.

— Vi kände inte alls de människor som uppehöll sig i samma hus. De bodde ovanför oss och nedanför, under oss, men jag hörde aldrig deras namn. Man talade inte heller med dem, när man mötte dem vid upp- eller nedgång.

Nu hittade Sorqaq på en invändning, som skulle avslöja den märkliga berättelsens verkliga halt.

— Ja, men, hur skulle det blivit, om en av invånarna i gemensamhetshuset blev trött på att bo på samma boplatz? Om han nu flyttade bort och ville ha sina trästycken med, som hans husdel bestod av? Då skulle ju de som bodde ovanför honom i huset störta ner, deras britsar skulle vara utan de nödvändiga stöttorna för vidare användning. Berätta något annat, men inte oförståeliga historier!

— Å, ni förstå inte de vita människens vanor. De gå inte en gång på jorden i sina boplatser. Man trampar på fyrkantig sten, som är uthuggen ur klippor långt borta från husen. Regnet rinner av, och vattnet rinner bort i älvar, som försvinna i jorden. Själva jorden ser man inte!

Lyssnarskaran stod och funderade litet. Varför berättade mannen sådana ting? Jord är till för att gå på. Säkert skulle den bli förnärmad, om någon försökte täcka över den eller förbättra den. Nej, Uvisakavsik hade blivit en annan under sin resa det såg man tydligt!

— Ni tro ju inte, att man kan leva annorlunda, än man gör i det här landet, sade Uvisakavsik. Det beror på att ni inte känna den vite mannens kraft. Jag har sett den. En gång bodde jag ute på Piulis boplatz. Han

reste bort och befann sig på flera dagsresors avstånd från mig. Och dock talade jag med honom varje kväll genom ett svart rör, som med en snodd var fastgjort vid väggen i huset. Jag hörde hans stämma så tydligt, som jag hör er. Och han svarade på mitt tal, utan att jag behövde ropa högt, och dock kunde jag inte se honom!

Men detta var för starkt. Husen kunde man gå med på. Därvidlag kunde ju Uvisakavsik ha sett fel, han var inte utan vissa skavanker, det kände man till. Men att han kunde tala med Piuli, när denne var ur sikte, ja, t. o. m. flera dagsresor borta, det var för mycket. Ingen skulle få möjlighet att säga om Umanaqas innevånare, att de läto inbilla sig vad som helst!

Det var gamle Sorqaq, som kände sig kränkt å stammens vägnar. Han var äldst och visste därför mest, och han talade i allas namn, när han trädde fram och uttalade sin dom.

— Uvisakavsik, du har rest långt och glömt att tala sanning. Gå till kvinnorna med dina lögner!

Och sedan den dagen fick Uvisakavsik ringa anseende i stammen. Han blev trött på att vara utstött och beslutade skaffa sig upprättelse för sin förlorade värdighet. Han flyttade till ett ställe långt nere vid Melvillebukten, där ingen hade bott före honom. Han hade skaffat sig en hustru, och det var ett par män i stammen, som på grund av något dråp önskade komma ifrån de andra, de följde med. Han blev en ledare för den avsidig liggande boplatsen.

Området var rikt på björnar och de fångade massor av de vita djuren. Bland sina rikedomar hade Uvisakavsik en stång, som han nu hittade på att använda som flaggstång. Den skulle påminna honom om de stora dagarna i främmande land. Som flaggduk utnyttjade han ett stycke björnskind, det sömmades fast vid hans flaggstång och svajade i vinden.

Men en landsförvist längtar alltid hem. Andra boplatssamfund än de två kamraterna hade han inte, och Uvisakavsik var en gästfri man. Hans mängder av kött kunde inte ätas upp av dem själva. Därför lassade han sin släde med mycket kött en vinter och körde norrut för att träffa människor.

Han kom till Kap York, där just en stor sensation hade inträffat. Eqariussaq, en ung flicka hade just kommit på släde norrifrån.

Det var en flicka, som Peary tagit med sig till Amerika som leksyster åt sin lilla dotter, som var född häruppe. Eqariussaq hade kommit under sommaren med skepp som uppehållit sig hos Peary tills nu. Nu hade en släde farit söder ut, och hon följde med för att hälsa på sin familj.

Uvisakavsik hade kommit dagen förut, och nu var han fylld av förväntan på, hur hon skulle bli mottagen. För hon kunde ju bekräfta hans framställning, nu skulle upprättelsens timme alltså slå.

Eqariussaq gick tyst och försynt upp till sin onkels hus och kravlade sig in genom husgången. Hon var ju

en kvinna och borde inte tala med någon, utan att vara tilltalad.

Men folk strömmade samman till onkelns hus, och han bjöd dem på späckade alkfåglar. Det blev fest och gamman.

— Nu önskar man höra något nytt från de vita människens land, sade han i myndig ton. Det skulle vara ett slags förhör för dömande eller frikännande av Uvisakavsik.

— Det är bara ett land, där alla människor äro allvarliga i ansiktet, därför att de längta efter sälkött, som man inte får att äta, sade Eqariussaq.

Se, det var något som man kunde förstå. Och alla utbrusto i förvåning över att människor ville bo kvar på sådana ställen, där det inte fanns möjlighet att få sälkött!

— Ja, men berätta nu något om deras levnadssätt. Berätta vad man ser, när man lever i de vita människens land, ropade Uvisakavsik. Han ville inte gå miste om triumfen, när Eqariussaq, som visserligen bara var en enkel kvinna, nu skulle berätta om alla de stora husen och allt annat förunderligt.

— Det visade sig, att kvinnorna använda längre tråd på nålen, än vad som är vanligt i detta land, sade Eqariussaq. Det var hennes viktigaste iakttagelse.

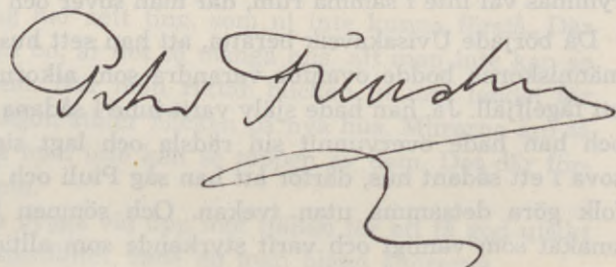
— Ja, men husen, de stora husen, dem såg du ändå. Berätta om dem! Uvisakavsik ville inte släppa sin chans att få ett vittne på vad han berättat.

— Husen ägnade sig inte till att göra människorna gladare. De saknade sälkött, därför voro deras ansikten allvarliga, sade flickan, och mer fingo de inte ut av henne.

— Det visade sig, att Eqariussaq upplevt något förstäligt, sade Sorqaq, då de kommit utanför huset, och han stod där tillsammans med Uvisakavsik. Att komma hem från en lång resa och utsprida lögner är föga förtjänstfullt. Du bör hellre resa tillbaka till din avlägsna boplatss och försöka att glömma dina påfund. Lögnens lön är, att ingen vill höra ens ord. Och nu skall jag gå till mitt hus och smaka sömnen.

Och Uvisakavsik reste tillbaka till Melvillebukten utan att vinna tilltro till sina fantastiska berättelser om Amerikas seder och levnadssätt.

Eqariussaq kunde aldrig sedan förmås till att berätta om sina upplevelser i det fjärran land, som hon besökt tillsammans med "Piuli".

STYVMODERN

NÄR JOHAN FROM kom ned till hagen för att plocka vildkrusbär i mössan fick han se något som han hajade till för. Det såg ut som systemens trasdocka men var mycket större. När det inte rörde sig gick han närmare och till sist såg han att det var Ester i Bergstugan. Hon sov och en liten hög krusbär låg framför hennes ansikte. På sina bara ben och fötter hade hon långa revor och myggbett.

— Va' ligger du här för, frågade Johan och petade till henne med foten.

Sexåringen satte sig upp och gnuggade sig i ögonen.

— För ingenting, svarade hon efter en stund när Johan upprepade sin fråga.

— Har du vare här länge?

— Ända sen pappa gick till herrgårn. Och jag går inte hem förrän han kommer tillbaka.

— Törs du inte det?

— Nej, svarade flickan och tänkte ta till lipen.

— Kan du inte tala om för din pappa att hon klår dig och kör ut dig utan äta, frågade Johan och tyckte det var obehagligt med hennes tysta gråt.

— Nej, svarade hon igen och torkade sig i ansiktet med aviga handen. Efter en stund slutade hon att

gråta och hjälpte Johan att plocka mössan full av krusbär. Själv hade hon ätit sig led på dem.

På kvällen talade Johans föräldrar åter om Anderssons i Bergstugan. Johan låtsades leka men han hörde hela tiden vad de sade:

— Hon är värst mot lilla jäntan, sade fadern. Det är väl för att Andersson är så mycket för henne.

— Ska människan kunna vara svartsjuk på ett barn, tvivlade modern.

— För det första är hon styvmor och för det andra är hon en elak och småaktig satan. Ungen vågar sig inte hem utan sitter ute i ur och skur tills fadern kommer. Och han skrattar åt att jäntan är så fäst vid honom att hon inte trivs när han är borta. Och när han kommer hem så smilar styvmor och är len i truten. Dom andra ungarna har ju skolan dom åtminstone.

— Ja, stackars barn som ska ha styvmor eller styvfar, suckade modern. Hon lär nypa jäntungen så att hon är både gul och blå på armarna. Det är både synd och skam.

Flera gånger hittade Johan Ester sovande bland vildkrusbären eller vid en dikesren där fadern skulle gå fram. Han såg hennes styvmor gå mellan stugan

Börjar ungarna nu också sade stataren och mörknade.

och uthuset och tänkte att det kunde vara häxan i pepparkakshuset som klätt ut sig och blivit mor åt Ester. Då var det bäst att akta sig. Det var därför inga av de vuxna som hjälpte Ester fast alla visste hur svårt hon hade det och talade med tunga röster om det i alla stugor. Dom var rädda för häxan.

Men Esters far såg så stark ut, han skulle nog inte vara rädd. Det värsta var att han ingenting visste. Johans far hade en gång försökt säga honom hur det var men han hade skrattat och sagt att elakt folks prat och förtal hade han aldrig fäst sig vid. Han såg ju med egna ögon när han var hemma att styvmodern var snäll mot ungarna. Nej, folk kunde dra åt helvete och sköta sina egna affärer.

— Jag kan inte göra mer än tala om sanningen för honom, sade Johans far förargad. Och så blir man hållen för lögnare. Det är tacken det.

En dag såg Johan Esters far gå ensam och slå omkring en åker. Han slog av ett skikt av säden närmast dikena så att hästarna och maskinen kunde gå där sedan utan att trampa i säd. Det var på eftermiddagen och han var säker på att Ester låg nere vid krusbärsbuskarna och sov som vanligt. Med en rysning beslöt han att försöka göra det ingen annan ville eller kunde.

När han kom fram till stataren stod han och strök lien så att det hördes lång väg: tjivitt, tjivitt, lät det. Johan tog av sig mössan och hälsade.

— Goddag, du, svarade stataren och spottade på liestickan. Va' kan du vilja?

— Ingenting, svarade Johan. Jag gick bara häråt. Ester följde inte med för hon ligger och sover jämt.

— Ligger hon och sover? Var då nånstans?

— Nere vid krusbärsbuskarna. Varenda dag för att hon inte törs vara hemma.

— Börjar ungarna nu också, sade stataren och mörknade. Har dina föräldrar satt i dig det där?

— Närå, Ester har talat om det själv många gånger, sade Johan fast han var rädd. Hon grinar varenda dag och har blåa nyp på armarna.

Stataren gjorde ett häftigt slag med lien och Johan tänkte — nu hugger han ihjäl mig. Så reste han sig upp igen och såg ned mot krusbärshagen med ögon som såg farliga ut.

— Ligger hon därnere nu, frågade han.

— Ja, svarade Johan och hoppades ängsligt att hon gjorde det. Stataren lade lien i diket och såg sig omkring. Inget befäl eller någon annan människa var inom synhåll.

— Jag ska väl gå ner och titta då, sade han. Men om du ljuger så har du förtjänat en hurril.

— Jag ljuger inte, svarade Johan och tassade efter de tunga stövelstegen på stigen.

Hans ängslan gick över, när han såg trasluntan ligga på sin vanliga plats. Fadern gick fort fram och föll på knä i gräset bredvid henne. Johan såg med glädje att de blåa nypen syntes på flickans överarm nu också. Några små gula krusbär låg bredvid henne och det syntes på gräset att någon legat där sedan lång tid.

Hon blev mycket glad när hon vaknade och fick se sin far. Han satte sig och tog henne i knäet, men när han började fråga henne om de blåa nypen och varför hon aldrig var hemma på dagarna, blev hon rädd och tyst. Till sist började hon gråta. Johan såg att faderns ansikte blev hårt och farligt och tänkte att nu tror han mig nog. Och nu skulle nog häxan få.

Morgonen därpå vaknade han när föräldrarna satt vid kaffet. De talade med spända, låga röster och han begrep genast att något hänt. Han lyssnade utan att öppna ögonen.

— Ja, nu kanske han flinar så lagom en annan gång när man kommer och säger som sanningen är, sade Johans far och det låg triumf i hans röst.

— Men hur fick han reda på det då?

— Ja, han kanske fick sina misstankar efteråt i alla fall. Och så började han stava och lägga ihop det han såg och hörde. I alla fall så sade han till jäntungen att stanna inne när han gick till herrgård i går middag . . .

— Men sedan då?

— Jo, han gick aldrig till herrgård utan bara runt kåken och in i förstun igen. Där stod han och hörde när flickan började skrika. Han öppnade dörrn och kom på styvmodern med att slå henne och dra henne i håret fast hon inget ont hade gjort.

— Ett sånt as till människa. Jag kan inte bättre säga.

— Då gav han henne en döving i ilskan och det blev för hårt. Hon föll och slog skallen i spishörnet så att hon inte vaknade mer.

— Han kunde inte hjälpa att det blev så hårt.

— Nej, men det hade varit bättre om han tagit ett

björkris och klått henne på det ställe som är skapt till det. Men nu är det som det är och fjärsman hämta honom i går kväll. Nu åker han väl in på flera år.

— Ja, ska det vara nån rättvisa det?

— Rättvisa, har du sett nån rättvisa här i världen? En rejäl och fattig arbetare får aldrig rättvisa, det är bara dom som har pengar eller också käften på skaft som klarar sig. Så har det varit och så kommer det att bli.

Johan hörde på samtalet och blev alltmer förfärad. Nu hade han ställt till. Andersson skulle i fängelse och styvmodern var död. Alltsammans berodde på att han talat om för Andersson hur det var.

Fram på eftermiddagen kom en hästskjuts och på den satt Andersson, fjärdingsman och en karl som skulle hjälpa honom att se efter Andersson. De stannade utanför stugan så att han fick ta på sig sina bästa kläder innan han for till fängelset. Samma dag skulle barnen ned till fattigstugan och stanna där till dess fadern kom tillbaka. Styvmodern skulle till kyrkan och stå lik i vapenhuset. Stugan skulle bli alldeles tom och det skulle kanske börja spöka i den efter allt som hänt där.

Andersson värmdde på en kopp kaffe, sade med ovanlig röst åt barnen att vara snälla så skulle allt bli bra när han kom hem igen. Fast det skulle dröja länge. Ester grät och stack sin hand i hans när han gick ut till vagnen och sedan sprang hon efter ett långt stycke och skrek att hon ville följa med. Karlen som körde såg sig om och smackade åt hästen som om han varit rädd för barnet som sprang efter. Andersson vinkade åt henne med sin stora hand att hon skulle vända och sedan svor han rakt ut i luften över tårarna som inte ville låta bli att rinna ner i mustascherna.

Sedan hörde Johan de flesta vid gården säga att Andersson gjorde alldeles rätt. Men varför skulle han då sitta i fängelse? Kom man dit när man gjorde rätt så kom man väl till helvete om man var gudfruktig. Nej, Andersson måste ha haft orätt, men då hade styvmodern rätt när hon var elak och var väl nu i himmelen. Det var inte gott att begripa sig på det där som hette rättvisa.

Ester och hennes syskon var de enda barnen i fattigstugan då och de fick det mycket bättre än hemma med styvmodern. I skolan var de stolta över att ha

Ester sprang efter ett långt stycke.

en far som var stark och farlig och satt på Långholmen.

När tjugo år susat och blommat fram över upplands-slätten kom Johan som gårdsfarihandlare en dag cyklande vägen fram med sin väska. Han kom in i en stuga där Ester var stathustru sedan några år och hon bjöd honom på kaffe.

När de kom in på barndomen skrattade hon glatt åt att hon låg bland krusbärsbuskarna som en traslunta. Hennes karl skrattade med och sade att Andersson gjorde alldeles rätt när han klippte till styvmodern. Det blev bara i hårdaste laget. Andersson levde ännu men blev aldrig som förr sedan han suttit inne så länge. Han trodde visst att ungarna skulle vara lika små när han kom ut efter flera år, den token.

När Johan åkte vidare tänkte han att livet var så konstigt och invecklat att man borde ge fan i att grubbla på det. Om man bara kunde.

Jan Privedgord

Fredsnack

om
julen

av Martin Nilsson

Just då sommarn, hög och stor,
står uti sitt grella flor,
mygg och flugor hålla bal,
humlan surrar, göken gal,
medan i min bara skult,
solen brassar på för fullt
skall jag, arme julpoet,
svettig, röd och feberhet

Mjuka tjänare, goddag —
till var människas behag,
mitt i allan smet och smack,
vill jag hålla lite snack
om den anda som har rätt
dessa onda är som gått
och om julen, detta år,
vilken just för dörren står.
Som måhända alla vet
är jag julens proffs-poet,
ho till uppgift haver att
skildra julens ditt och datt —
men, go vänner, veter I
hur ett slikt poeteri
eller dill, ifall ni vill,
firt och färdigt kommer till — ?
Mången tror att snö och is
är en julskalds paradis
där han blott, förlåt jag ler,
randar ner allt vad han ser —
därför, huxflux, nu jag vill
detta misstag rätta till,
att ni därutav, o ve,
mågen minom vända se.

sitta här och spela vis
i mitt dill om snö och is.
Jag, i andanom, skall se
hur en tomt, ett tu tre
traskar till de ljusa tjäll
där man denna ljuva kväll
firar denna stora fest
som vi, matvrak, älskar mest.
Ack, om blott här funnes snö —
om jag såg en islagd sjö —
om jag anade ett grand
av ett nordiskt vinterland —
men att, mitt i sommarns tid,
tvinga sig att känna frid
eller julfröjd i sin häg —
kan man tänka värre båg,
för att denna jul-avi
klar, till doppardan, ska bli.
Dock, nu skall vi inte gack
längre i vårt trista snack,
utan se om denna jul
bjuder oss på något kul.
Ergo, tippar jag på: Fred —
ty vid kriget är jag led.

Usch ja — ett sånt fjäsk och krus
 för ett rök och en pris snus
 jämt och samt det alltid var
 under krisens värsta dar —
 tänk så själglad man vart
 ifall att en extra-kvart
 eller blott en hekto-slick
 på sitt kaffekort man fick.
 Ja, man blev som från sitt vett
 ifall man kom över fett —
 smör och margarin, va tycks,
 var ett överflöd av lyx —
 för ett enda litet ägg
 löpte man som Gunder Hägg
 i en konkurrens så hård,
 och satt ledigt världsrekord.
 Kom man i en nyköpt rigg
 ville alla slå en vigg,
 ty de trodde att man vips
 vunnit minst en 12:a tips —
 ja, ifall man bara fick
 klacka ett par skor, man gick
 som på stylvor — hög och låg
 drygt man över axeln såg.

Ack ja — sen det blivit fred
 skall vi, enligt ursvensk sed,
 jula som i forna dar
 när vår farfar yngling var —
 eller, då hans farfars far
 ännu hade orken kvar
 att begå, på hednavis,
 minst en helstekt mammutgris.
 Det var då, på deras tid.
 Vår tid är mer timid
 och spartanskt asketiskt snål;
 man är nöjd om blott ett mål
 man kan få, till juldiné,
 utav: skinka och carré,
 fläskkotlett och revbensbjäll,
 sylta, julkorv, fet och mjäll,
 och en rostbiff, mör och fin,
 ostron, hummer och sardin,
 plus en saltan bit i lag —
 och så småvarmt, sex, sju slag.
 Dock, ej blott av fläsk och kött
 skall vårt tandklaver bli nött —
 även fisken, enligt rit,
 lutad, nykokt, fast och vit,
 fröjda skall vår syn och gom.
 Men — skall allt slå ut i blom
 bör Du Svenske, så här till jul,
 nixum varda ohemul
 om Du kovans mångfald tjänt.
 Tänk på dem som har det klent
 ställt, vad mynt och hälsa rör —
 deras jul Du lätta bör
 med att rundhänt skriva på
 deras bidragslistor små.
 Gör Du det, då har Du gjort,
 något VERKLIGT GOTT OCH STORT!
 Får till bords Du bänka Dej
 sedan, kan jag tänka mej
 allting smakar dubbelt bra.
 Leve Fredens Jul — Hurra!!

Men nu är det andra tag,
 friska takter över lag,
 sedan man fått svart på vitt
 på att allt får köpas fritt.
 Herre je, sånt liv och gny —
 glädjen står i högan sky —
 ett sånt rastlöst fläng och spring,
 byar, städer, landet kring
 i varendaste butik —
 ingen jul är denna lik.
 Överallt man hör i kör:
 — Ge mej bröd och ost och smör,
 ärter, risgryn, mjöl och thé,
 kaffe, socker, chokladé —
 ge mej skinkor, minst ett par —
HIT MED ALL DEN MAT NI HAR!!

Vår julpristävlan:

I följande gripande novell, som väl skulle försvara sin plats i vilken veckotidning som helst, är sex bevingade uttryck på ett mer eller mindre finurligt sätt dolda. Din uppgift, käre läsare, är nu att dels finna de sex kända vändningarna och dels tala om från vilka stora män de härstammar.

Gösta Knutsson.

Den först öppnade rätta lösningen belönas med

Första pris 75 kr.

Andra pris blir 25 kr., tredje pris 15 kr. och fjärde pris 10 kr. Dessutom utdelas tre tröstpris, bestående av tidskriften Status under ett år. Skriv tydliga lösningar och sänd in dem till Status redaktion Kocksgatan 15, Stockholm före den 15 jan. 1945. Lösningen och pristagarnas namn meddelas i februari numret. Tävlingskuverten skola vara märkta "Den fagra Hildegard".

Den grevliga familjen var församlad till juldagsmiddag.

På det naturskönt belägna slottet Månberga var den grevliga familjen församlad till juldagsmiddag. Snön singlar sakta ned utanför fönstren, och i den öppna spiseln brann en präktig stockvedsbrasa. Plumpuddingen var superb, julölet fradgade i pokalerna — och dock vilade en tryckt stämning över sällskapet. Och varpå berodde detta? Jo, orsaken var baron Stjärnstråles närvaro vid middagsbordet. Greven och grevinnan Gyllenspets hade inbjudit den bålde baronen i akt och mening att denne skulle äkta deras dotter, den fagra Hildegard. Men Hildegard ville icke veta av baronen — hon hade redan i hemlighet lovat sin hand till den unge skogvaktaren Karlsson.

"Seså, min sköna", sade baronen och tvinnade ystert sin mustasch. "Varför ser Ni så sorgsen ut? Vad är det som tynger Eder manne?"

"Jag vet icke", suckade Hildegard. "Jag känner mig icke helt frisk. Min blick är skum, allting flyter ihop för mig, jag kan icke urskilja Eder tydligt."

"Kanske det är bäst att vi låta hämta in mera ljus?" sade grevinnan med moderlig omsorg.

"Nej nej", sade Hildegard. "Det blir nog bäst att jag avbryter måltiden och lägger mig att vila på min engelska järnsäng."

"Över detta blir jag helt bestört", sade baronen. "Smakar Eder icke den goda plumpuddingen och de läckra sviskonen?"

"Nej, ack nej", svarade Hildegard. "Maten kväljer mig. Och likaså samvaron med Eder."

"Hildegard!" röt greven och slog näven i bordet. "Du borde skämmas att yttra dig på detta sätt! Du är en bortskämd flicksnärta, och gör-

Den fagra Hildegard

de jag rätt, skulle jag tukta dig eftertryckligt."

I detsamma hördes en duns, och Hildegard nedföll från stolen. Alla de andra rusade upp.

"Hon är avsvimnad", sade grevinnan.

"Och likväl rör hon sig", sade baronen. "Jag tror att hon blott simulerar."

Hildegard blev inburen i sitt rum. När hon låg på sin säng, slog hon upp ögonen. Baronen stod lutad över henne.

"Får jag kyssa din panna, kära?" viskade han hest.

Med ett skri gav Hildegard honom ett kraftigt slag för munnen, så att blodvite uppstod. "Bort, avskyvärde!" skrek hon.

Den lilla knähunden Brutus gläste ivrigt, när han såg detta uppträde.

"Även du, Brutus, skall bort!" ropade Hildegard. "Jag tål icke att höra dina tjut. Försvinn tillsammans med den avskyvärde baronen!"

Skogvaktare Karlsson.

Det natursköna slottet Månberga.

"Sade Ni avskyvärde?" flämtade baronen. "Jag, en man av ädel börd, en man med omätliga rikedomar..."

"Jag söker icke en ädling, icke en Krösus", sade Hildegard. "Jag söker en människa med hjärta..."

I samma ögonblick krossades det franska fönstret, och in genom detsamma trädde den unge skogvaktaren Karlsson med högburet huvud och lyftat gevär.

"Nu har jag kommit för att hämta dig", sade Karlsson. "Jag har kommit för att föra dig till min enkla skogvaktarhydda, där du hädanefter skall dela mitt enkla paltbröd och min tarvliga lingonsaft. Jag har kommit för att befria dig från detta utsvävande slottsliv, som jag vet att du avskyr."

"Älskade!" utropade Hildegard och sprang i Karlssons armar. Målös av vrede såg baronen hur de båda försvunno ut genom det fran-

ska fönstret, men av fruktan för geväret vågade baronen intet göra. Han avreste strax därefter till sin hemstad, där han ingick äktenskap med en rik men enfaldig konsulsdotter.

Men Hildegard blev mycket, mycket lycklig med Karlsson. Och efter genomgångna korrespondenskurser blev han så småningom en framstående man i staten. "Det är jag och du, blott jag och du", brukade han ömt viska till sin lilla hustru, och hon instämde leende: "Blott vi två!"

Han avreste strax till sin hemstad.

BRÖD

*En historia från Granada
och överallt ifrån av Martin Andersen Nexø.*

Översättning av Henry Peter Matthis.

PA ANDRA STÄLLEN hade det varit dag länge, men i Granada går solen upp sent — där står berg i vägen. Långt omsider tittade den upp över Sierra Nevadas jöklar, och "La Granadina" vaknade och sträckte sig, klev ned på en stol från sin höga säng och sedan ned på golvet, och började lägga upp sina lockar igen och pudra sig över ansiktet med nytt vetemjöl. Och innan staden hade hunnit komma i gång där den slutade igår, var skuggorna redan helt korta.

När de gäspande kvinnorna och de okammade flickorna drog upp mot marknadsplatsen med sina tygpåsar för att göra sina inköp för hela dagen, hade bönderna redan varit där med sina åsnor och avlämnat "vegans" frukter till månglerskorna och köttet till slaktarna. Och bläckfiskar, små hajar, märlor (som får gälla för räkor), flundror, musslor och andra "havsfrukt" — alltihop under namn av fisk — hade kommit med morgontåget från Malaga. Där morgonsolen sken in mellan bodarnas stolpar, lyste den på glimmande blåmusslor och pärlemor och strålade på pyramider av gula och gröna meloner, purpurröda tomater, granatäpplen och spansk peppar, på gyllene apelsiner och bleka citroner . . . Och på druvorna — somliga klara som alabaster, andra mörka och glänsande som en naken neger!

Det var mitt i januari, hade varit nattfrost, och folk frös. Säljarna var senfärdiga, de fåtaliga köparna gick

slött omkring och frågade efter nyheter. Solen hade inte trängt in i kroppen på folk ännu. Någon enstaka "senorita" svävade över det stora torget i blå mantilj, med sin mor eller amma i hämlarna för att passa på henne. Fattiga kvinnor låg på knä utefter gatan och pustade eld i fyrfaten.

Men solen steg, och snart blev det trängsel på marknadsplatsen, och luften fylldes av rop — så var där liv. Säljarna skrek och köparna prutade, folk knuffades och trängdes, ropade över huvudet på varandra och fick svar med en gång.

Två kvinnor möttes i strömmen och kysste varandra på andalusiskt vis.

— Jesus Maria! ropade en fiskare. Kan inte jag också få en?

— Jo, skrek en av kvinnorna tillbaka. Om du kan säga oss hur gammal din fisk är!

— Caramba! Den är då inte lika gammal som du är ful, din kärring!

— Ur vägen med dig, dumma karl, och låt fattigvården begrava din fisk, den luktar ju!

Pojkar sprang barfota omkring i vimlet och ropade:

— Tjugo lökar för en småslant!

— Tre citroner för en stor! skrek fruktmadamen.

Sol och blå himmel — och en rikedom av frukter, saftiga, friska och färggranna. Och ett kaos av trasiga figurer som trängs och flänger en hel dag som svultna hundar för att tjäna en tioöring till ett bröd. De är li-

Arvid Brenner:

vets olyckliga älskare — de klamrar sig på det, men det vänder sig ifrån dem som en kokett kvinna, som försvinner när de förföljer henne. De har inte kommit hit för att köpa, dessa fattiga stackare, de har kommit för att se om inte en liten smula kan falla undan till dem. Och de kommer igen varenda dag, magra av svält, gråa och frusna, men med samma odödliga gnista i ögat — hoppet. Och hoppet kommer på skam.

Vid ingången till marknadsplatsen står en tiggare och räcker fram några skämda citroner. Han drar en välklädd dam i kjolen.

— Å, köp dem, vad? ber han. Så får jag till ett bröd. Jag är så hungrig.

— Ni behöver inte dra mig i kjolen, svarar hon! Jag kan nog själv köpa vad jag behöver!

Hon drar förnärad åt sig kjolarna och går vidare.

Där fiskstånden tog slut, alldeles intill bläckfisk-månglaren, stod en man som hade två stora korgar med bröd. Han hade lagt några av bröden på bara trottoaren och ordnat dem inbjudande. Han såg munter ut, och gång på gång grep han två bröd, sprang ut i trängseln med bröden högt över huvudet som ett segerstecken och ropade:

— Bröd! Två småslantar för ett stort bröd! Vem vill köpa bröd! Vem vill —

— köpa band! fyllde bandförsäljaren i uppifrån gatan. Tio meter band för en spottstyver. Hejsan, flickor! ropade han till två gummor. Bind fast era fästmän med kulörta band! Band är bra!

— Bröd är bättre! Två småslantar för ett stort bröd!

En fru kom drivande med strömmen in mellan bodarna och strök tätt förbi brödförsäljaren. Han vinkade med bröden och ropade:

— Hallå! Senora Beppa! Maestra!

Hon vände tillbaka till honom och frågade:

— Vad du ser glad ut i dag, don Rafael, har du vunnit på lotteri?

— Ja, snart! sa han och pekade strålände på brödkorgarna.

— Det var oväntat att råka dig här. Och frun då — och barnen — mår de bra?

— De kommer att må ännu bättre, när jag har sålt det här! — han pekade på korgarna igen.

Senora Beppa korsade sig, och brödsäljaren gjorde detsamma. De tänkte på samma sak, men man kunde se att det inte var hennes börda. Hon hade en deltagande kvinnas frodighet, men han var mager som ett skelett. Det var emellertid en annan känsla som behärskade henne i detta ögonblick — en som var lika stark och ursprunglig, och lika allmänmänsklig — och han måste börja förklara för henne:

Jag säljer inte för någon bagare. Det är ens eget bröd — på sätt och vis.

— Pantlånekontoret? insköt senora Beppa utfrågande.

Han nickade.

— Det satt hårt åt att komma så här långt, men nu är man i alla fall över det värsta. Idag gäller det!

Han skrattade förtröstansfullt upp i det blå.

— Med Guds vilja! sa Beppa, men utan att mena något särskilt med det, bara som ett talesätt allmogen har.

Hon tog två bröd och räckte honom pengarna.

— Kvinnfolk är bra folk, sa han skälmskt och kastade pengarna i en svart kruka. Man vet i alla fall inga som är bättre!

— Nej, näst efter manfolk! instämde Beppa skrattande och gick sedan. Gud bevare dig!

— Gå med Gud! svarade han och stod på nytt ute på gatan, med bröden högt upp i luften, så att alla måste se dem: — Bröd! Bröd! De fattigas välsignelse! Två småslantar för ett stort bröd!

Hans hustru kom med mat åt honom i en liten lerkruka. Hon räckte honom en tennsked, och han satte sig på kanten av en brödkorg med krukans mellan knäna och gav sig till att äta: ris och spansk peppar, som hade kokats tillsammans. Hon satte sig på huk framför honom.

Han tog fram en kniv ur sin röda gördel, tog efter ett bröd och såg frågande på henne. Hon nickade. Han skar av brödet på mitten och gav henne den ena halvan.

— Det är inte alls degigt, sa hon.

— Det är sött, sa han. Jag tror vi är på god väg nu.

— Ojala — give Gud att det var så väl! Det är svåra tider.

— Inte så svårt för den som vill! Vi är över det värsta nu.

— Det är roligt att äta sitt eget bröd — tycker du inte det? frågade hon efter en stund.

— Jo — när man till på köpet har bakat det själv. Det blir liksom brödet som skaffar en brödet, tillade han med en osäker anstrykning av filosoferande.

Sedan var han färdig.

— Tack för maten, sa han till hustrun och strök av kniven i handen.

— Tacka Gud, som har givit oss krafterna och lyckan, svarade hon.

Och återigen var han ute i vimlet och ropade sitt: Bröd! Bröd! ännu högre än förut.

Det kom två poliser fram till dem. Den ene drog upp en våg ur fickan.

— Har brödet sin fulla vikt? frågade han.

Brödförsäljaren gjorde plats åt polisen, som började väga ett bröd, rätt vårdslöst. Men så studsade han och såg obehagligt på man och hustru — och vägde en gång till, med pinsam noggrannhet. Det fattades ett halvt hekto! Han vägde vidare, bröd efter bröd, med ett småleende som blev olycksbådande. Och brödförsäljaren stirrade på honom, först oförstående, sedan skräckslaget.

Alla bröden hade undervikt.

— Hur många har ni sålt? frågade poliskonstapeln med en röst som kom hustrun att brista i gråt.

Mannen räckte honom krukans med darrande händer. Polisen räknade upp innehållet och stoppade det i fickan. De försålda bröden kunde man ju inte skaffa

reda på, men rätten skulle ha sin gång. Han kallade till sig en åsnedrivare och bad honom lasta brödkorngarna på sin åsna.

Brödförsäljaren stod där värnlös och förlamad och lät bara det hela ske. Han rörde sig inte men stod framåtböjd och stirrade efter konstapeln, slocknad och tom i ansiktet. Det såg ut som om hans själ hade lämnat honom, försvunnit med det dyrbara brödet.

— Jesus Maria! sa folk och korsade sig. Gud har rört vid honom och tagit hans förstånd till straff! — Men sansa dig då, don Rafaél!

De tog fatt i honom och skakade honom. Men han uppfattade det inte, stod bara och gapade ut mot det tomma.

Men så lade han märke till hustruns klagan, och långsamt vände livet tillbaka i honom. Och han började klaga på samma sätt, stillsamt och gråtande, tillsammans med henne.

Som en växelsång lät det, en klagovisa som ingen lyssnade på, för att den var alltför välkänd — om brist och svält och hopp. Herregud, det var ju den gamla historien: starka armar finns det ingen som har användning för, allraminst på vintern — och så hade han tiggat, och de små hade tiggat, och hustrun förstås! Och det var det ingen som hade något emot — man lät bara bli att ge något. Det fanns alltför många i det yrket. Sedan hade de svält en omgång till, och den konsten är det tusen som idkar liksom de — ända tills de dör av det! Men de här två hade alltså inte velat ligga stilla medan döden sög på dem, utan de hade

fått en idé! Och de hade pantsatt sina sista tillhörigheter och köpt en "arroba" mjöl. Hela 12 kilo hade de köpt, och murat upp en liten ugn av byggnadsgrus, och eldat den med ved som floden sköljde upp. Men svinnet hade de glömt att ta med i räkningen — eller inte haft råd till det — och nu kom överheten och tog alihop ifrån dem. Det var inte mycket att tillägga om den saken!

Han gjorde heller inte stort väsen av det, stod bara och klagade över eländet för hustrun. Och hon svarade, upprepade hans klagan och lade sin egen till — av fullaste hjärta. Det fanns tillräckligt att ta av.

Men plötsligt ropade han högt så det genljöd över hela marknadsplatsen. Han skakade sina knytnävar i luften, åberopade sin oskuld och sin fattigdom och erbjöd sig att sälja brödet efter vikt, att lämna ersättning åt dem som hade blivit lurade — svor på att han skulle sätta eld på hela staden, om han inte fick igen sitt bröd! Så föll han omkull — drabbad av slag. Hustrun kastade sig över honom under höga skrik. Folk strömmade samman om dem.

— Vad är det? frågade man.

— Å, det var en som försökte sälja bröd med undervikt åt de fattiga! svarades det. Därför har Vår herre petat till honom!

— Han ligger som han har bäddat, tvi och tvi! skrek en kärring som sålde bröd för en bagare. Vad skulle han blanda sig i en annans hantering för!

Och så började hon ropa ut över torget:

— Bröd! Bröd! Två småslantar för ett stort bröd! De fattigas välsignelse — he, he! Fullviktigt bröd!

Martin Andersen Nexø

För barnens skull

GENOM SNÖFLINGORNA såg han henne framför sig i backen. Det var något egenomligt med hennes gång — hon gick inte rakt fram utan snett över vägen. Nu nådde hon högra väggkanten, studsade till som om hon törnat emot ett hinder och fortsatte åt vänster. Vid vänstra väggkanten upprepades omsider samma procedur. Det kunde kanske tolkas som en praktisk metod att kryssa uppför backen, som var ganska brant. Men man hade snarare en känsla av att hon gick alldeles i blindo, med tårskymda ögon . . .

Hans första impuls var att inte springa ifatt henne. Det var vanskligt nog att umgås hemma, i barnens närvaro, som det nu var mellan dem. Och så här ensamma ute på vägen . . .

Men sen såg han, att hon bar på ett mycket tungt paket — hennes högra axel var så nedtyngd, att den nästan verkade sned.

Han tog några snabba steg och grep tag i paketet.

Anna vände sig häftigt om. Ett ögonblick var hennes ansikte naket och försvarslöst, med halvöppen mun. Hon stirrade liksom yrvaket på honom och det fanns en underlig hetta i hennes ögon, men han visste inte, om det var kärlek eller hat. Snöflingorna föll mellan dem.

— Så du skrämde mig, Bertil! sa hon och andades lite flämtande.

— Förlåt mig, sa han och försökte le naturligt. Men låt mig ta hand om paketet nu! Har du varit och handlat julklappar?

Hennes smala, bleka ansikte blev långsamt stramt igen.

— Ja, sa hon och fortsatte att gå. Kom vi med samma spårvagn? Jag såg inte till dig.

— Nej, jag var inne i tobaksaffären ett tag. Du kom väl med vagnen efter mig. Jag har också varit och handlat julklappar, fortsatte han. Ja, nu är det bara en vecka kvar till jul . . .

På det svarade hon ingenting. Jag borde kanske inte tala i den tonen, tänkte Bertil, det sårar henne visst att jag låter som vanligt. Men vad för slags ton skulle de egentligen använda? De hade ju kommit överens om att låta allting bero tills helgen var över. För barnens skull. Vi får inte förstöra julen för barnen. Efter jul får vi se. Men då måste de väl försöka låtsas om ingenting tills dess, också på tu man hand. Inte kunde man gå omkring och vara spänd och tragisk varenda minut. Förrester glömde han allt emellanåt, att det verkligen var fråga om skilsmässa — så snart han inte såg hennes på en gång hårda och pinade ansikte. Han hade så lätt för att glömma.

Nu var de framme vid villan. Det lyste ur flera fönster — ett vänligt, varmt ljus över de högt upptornade snödrivorna. Herregud, inte skulle vi behöva ställa till det så här, tänkte han. Det måste finnas en utväg . . .

Det var bara Bo, som kom ner för att hälsa på dem, Ingvar höll sig undan. Hembiträdet uppenbarade sig med förklaringen.

— Ingvar har svurit så hemskt igen, sa hon och såg bekymrad ut på ett lite skadeglatt sätt. Smedbergs pojke var här och lekte och dom råkade i slagsmål och Ingvar använde såna rysliga ord och då jag sa åt honom, sa han likadant åt mig . . .

Anna stod framför spegeln och ordnade sitt hår. Hennes hår var mycket ljust, nästan vitblont. Hon slä-

tade till det så det låg alldeles blankt, utan ett enda litet hårstrå som stack ut. Sen gick hon in i vardagsrummet.

— Du säger ingenting, sa hon utmanande.

— Om Ingvars åkallan av djävulen? Jag tycker inte det är så fruktansvärt.

— Om det fortsätter så här, blir våra barn en visa i hela grannskapet.

— Grannarna struntar jag i.

— Det tror jag nog, att du gör. Men att du saknar varje tillstymmelse till ansvarskänsla! Det är lätt och roligt att skämma bort dem, alltså gör du det . . .

— Jag ska tala med Ingvar igen. Han kommer snart att ha glömt sina svordomar, det är ingen fara.

— Ingen fara! Det är så du tar livet! Men det man inte får lära sig grundligt som barn, det lär man sig aldrig!

— Nej, det kan du ha rätt i, sa han. Om livet görs surt för en, när man är barn, så förblir man sur livet ut . . .

Hon gick ifrån honom och en dörr slog hårt i lås.

Vid middagsbordet var stämningen tryckt. Ingvar var röd om kinden efter en örfil, båda pojkarna satt tysta och skelade förstulet från far till mor. För barnens skull. Vi får inte förstöra julen för barnen. Var det inte på tiden att börja med julen snart? Eller det behövdes kanske inte förrän morgonen den tjugofjärde — då tog man på sig ett nytt ansikte samtidigt som man klädde granen, då blev man snäll och rar och kärleksfull, det var tids nog . . .

Nej, nu var han orättvis. Som om inte Anna älskade barnen! Hon älskade dem hett, lidelsefullt — men med ständig ångest. Lika rädd som hon var att de skulle råka ut för olyckshändelser, lika rädd var hon att onda anlag skulle spira inom dem. Varenda liten olat blev till ett skrämmande symptom på dålig karaktär. Mina barn — hur kan mina barn vara sådana! Fast med en sådan far . . . Ja, han visste det ju — hon hade inte varit på det sättet tidigare, inte på långt när åtminstone. Det var sen hon fått veta om hans otrohet. Sen dess svävade barnen i ständig fara att bli dåliga människor. Han fick inte glömma, att det var hans skuld, att han gjort henne mycket illa . . .

Sen pojkarna lagt sig på kvällen, satt de i var sitt rum. Från sin plats vid skrivbordet såg han henne ute i salen — hon sydde indiandräkter åt pojkarna. Just nu höll hon på med huvudbonaderna: sydde fast den ena brokiga fjädern efter den andra vid bruna sammetsband. Stygn på stygn med snabba, smala fingrar. Hennes ansikte var bittert och glädjelöst. Om han ändå kunde släta ut de där fårorna i hennes panna! Om han på något vis kunde få allting som det var förut! Grålat hade de väl gjort då med, men de hade ändå haft så många goda dagar av trivsel. Kunde hon då aldrig förlåta honom? Men då han såg hennes stelfrusna ansikte med den hopbitna munnen då hyste han inte mycket hopp.

Plötsligt hördes gråt uppifrån barnkammaren.

Anna kastade ifrån sig handarbetet, men Bertil hann

före henne. Hon hörde honom gå uppför trappan, utan överdriven brådska. Det var Ingvar, som grät. Hon lyssnade med hela sin varelse. När någon av pojkarna grät, kände hon det som en fysisk smärta. Men det blev sällan hon, som fick trösta dem. Hon fick bara hålla efter dem, det överlät han åt henne. Hon längtade tillbaka till den tiden då de var riktigt små och hjälplösa och oskyldiga och man bara fick sköta om dem och leka med dem och slapp hålla efter dem. Då hade de varit hennes, men nu blev de alltmera Bertils. Åtminstone Ingvar. Fast nu skulle de ju kanske skiljas . . . Hon hörde hans röst däruppifrån, han talade länge. Hon lutade huvudet i händerna ett tag. Det sved och brände i hennes ögon, men hon kunde inte gråta.

Äntligen kom han ner igen.

— Vad var det med Ingvar?

Han gick bort till sitt skrivbord utan att svara. Han prasslade med några papper, repade eld på en tändsticka. Sen kom han in till henne, med cigaretten mellan fingrarna. Hon såg upp och märkte, att han var ond.

— Har du talat med Ingvar om helvetet? sa han.

Hon fortsatte att sy. Gråten däruppifrån ljöd ännu i hennes öron och hon visste själv, att hon gjort något galet. Helst ville hon störta ditupp och ta Ingvar i famn och säga att det inte var sant, inte sant . . . Men det hade ju Bertil redan gjort!

— Något måste jag göra, sa hon. Eftersom du ingenting gör. Men jag sa uttryckligen, att bara han slutade att svära, så behövde han inte vara rädd, då slapp han komma dit . . .

— Jaså, du sa det. Verkligen. Men tillägget tycks inte ha gjort något vidare intryck på honom. Han drömde likafullt om brinnande sjöar. Du är inte klok! bröt han ut. Sånt där sa man inte ens i vår barndom, knappast ens i våra föräldrars!

— Tycker du mänskligheten har blivit bättre sen våra föräldrars barndom?

— Om den blivit sämre, så torde det inte bero på att helvetet avskaffats.

— Jag är inte så säker på det. Skräck kan vara ganska hälsosam — både för barn och vuxna.

Han stirrade på henne som om han aldrig sett henne förut.

— Är det inte lite väl grymt, sa han långsamt, att straffa Ingvar för mina synder? Om jag inte vill skiljas, fortsatte han, så är det inte för din skull, det ska du inte tro. Det är för att jag inte vill utlämna barnen åt dig.

Han gick ut ur rummet igen.

Hon fortsatte att sy, det ena lilla ordentliga stygnet efter det andra. Hennes ögon var torra och svidande. Hon satt uppe och sydde tills över tolv.

På ett par dagar talade de knappast med varandra.

Men parollen var given: för barnens skull. Vi får inte förstöra julen för barnen.

Hon gjorde alla förberedelser som vanligt. Varje rum i huset pryddes och pyntades för helgen. På kväl-

(Forts. å sid. 46.)

HEMLIGHETERNAS TID

BACKEN VAR HALKIG sedan kölden satt in efter det första våta snöfallet och jag kånade nerför mot den lilla stugan vid sjön. Fönstren lyste varmt gula ut i mörkret och tamburdörren stod olåst så att jag klev bara in, hängde av rock och hatt och gick snabbt genom matsalen in i mitt rum.

Men det hade redan tassat i trappan till övervåningen och jag såg skymten av en gul kalufs däruppe. När jag stängt garderobsdörren hade jag redan två ungar över mig. Mats klängde på mitt ben medan Stefan forskande betraktade mig på avstånd.

— Va gjorde far för någe härinne?
— Ingenting.
— Far hade ett paket me sej, försäkrade Mats.
— De va för stort för å vara någe snarr, sade Stefan sakkunnigt.

Bådas ögon tindrade av nyfikenhet.

Jag satte mig på ottomanen och gjorde det bekvämt åt mig medan ungarna stod och nosade. De förstod att en förklaring måste komma:

— Ungar, sade jag, detta är hemligheternas tid. Snart kommer jultomten med klapparna. Ni vet hur han kommer.

— Han ä välan inte i paketet? sade Mats.
— Nej! Dum fråga. Du vet hur stor han är. Men det

här var en av jultomtens hemligheter. Det egendomliga med en hemlighet — när man vet att det är en rolig hemlighet — är att den måste sparas tills rätta tillfället kommer. Tar man opp en julkapp i förväg så blir man så ledsen så ledsen.

— Ä de riktigt säkert? sade Stefan och knipsade med ögonen. Sa' vi försöka?

— Jadå — att få veta en hemlighet i förväg det gör en mycket ledsen.

— Om ja' får se va de e så lovar ja' att glömma de far, pep Mats.

— Det går inte. Då är det ju ingen hemlighet.

— Men ja' lovar att inte tala om de för nå'n om vi får se saken. Då ä de ju bara far som vet de — å då ä de ändå en hemlighet, sade Stefan.

Nu måste man kompromissa:

— Jag vet inte heller va' det är i paketet.

— Ä inte far nyfiken?

— Nej, det vet ni att man inte får vara. En gång när jag var liten så gick jag och kikade i nyckelhålet när min pappa höll på och lackade julklappar.

— Vi har inga nyckelhål.

— Nej, jag vet det, här är det ju bara draperier mellan rummen — men *vi* hade det och genom nyckelhålet såg jag hur min far tog upp ett stort paket och inne i det var det flera små. Han hade skickat efter

en hel del saker från en firma — allt skulle bli julklappar och — — —

I berättarivern glömde jag nu själv julklapparnas mystiska tillkomst och Mats avbröt mig med darrande röst:

— Va de jultomtens firma?

Jag hämtade mig och svarade:

— Jooo — javisst, det var från jultomtens firma. I alla fall så stod jag där och kikade och vad får jag se. Jo, min pappa tog upp en stor pistol ur ett paket och synade den i skenet från fotogénlampan. Vi hade inte elektriskt ljus på den tiden. Jag blev alldeles het för jag förstod att det var min julklapp.

Sedan låg jag på kvällen och drömde om pistolen

och jag räknade ut hur jag skulle komma ut på gården bland alla ungarna jag lekte med och höja vapnet och kvarterets snyggaste flicka — som var en liten blåögd spinkig en med gula flättringar vid öronen — skulle darra och rysa för min uppenbarlse.

Hela tiden ända fram till jul lekte jag så med den där pistolen. Och så kom själva julafton och klapparna delades ut. Den julaftonen förde med sig mitt livs dittills största besvikelse och min allra största fröjd.

Först kom det underbara paketet. Det var emellertid min bror som fick det och jag glömmer aldrig när han vecklade upp *min pistol*. På den tiden var man inte så garvad av livet som nu — och jag brast i gråt av spänning och avund.

Stor ängslan — alla trodde att jag var sjuk.

— Trösta dej min pojke det kommer flera julklappar, sade min pappa.

— Kommer de flera revolverar? grät jag.

Man fick mig lugn igen med en karamell och jag ägnade mig åt att undersöka pistolen som min bror fått. Sedan kom alla tiders julklapp fast det uttrycket inte var uppfunnet en gång då för tiden — och det var gunghästen.

Men aldrig glömmer jag besvikelsen över pistolen och sedan dess aktar jag mig för att titta i julens hemligheter. Det är inte meningen att de skall vara uppenbarade mina gossar.

Båda ungarna lyssnade till denna berättelse, men på barns vis glömde de genast sensmoralen — om de någonsin uppfattade den. I det fallet äro ungar och stora lika. Hur kraftiga fingervisningar än ödet ger oss så ge vi oss aldrig tid att höra eller se och ta råd:

— Far, viskade Stefan, äre en pistol i de här pakete'?

— Nej, sade jag. Det innehåller jultomtens egen hemlighet, själva julens mystik, och det uppenbaras inte förrän på själva julafton.

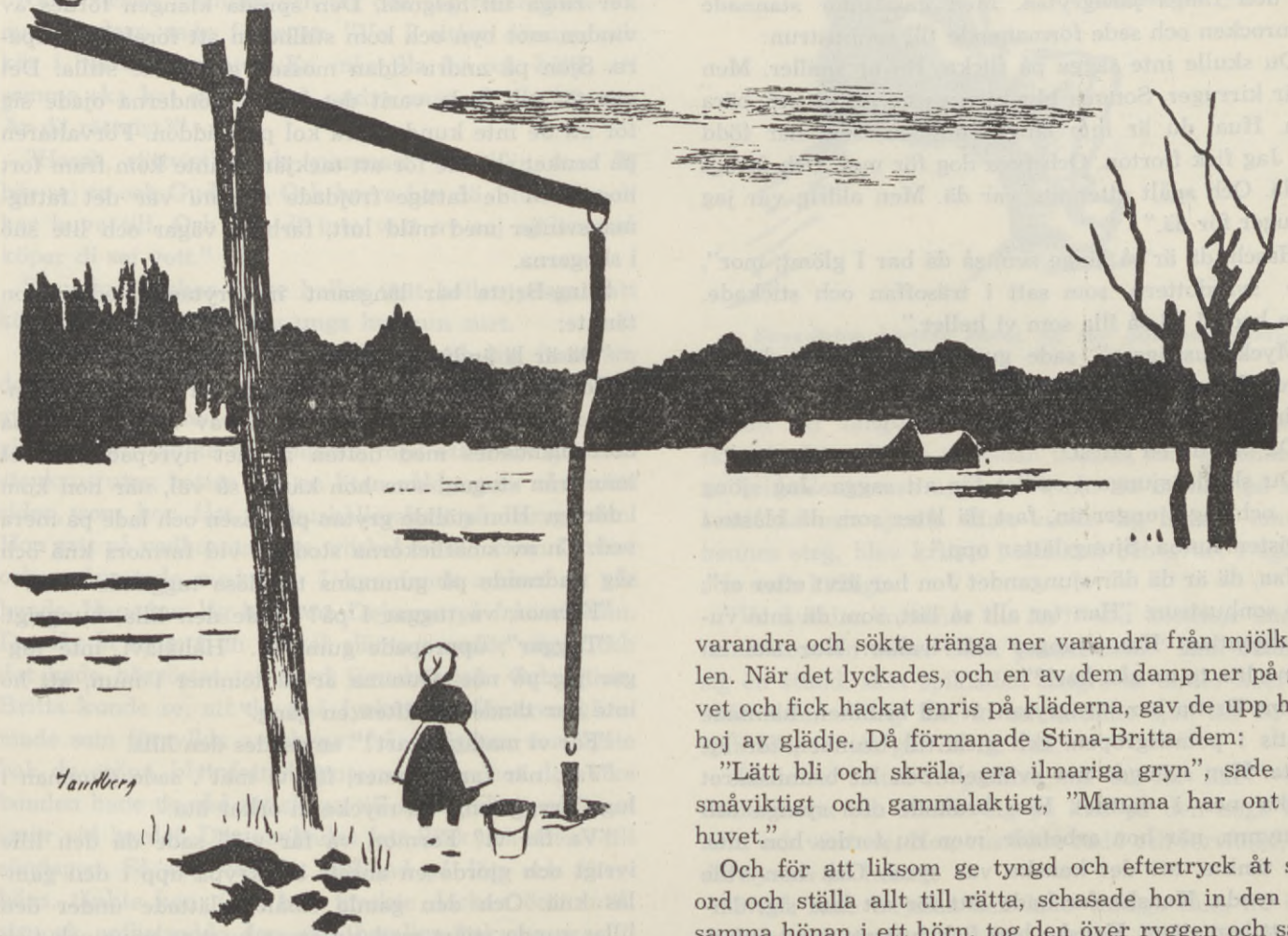
Och så avbröts gudskelov konferensen av min hustrus röst när hon ropade:

— Maaaten stå på boordet.

Vi strövade in i vardagsrummet.

STINA-BRITTAS JUL

varandra och sökte tränga ner varandra från mjölkstolen. När det lyckades, och en av dem damp ner på golvet och fick hackat enris på kläderna, gav de upp höga höj av glädje. Då förmanade Stina-Britta dem:

"Lätt bli och skräla, era ilmariga gryn", sade hon småviktigt och gammalaktigt, "Mamma har ont för huvet."

Och för att liksom ge tyngd och eftertryck åt sina ord och ställa allt till rätta, schasade hon in den ensamma hönan i ett hörn, tog den över ryggen och satte upp den bredvid de andra på spiskanten.

"Husch, håll tyst, vettvillingar", sade hon åt hönsen och runkade snusförnuftigt på huvudet, så att linflätorna vippade upp och ner på ryggen. "Dä är länge kvällen. Nu ska ni sova."

Men i stället blev det ett oroligt småkurrande bland hönsen. De purrade upp vingarna, sträckte hals och tittade med blanka pärlögon ner på husfolket. En av hönorna kacklade av förfäran på spismuren, och tuppen gol.

"Dä vure bättre du gick ut och tvätta potat te far kommer", sade mor i huset. "Va tjänar dä te mä dä där lampan det, unge!"

Stina-Britta teg, och blev stående vid spiseln med händerna knäppta i varandra, medan hon såg på modern bekymrat och sårat. Hon tog alltid vid sig, när hon fick tillsägelser. Hon blev utsägligt ledsen och hade svårt att hålla tillbaka gråten. Hon hade ärvt mor sins lynne; att orca sig för allt, fundera och undra,

DÖRREN TILL DEJMANS torp stod öppen, och där inne i skymningen hade man tänt en pörtesticka, som satt i lyskärningen vid spiseln och brann med osande låga. Framme i det klena, flackande ljuset satt gamlamor krum och grå och spann garn av ludd från oxhudar. Spinnrockshjulet surrade stilla och jämnt, och gummans stora fot trampade och trampade. Då och då hostade hon av dammet, som rök av garnet, slutade trampa och kände noga med tummen och pekfingret på garnet, som hon sakta rullade mellan fingrarna, medan hon stack näsan närmare för att se bättre.

Genom de skumma små rutorna trängde en knapp dager in, en ensam höna gick stillsamt skrockande på jordgolvet, och på en trebent mjölkstol satt de två minsta barnen med ryggen mot varandra, fnissade sjöng och jollrade och satte de knubbiga bakdelarna mot

fast hon ännu bara var tolv år. Men så var hon också äldst av syskonen och hade redan fått känna på mycket tungt arbete och mycken försakelse. Hon fick alltid mindre mat än de små, hon var ofta förtrogen med bekymren. Far och mor sade ofta till henne: "När en är fattiger, får en försaka. När en har då snålt, får en vara glaer en slipper gå mä tiggarpåsen — när en bara har krafter, så får en ligga hårt i och träla och arbeta."

Stina-Britta gick genast fram till spisen och lyfter den tunga järngrytan. Men gamlamor stannade spinnrocken och sade förmanande till sonhustrun:

"Du skulle inte sagga på flicka. Ho är snäller. Men du är kurruger. Somma blir kurruga av att gå och bära barn. Hua, du är inte långt kummen, som har född sex. Jag fick fjorton. Och fyra dog för mej. Och fattigt va då. Och snålt etter äta var då. Men aldrig var jag kurruger för då."

"Hasch, då är så länge sen, så då har I glömt, mor", sade svärdottern, som satt i träsoffan och stickade. "Inte hade I då så illa som vi heller."

"Mycke ussligere", sade gumman "en hade då illa värre. Vi hade inte salt på en syl iblann, du. Bekymradej inte åt allt. Då går lä. Mä Guds vilje."

"Dä blir då en får si."

"Du skulle sjunga i stället för att sagga. Jag sjöng förr, och jag sjunger än, fast då låter som då blåste i en gisten tunna. Sjung lättar opp."

"Jaa, då är då där sjungandet Jon har ärvt etter er", sade sonhustrun. "Han tar allt så lätt, som då inte vure någonting. Han sjunger och trallar. Hur ska en kunna lita te en sån karl?"

Stina-Britta bar järngrytan ut till brunnen, hämtade potatis i potatisgropen, och gick till brunnen för att tvätta. Hon svängde ner svängeln och lät brunnskaret sjunka ner i vattnet. Hon brukade ofta sjunga och smånyssa, när hon arbetade, men nu tordes hon inte. Hon tänkte, att det kanske var synd. Och hon ville inte synda. Kanske far hade lätt för att lata sig, därför att han sjöng. Kanske han fick lust att suppa finkel, när han sjöng. Men farmor sjöng ofta för barnen, och hennes visor var långa med många versar och handlade om märkliga och underbara ting, och farmor arbetade bättre, när hon sjöng, barnen somnade lättare på kvällarna och själv blev hon så lätttsam och godlynt, att det var en välsignelse i stugan. Jaa, Stina-Britta visste då rakt inte, vad hon skulle tro.

Men en sak visste hon säkert. Det var då en ohägn, när det kom nya små barn. Det blev mer att vaska och tvätta. Man fick sova mindre, arbeta mera och äta sämre. Och titt och ofta måste man vagga den stora tunga trävaggan så att den knarrade taktfast och sövande. När hon blev stor, skulle hon aldrig få några barn. Och hon skulle aldrig gifta sig. Och om hon ändå råkade gifta sig, skulle hon gå till en klok gumma som trollade med ett nystan, så att hon fick snälla barn. Hennes barn skulle aldrig vara ovettiga eller lortiga. De skulle aldrig skrika och sparka, kullra i sanden, förfölja hönsen, springa efter grisen eller sitta med

stora runda och hungriga ögon och se efter mera mat för att sedan stoppa den i munnen med bägge händerna och sätta den i vrångstrupen av rädsla att inte kunna äta fort nog.

Medan Stina-Britta vaskade, såg hon neråt vägen. Den kom fram ur skogen, ledde förbi byn, vars grå hus tryckte sig tätt intill den skogklädda åsen, och gick genom hagmarker med björk och al mot söder och försvann i kanten av mossen. Det var skymning och långt borta på andra sidan skogen hördes bykyrkans klockor ringa till helgmål. Den spröda klangen fördes av vinden mot byn och kom stillheten att förefalla djupare. Sjön på andra sidan mossen glimmade stilla. Det var tö, och hade varit det länge. Bönderna ojade sig för att de inte kunde köra kol på släddon. Förvaltaren på bruket skällde för att tackjärnet inte kom fram fort nog. Men de fattige fröjdade sig, nu var det fattigmansvinter med mild luft, farbara vägar och lite snö i skogarna.

Stina-Britta bar långsamt in grytan, medan hon tänkte:

"Dä är lä ändå för illa väl att då är mildvär".

Bönderna i byn hade tänt upp till lördagstvagningen i badstun. Det doftade kärvt av rök, och denna doft blandades med doften av det nyrepade enriset inne från stugan, som hon kände så väl, när hon kom i dörren. Hon ställde grytan på spisen och lade på mera ved. En av småflickorna stod nu vid farmors knä och såg undrande på gummans tandlösa tuggande mun:

"Farmor, va tuggar I på?" sade den lilla, hungrigt.

"Tuggar", upprepade gumman. "Håhåjavi, inte tuggar jag på nåe. Gumma är så tommer i mun, att ho inte har tänder i käften en gång."

"Får vi matäta snart?" envisades den lilla.

"Jaa, när far kommer, får vi mat", sade gumman i lugn, trygg ton. "Så mycke ni orkar äta."

"Va får vi? Farmor, va får vi?" sade då den lilla ivrigt och gjorde en ansats att krypa upp i den gamla knä. Och den gamla smålog, lättade under den lillas runda stjärt med sin stora knotiga näve och fick upp henne i famnen. Och då småpratade hon stilla och trivsamt, medan hon eftertänksamt såg efter, om barnet hade löss i huvudet.

"Joo, när far kommer, får ni goer potatis, varmer och goer och nykokter. Och en lita klick nykärnat smör, ettersom då är helg. Nykärnat smör och färskt bröd, då är som te vara nygifter."

"Jaa, men farmor, när kommer då nya barnet? Var kommer då ifrån? Är då grannas, som kommer mä då? Heller är då förvaltarn?"

"Hua, neej då, bevara mej väl." Gummans stämman sjönk och blev djup och berättande hemlighetsfull: "När då kommer, vet vi inte riktigt än. Och var då kommer ifrån, då vet ingen mer än Gud. Men den här gången blir då allt en lita pöjk, som är så vacker, så vacker. Änna som en kunglig prins. Eller som en patron på bruket så riker och fin."

"Va är en patron för någe?"

"Joo, patron är en sån, som far gör dagsverken åt.

Bigi Rybrant:

Han är riker ska ni tro. Och han svettas aldrig och han fryser aldrig. Och han hamrar aldrig i smedjan. Och han plöjer aldrig som far och mockar under korna och blir aströtter. Nej, se han sitter baresta oppi herrgårn och snusar spanskt snus i en silverdosa mä röda stenar på. Och han har en sjöskumspipa, som räcker te naveln. Och han äter goer mat och super varm dragonpunsch. Han ligger under sidentäcken och speglar sej i förgyllda speglar. Och han gör inte ett grann annat än baresta sitter dännar och har dä bra."

Och barnen lyssnade och teg och såg förbluffade ut, men modern sade förargat: "Va I sitter dännar och kör i barna dumheter. En mår illa åv och höra, att somma ska hat så bra och andra vara så illa kumna. Är dä rättvist?"

"Hasch, rättvist", sade gumman. "Dä blir, som dä bär sej te och Gud vill. Och herra har dä, etter som di har huve till. Och har di inte vett av sej själver, så köper di sej vett."

"Jon har vasken huve heller vett heller pengar att köpa vett för", sade den unga hustrun surt.

Stina-Britta sprang ut i vedhuset och tog fram sin docka, som hon gömt där. Hon hade själv gjort den av brokiga klutar och tygstycken. Och den låg alltid gömd på en bjälke tillsammans med ett svart glaserat stenkrus utan botten och en liten nåldyna av rosenrött siden, som hon fått av hushållerskan på herrgården. Hon satt på vedhusets höga tröskel med dockan i knäet och småpratade med den. I byn fanns endast en rik bonde. Hans hus låg inte som Dejmans på fränsolsidan. Det låg åt söder i en vacker slänta ovanför vägen och det hade högröstat tak med järnskorsten. Och Stina-Britta kunde se, att de små fyrkantiga fönstren glimmade som förgyllda av skenet från talgljus, som lyste bak de gröna, blyinfattade rutorna. Inne hos den rike bonden hade de råd att skopa till sig mycket nykärnat smör vid bordet. Där vankades fett fläsk och sötost till söndagen. Så nog var det skillnad på löss och åkerhöns, tänkte hon. Och hon tryckte dockan ömt intill sig och anförtrorde den sina hemliga bekymmer.

Men långt nere på vägen från bruket kom Dejman, hennes far. Han var gladlynt och sjöng gärna. Han var vacker och flink, hade långt linljust hår, som var benat i mitten, struket bakom öronen och låg ända ner på axlarna. Den lilla kollhättan satt på nacken, och det svarta, av ålder nötta och avfärgade förskinnnet slog mot benen, när han gick. Stina-Britta tyckte om far. Han var gladare än mor. Han var vänligare. Han tyckte som farmor om att sjunga. Men i dag gick han lite kutig med osäkra steg och armarna hängde slaka efter sidorna, som om han varit nertyngd eller dyster. Han gick inte raka vägen hem utan vek av vägen mot den lilla höladan av timmer, som stod vid källyckan nere vid milstenen. Stina-Britta lade hastigt dockan tillbaka på bjälken och sprang ner på vägen, så fort att snömodden skvätte om benen. Hon kunde då rakt inte förstå, vad far skulle i höladan, som till yttermera visso inte var hans utan tillhörde den rike bonden.

Just när hon kom i höladans dörr, hade far burit

Stina-Britta började känna sig stor och gammalaktig.

undan ett fång hö, och på det grova timmergolvet skönjde Stina-Britta en sådan trälåda, som spiksmederna brukade sortera upp spik i, när de räknats på spikbräderna och synats. Han vände sig häftigt om vid hennes steg, blev kritvit i ansiktet och svart i ögonen och sade häftigt:

"Va hundan kommer du för?" Du kommer busfarande som en ande. Gåck genast hem!" Han betänkte sig en stund, sköt spiklådan längre in under höet och sade sedan: "Säg inte åt en levande själ, att du sett spiklåda, för då går dä far illa."

"Hade ni saltet te potaten mä er, far lille?" sade Stina-Britta och ställde sig på knä på den höga tröskeln och väntade. Hon var både rädd och förvånad, och det syntes på henne.

"Nej", sade Dejman och lade väldiga fång hö över gömslet och sparkade sedan dyster i höet. Så tog han Stina-Britta i handen, såg ut genom dörren om någon syntes till, steg snabbt ut och började gå upp mot byn.

"Dä kan inte hundan sagga om salt, när di inte vill ge en mera på kredit", sade han. "Nu har en snart så mycke skuld åt patron, att um en får leva te en blir hundra år, hinner en inte betalat. Och så länge lever en inte. En får stjåla, dä är ingen annan råd."

Och då begrep Stina-Britta, att far gjort, som han en gång sagt i hastigt mod till mor. Han hade stulit spik av spiksmeden. Och nu ämnade han sälja spiken för att få pengar.

"Den enda, som vetet är huvarn, som hjälpte mej stjålat. Vi tog hälften vann. Men Emerik, tennbärarn vet inte om någe."

Far gick, som om han talat för sig själv. Och han höll huvudet sänkt, och håret låg ner i pannan och han höll henne hårt i handen. Och Stina-Britta begrep, att han druckit finkel och att det var därför han berättade sådant för henne. Stina-Britta teg, men hon

förstod och visste, att far gjort något farligt. Det var svår synd att stjäla. Då vredgades Gud, och man fick sitt straff. Och om man inte fick det på jorden, så fick man det på andra sidan. Prästen hade talat om detta på husförhören och i kyrkan. Och farmor hade talat om det.

"Kommer en på galgbacken um en stjal?" viskade hon skrämnd. Och hon tänkte på stegel och hjul och galgen, som stod vid vägskalet högt på en kulle. Där brukade det spöka och glimma av andebloss under mörka nätter och jämmer hördes och röster ropade som i själavånda.

"Nej", sade Dejman, "men en får smörj på kontoret."

"Jaså, baresta smörj", viskade hon.

"Dä är skam dä", sade fadern. "Di har aldrig nånsin haft någe förr och anmärka på en. En har haft sin heder."

Men dagen därpå, när han skulle gå på dagsverke, hade han ångrat sig, tog henne med sig ut i mörkningen på morgonen och viskade:

"Du begriper lä, att far baresta hade lånt spiklåda. Jag ska lämna tebaks den te marknaden. Men säg dä inte för en levande själ. Inte för mor. Och inte för farmor. Inte för en levande själ, hör du dä?"

Men hon trodde honom inte. Hon förstod, att han sade så, för att hon inte skulle begripa, att han stulit spiken. Men Dejman själv tycktes gripes av vinterns och mörkrets makter. Han söp finkel för att döva samvetet, och han sjöng nu inte längre. Ibland när han var ensam, resonerade han med sig själv. "Hasch", tänkte han. "Va gör dä — att en stjal — Smederna, di stjal överjärn, och var skulle di taga matäta, om di inte dä gjorde. Och spiksmen, han sålde spik, sist han var åt stan. Och di som kör tackjärn, smusslar ve järnvågen mä bokhållarn."

Och på så sätt tröstade han sig, när han tänkte på

att patron var rik och att han och de andra var fattiga. Han ryckte på axlarna och iddes inte ens med att förakta sig själv, ty livet var hårt, ungarna hungriga och hustrun ovettig.

Men framemot jul visade det sig, att patron inte var så rik, som man trott. Han hade länge lånat än här, än där, men nu efter oår och i dyrtiden kunde hans förvaltare inte betala ut varken arvoden eller spannmål. Och han reste då sin kos för att låna upp medel. Under tiden begynte folket oro sig. Rykten gick. Man samlades i små hopar och stod samtalande. Det värkte av hunger i svänga magar. Efter missväxten under två somrar fanns det intet mjöl i tullkvarnen, tackjärnet var slut, hammarsmederna utan arbete. Inte ens spiksmedjan gick. Hamrarnas dunk hade förstummats. Gnistorna yrde ej längre över smedjorna i byn, och när det kom lådrännare till bruksbackarna om avlöningsdagen, stannade smedhustrur och brukskvinnor hemma, ty de hade inte pengar att köpa för.

Dejman tog Stina-Britta med sig och gick till byböndernas skvalta med en påse säd utblandad med skuren halm och bark för att mala. Och Dejman sade: "Det är då teminstingens väl, att ingen ser, vad en mal på skvalta. Om en gick te tullkvarna blev en bus utskämder för sin fattigdom utåv mjölnarn. Och di andra, di, som inget har, blev fäll avundsjuka."

Och Stina-Britta begynte känna sig så stor och gammalaktig och vuxen. Far talade med henne om sådant, som han inte talade med mor om. Hon gick ju i vältans tider och hade magrat ur och var mörk under ögonen. Och inte kunde de förstöra humöret för gumman. De måste hålla ihop om det, men det kostade på. Ibland stal Stina-Britta sig ut i vedboden och satt där och samtalande med trasdockan, som om den varit en människa.

"Du begriper", sade hon, "att dej kan en prata mä. En vet, att du kniper käft och inte säger någe, men

(Forts. å sid. 41)

Bacillskräck

JAG ÄR INGEN ÄLSKARE av folk som nyser och hostar och harklar och fnyser i andras åsyn. Går jag på restaurant sitter jag aldrig mer än bråkdelen av en sekund i närheten av dessa bullersamma slemhinnor.

Det är sorgligt vilken ambulerande tillvaro man då kan tvingas föra under en lunch. Svensken saknar alldeles harklingskultur och märkligt nog är bristen lika utbredd över alla samhällslager. Jag satt en morgon på mitt förortståg, då en sober herre slog sig ner bredvid mig, på de belevade hälsningarna runt omkring förstod jag att han besatt ovanligt starkt medborgerligt förtroende. Han talade med, bredvid oss, bakom oss och snett framför och alla visade sig lika smickrade över hans uppmärksamhet. Alla utom jag. Ty den enda uppmärksamhet denne namnkunnige man visade min enkla person var av det snörflande slaget. Han hade snuva, och vilken snuva! En nässpecialist skulle kastat sig över denna snuva med vetenskaplig feber. Och glatt sig åt att ostört fått studera den genom en hel Djursholmsresa. Han hade nämligen ingen näsduk. Då och då, när han kommit på en särdeles munter replik, gav han mig en liten förtjust sidoblick och förstärkte den med en inhalation i alla tonarter. Jag måste säga att både repliker och blickar var totalt bortkastade, jag såg bara hans näsa. Det var som om hela kupén varit ett enda stort snörflande odjur, en vedervärdig best som fyllde en med skräck och vämjelse.

Det är i sådana ögonblick en mamma får lägga band på sig för att inte hiva upp sin egen näsduk ur väskan, sätta den för snuvnäsan och vråla:

— Fräs!

Men den här sortens snuv- och snörfelskräck har inte med bacillerna att göra, dessa små ettriga mikrober, som väller fram ur näsa och mun och enligt vetenskapen har en oemotståndlig drift att föröka sig på första närmaste slemhinna. Medels delning — ni ser man har fuskat i bakteriologien. För egen del rådes jag dem inte. Det skulle nämligen inte löna sig. Jag

attraherar baciller. En förkyld person behöver endast komma på ett avstånd av en à två kilometer ifrån mig för att jag ska ha övertagit hans åkomma och han själv glad och frisk kan fortsätta sin levnadsvandring. Min attraktionskraft på baciller verkar som en burk honung på skafferimyror. Inom en kvart ser man inte honungen för myrorna, som ni kanske vet. Inom två sekunder ser man inte mig för konvulsioner, åstadkomna av osynliga bacillkaravaner. Det talas om radiumstrålning från människohuden, jag undrar om inte baciller kan följa med på köpet. I somliga fall — om någonting riktigt starkt lockar dem. Nå, hur som helst stirrar jag alltid med samma undran på den där uppmaningen i spårvagnar att man ska hålla handen för näsa och mun vid snuvor och hostor. Även för en person utan tillstymmelse till bacillskräck förefaller mig det uppropet i lättsinnigaste laget. Och med denna sin samma hand, till brädden fylld av nyss utnysna baciller ska då vederbörande hälsa på vänner och bekanta! Ska det vara klokt, det?

När det gäller ungarna har jag däremot (för en kvinna ska vara ologisk, om inte annat så för att roa sina äkta män) en viss respekt för smittor. Jag har aldrig förstått mig på den fatalism som präglar en stor del mödrar på det området. Inte på några andra, gubbevars. De säger: ungarna ska i alla fall ha mässling och kikhosta och det där. Vad tjänar det till att man skyddar dem?

Det är nog så sant att de förr eller senare får dessa sjukdomar. Men det är inte alldeles oväsentligt när det oundvikliga inträffar. Mycket späda barn t. ex. tar högst illa vid sig då de blir smittade. Redan förut svaga barn likaså. Att t. ex. utsätta en unge, som just tillfrisknat från mässlingen, för umgänge med kikhostebaciller, bara för att ungen i alla fall ska ha kikhosta, kan vara rena mordet. När barnsjukdomar graserar som värst ser jag helst att min sexåriga tös håller sig borta från lekskolan och många föraktfulla kommentarer för denna åtgärd har jag för den skull låtit regna över- och av- mig från grannmammor. Men

jag tröstar mig med att jag är i gott sällskap — professor Curt Gyllensvärd är ingen älskare av barnkollektiv, just ur smittosynpunkt.

Sen finns det en mera avancerad bacillskräck som kan dimpa ner i annars helt normala familjer. Jag känner en sådan familj där mamman inte alls tror på baciller och pappan tror på dem med någon skepsis och tre barn dricker ur varandras muggar hit och dit och suger en smutt på kamraternas slickepinnar när det beger sig. Mitt i denna familj har oförhappandes uppstått en yngling med fullt utbildad bakteriefobi — eller vad det nu kan heta. Han grips av fasa vid anblicken av en mikroskopisk prick på sin middagstallrik, han sköljer sitt mjölkglas sju gånger även när det förut är diskat av nitiskt hembitråde. Han vägrar kategoriskt att ta husets gäster i hand och råkar någon hosta för att en bröds mula kommit på sned stänger han in sig i sitt rum, sedan han först gurglat sig med antiseptiska vatten. Inga föreställningar har någon betydelse. Inte ens det förhållandet att han blir lika ofta sjuk — kanske t. o. m. oftare — än sina syskon. Man skulle tro att hans liv vore ett litet martyrium, men det är det inte. Han bedriver bacillskräcken som sport och han excellerar i föreläsningar om varifrån och varför alla människor fått den eller den åkomman. Martyriet kommer på familjens lott. Men mamman har en tröstgrund som hör till de säkrare.

Ynglingen har börjat slå sällskap med en ung dam, en helt naturlig ung dam. Initierade påstår att "tycke redan uppstått". Och eftersom det är en normal ung dam kommer hon en dag att med ord och åthävor göra gällande att hon väntar på Den Första Kyssen. Ska han ställa sig oförstående, av bakteriologiska skäl? Hans mamma tror det inte, vi tror det inte. Gör ni? En dag ska de sitta i trädgårdsbänken och snappa vindruvor ur samma klase och snappa fel. Ack ja. Bacillskräck i de åren har små utsikter att bli kronisk. Kronisk tycks däremot den bacillskräck vara som gäller tuberkulos. Jag talar gärna om för vem det intresse-

Ynglingen har börjat slå sällskap med en ung dam . . .

rar att jag en gång i min gröna ungdom legat på sanatorium och det är intressant att se hur folk reagerar. Fast det är så längesedan kan man märka hur somliga drar kjolarna åt sig, bildligt talat, de rycker sina barn ur ens armar och förhåller dem efteråt hemma att inte leka med mina. Man vet aldrig, äpplet faller inte långt o. s. v. Jag brukar betrakta deras reaktion som en ofelbar slagruta — grund vänskap står inte rycken men där djupare och rikare käll-

Tre barn dricker ur varandras muggar . . .

ädror drar fram tål man höra både om sanatorier och annat. Ack, ack, ack vad människor gör det svårt för sig och för varandra. Jag minns hur jag med nyvaknad social ambition störtade mig över den snälle överläkaren och frågade:

— Varför har alla dessa sjuka inget arbete, ordnat, regelbundet arbete som ger dem en slant?

Han tittade medlidsamt på mig:

— Och vem tror ni skulle köpa deras arbeten?

Avgrunder av egoism och vidskepelse öppnade sig för min oskuldsfulla syn.

Nu har väl skadan på sina håll reparerats. Men jag vet då fortfarande personer, som hellre rörde sin sockerkakssmet med fingrarna än använde en visp som en lungsjuk förfärdigat. Och vi ska inte tala om att ta utskrivna patienter i sin tjänst. Jag måste säga att trots min respekt för baciller då det gäller barnen — se ovan — skulle jag aldrig dra mig ett ögonblick för att anställa en barnsköterska som skrivits ut som frisk från ett sanatorium. Då visste jag nämligen med absolut säkerhet att jag fick en person som kände till vad minutiös hygien betydde, som sov för öppet fönster och gick till doktorn när hon fick feber.

Det är denna dumma och ogrundade bacillskräck som gör livet efter sjukdomen till ett litet inferno för så många människor. Folk är kanske inte direkt förtjusta i att bo granne med en f. d. långholmare — man vet att en straffads försök att inordna sig i samhället ofta stöter på patrull genom allmänhetens kompakta självgodhet och enfald — men det skulle dock knappast kunna hända att de uppvaktade högsta instans för att bli av med en sådan granne. Som faktiskt inträffat i fråga om en stackars lungsjuk. Här finns liksom nästan alltid där enfalden regerar också en god portion elakhet. Och hur mycket ont den ställer till, ja det vet bara offren själva. Men den sjuke tiger still — det är hälsan som larmar och gör sig bred.

Nej, här är inte bacillskräck rätta ordet utan *bacillskrock*.

Bigi Rybrant

Stina-Brittas jul (Forts. fr. sid. 38)

vad tror du, att Gud säger om dä, att far super så äna förskräckligt, så han blir orediger som Lus-Johan, som är hjon näste herrgårn?"

Och då svarade trasdockan med Stina-Brittas stämma, som nu på ett eget och besynnerligt sätt liknade farmors röst:

"Pusch, oroa dej inte för dä. Överallt super di finkel. Dä gör både herra och di, som inte är herra. Både fruntimmer och karlar."

"Men om nu Gud märker, att far tagit spikbräderna och sätter honom i helvitet, hur ska dä då gå för stackarn?"

Och trasdockan svarade:

"Baresta en sonar, vad en gjort, så är dä förlåtet. Dä säger prästen, och han skall fäll vetat, om någon ska vetat."

Och på så sätt gick Stina-Britta och undrade, hur far skulle kunna sona sitt brott, så att han inte kom till helvetet. Några dagar före julafton blev mor svimmel och yr och förmådde inte arbeta, och man förstod nu, att det närmade sig för henne. Men nu var det så fattigt i stugan, att man inte hade mat åt jordemodern och inte ett öre att köpa för. Och Dejman förstod då, att han måste sälja spiklådan. Han spände oxen för säckkärran, och en tidig morgon, när klockan ännu inte slagit tre, och det var mörkt, så att man kunde tro, att gaster och andar ännu var ute, for han till staden och återkom på kvällen med salt och mjöl och sill, och Stina-Britta hörde honom mumla, medan han bar in gudslånet: "Jaa, nu kan en barka te helvite mäsamma, men dä gör mej inget. Käring och ungar ska inte behöva svälta, så länge en har vett och kan bruka det." Och Stina-Britta kände sig dels belåten för den goda maten, dels vettskrämd, ty nu inbillade hon sig, att de onda andarna snart skulle fara iväg med far.

Dagen före julafton skulle Dejman till bys för att skaffa en liten strut kaffe och lite socker, som jorde-modern skulle ha, när allt var över. Nu gick bruket igen. Man hade fått tackjärn igen, och när han kom nere på bruksbackarna, hörde han åter bullret från smedjorna och dånet, när det mörka skogsvattnet forsade och fräste över dammborden. Kaskader av gnistor kastades med röken från smedjorna ut i luften, yrde som gula stjärnor i luften, dog och försvann, och det dova larmet från stångjärnshamrarna bröts mot ljudet av blåsmaskinernas gnissel och flåsande och knipphamrarnas dunk.

Utanför spiksmedjan mötte han huvarn, men denne såg så uthutad ut, att Dejman började ana oråd. Hade huvarn fått smörj på kontoret? Visste man, att huvarn stulit, så visste man också, att han, Dejman, hade gjort det och han kände den beroendes och det onda samvetets skräck. Och när han gick förbi kontoret, kom bokhållarn ut på bron och ropade åt honom att komma in. Då begynte hans ben darra av skälvosot. Han var alltid rädd på kontoret, ty där satt herrarna och deras betjänter. Och de såg tvärsigenom folket. De såg, om

de hade stulit, eller om de tänkte stjäla. De hade sällan misskund. Han gick långsamt in. Vid den stora pulpeten framme vid dörren, satt Nord uppflugen. Nord var förste bokhållare, och det var han, som nyttjade karbasen. Han var liten och fet, hade flint, var klädd i svarta byxor av bomullssammet och hade en kollhatta av brun filt på huvudet och knappar i västen. Ty han var knappkarl, en herre. Och framför honom låg synböcker och protokoller. När Dejman steg in, såg han upp över brillorna med sorgsen min och sade:

"Åck-åck-åck, kommer han nu där, stolle? Gamle Nord är ledsen utäv bara attan i dag. Vad har Dejman nu gjort? Gått och sålt spik i stan? Åck-åck-åck, va har han nu gått sta och stulit för, så att en måste karbasa honom?"

Dejman sänkte huvudet, och så bekände han. Och så fick han för första gången i sitt liv smaka karbasen. Smäleken tog hårt. Det var, som om heder och ära för all tid blivit tagen ifrån honom. Han grät inte, men han bleknade och darrade. Han kände sig förnedrad, och han gick hem med sänkt huvud utan att köpa kaffet och sockret. Men när han kom hem, kom gamlamor beställsamt ut på trappan: "Jaså, du kommer nu", sade hon. "Jaa, nu är resan länge gjord. Och du har fått en pojck, som är redig. Vi har länge tvättat och klätt en. Nu ska du komma in och si på en. Sen ska vi ställa mä äta te julen. Vi ska ha in halm på golvet och ved att elda, så dä blir varmt och rart. Gåck etter Stina-Britta. Ho gick ut i boa efter ved."

Dejman gick in och såg på barnet. Han stod en lång stund och stirrade ner i vaggan, medan någonting tjockt steg honom i strupen. Sedan gick han ut i boden för att bära in julveden.

"Du ska gå in", sade han till Stina-Britta, som satt och lekte med trasdockan helt stilla och betänksamt. "Du har fått en lita bror."

Stina-Britta såg upp på fadern. Han var alldeles klar i huvudet, det såg hon, men han såg underlig ut i ansiktet ändå. Han var blek och såg hård ut. Han såg skamsen ut också, och tröjan såg ut, som om den varit avvrängd och kommit hastigt på igen. Hon hade sett någon se sådan ut en gång. Joo, nu mindes hon. Det var en fattig smeddräng, som fått smörj på kontoret.

"Slog di dej mycket, far?" sade hon lillgammalt och allvarligt och tog hans hand, men han släppte snabbt hennes lilla hårda, varma näve.

"Skit", sade han. "Gåck in och bry dej inte om mej." Men så ångrade han sig. "Nord kunne ha ställt dä värre för en", tillade han dystert. "När en får råd och kan, ska jag köpa dej ett fat av rosugt postelin från England." Och så sade han eftertänksamt och liksom för sig själv: "Jaa, fälle har en fått sona, va en gjort. Och dä får en hela livet."

Stina-Britta begrep det inte riktigt, men att han sonat det onda, förstod hon ändå. Han hade fått sitt straff. I hennes medvetande var det, som om herrarna på bruket tillhört den högre rättvisan. De var allsmäktiga och farliga. Och far hade inte farit till helvetet. Han levde fortfarande. Det farliga var överståndet.

Triumfen (Forts. fr. sid. 16)

efter föräldrarna, när hennes man gått all världens väg lika tomhänt som han kom hit. Hur väl jag kände den butiken med de tre små mörka rummen bakom! Det var en gång hela min värld. Bara vid midsommar kom en solglimt in mellan gardinerna, och det enda gröna man såg var några grästottar bland kullerstenarna i gränden. Högt, oändligt högt gingo vita skyar på en blå himmel, då var det sommar, men när himlen snörde ihop sig till en grå säck, kommo hösten och vintern med regnet och snön, men också med stjärnorna, de tusen sinom tusen stjärnorna som liknade långa silverstim av småfisk.

Men bäst var ändå butiken. De granna handklavaren gömde ett himmelrike och vid deras låt tog jag mina första toner — alldeles som er Johanne Luise Heiberg tog sina första danssteg på biljardbordet i sin fars krogstuga. Jag kom inte så långt som hon, men det är lika underligt att minnas i alla fall. När jag längtar till Stockholm är det alltid till den lilla mörka boden — som inte finns längre. Ty min syster är död, och de nya handklavaren förstår jag mig inte på. De kunna aldrig låta så vackert som min barndoms.

Jag gick alltså med famnen full av paket till min syster. Hon var åtskilliga år äldre än jag; hennes hy var ful av bekymmer, kaffedrickning och instängd luft. Vid några och fyrtio var hon redan gumma med en gnällig och retad ton, som slog över i det salvelsefulla när hon blev rörd. Hon misstrodde alla människor. På mig var hon naturligtvis avundsjuk — en avundsjuka uppblandad med motvillig beundran — men det hindrade inte att vi hade det härligt tillsammans vid kaffebordet innanför butiksrummet. Man blev heller inte så ofta störd. Det var sparsamt med kunder.

I decemberskymningen sutto vi nu och pratade, och jag gjorde mig älskvärd ty jag var lycklig, jag hade nyligen haft en framgång på operan, och under julhelgen var jag permitterad. Jag skulle till Dalarne och idka friluftsliv. Det var i alla fall synd om min syster, stackaren, som blev sittande i sitt lilla mörka hål.

— Egentligen skulle jag vilja vara ledig i kväll, utbrast hon plötsligt. Det är stjärna hos fru Lundvik.

— Stjärna?

— Ja, hon spår. Men jag kan ju inte lämna butiken och barnen, och pigan är borta.

Och hon fylldes plötsligt av djup lättnad och lycka. När fadern gick in, tryckte hon trasdockan ömt intill sig och viskade hemlighetsfullt till den:

"Hörde du, va han sa? Nord slog inte så värstens hårt. Far ska ge mej ett fat av rosugt postelin. Och ungen är kummen. Jag var inåt och såg på en. Gud sej förbarme, va han var fuler. Ser ut préciss som ett rött äpple i ögnasyna. Men han var rarer ändå." Hennes stämma blev lägre och mycket betydelsefull: "Far har sonat. Nu behöver han inte komma te helvitet. Då är bra skönt. Då är julafton i morron."

Jag fick en idé.

— Låt mig sköta om det, sade jag. Gå du bara! Kan du inte för resten slå igen lådan, det är ju knappt ett par timmar kvar . . .

Hon satte upp en förfärad och förolämpad min.

— Slå igen! När jag är död, slår jag igen.

Jag förstod att jag sårat något väsentligt hos henne: plikttröheten och vidskepelsen. En handlande stänger inte förrän han skall stänga, och om hon nu lydde mig skulle hon naturligtvis gå miste om underbara affärer. Nej, då fick det hellre vara.

— Se så, kära syster. Jag kan nog klara butiken också, du kan lugnt gå till din stjärna . . . Vad allt kostar? Åjo, en del känner jag nog till. Det kanske inte kommer någon förresten.

— Nej, det kan ju hända.

Hon suckade, och det gjorde mig dubbelt ont om henne. Och hur det nu var fick jag henne verkligen i väg till sist. När hon stod i dörren kastade hon en blick tillbaka som på ett sjunkande skepp. Jag lade barnen — ett par små bleka grändplanter — och när de somnat gick jag ut i butiken och satte mig vid disken, sedan jag virat en av min systers gamla utnötta schalar om livet på mig för att passa lite bättre till lokalen.

Snön rann i floder på rutan; det kom bara enstaka människor förbi. En och annan stannade och närmade sitt våta ansikte till fönstret, och så gick hon vidare. Men det hade alltid varit några ögonblicks spänning för mig som satt därinne och väntade som fiskaren väntar på napp, och i denna stund tyckte jag mig förstå alla dessa liv bakom butiksfönstren, tysta, tåliga, förhoppningsfulla, slöa och trötta liv, fastnaglade timme efter timme, dag efter dag, år efter år på samma plats, medan världen drog förbi därutanför som ett skuggspel.

Melankolin fick makt med mig. Gaslågorna i fönstret sjöngo med sitt sömninga sus, och ett par väckarur hamrade i kapp. Det lätt som de trätte. De gamla uppffiffade kostymerna hängde på stativ och spredo sin lukt av Gud vet vilka öden. Jag blev hemsk till mods. Jag önskade att någon skulle komma. Den inre spänningen växte för var minut, och jag skulle ju också så gärna velat överraska min syster med ett litet tillskott i dagskassan när hon kom tillbaka. Men ingen kund syntes till.

Plötsligt gav det ett hugg i mig. Två figurer hade

Och hon drog en djup suck av lättnad, och gick upp mot stugan. Det var så stilla i luften. Små, små snöflingor började falla och drog en slöja av vitt över stugtak, gårdstun, källyckor och asphagar. Några domherrar med röda bröst satt på gårdsgården bakom stugan och kvirrade sakta. Inte på länge hade hon känt sig så oändeligen tillfreds som nu. Och i morgon skulle de tända julljusen.

Lya Bravallius

stannat utanför fönstret. De betraktade ett handklaver och tycktes rådslå. Jag höll andan. Äntligen tog det i dörren, och den gamla bjällran på sin rostiga fjäder skramlade ursinnigt.

Tro mig, kära vänner, aldrig har jag smålett ljuvligare mot en premiärpublik än mot dessa bägge okända och inte allt för förtroendeväckande individer. Isynnerhet den ena såg otrevlig ut. Han var liten, sned i axlarna, med kilande ögon och ett stort ärr som efter ett knivhugg under högra örsnibben. Kamraten påminde om en förkommen bondpojke, trasig och illa medfaren på alla sätt, men med en hyggelig blick under en lugg som bara behövde strykas upp för att blotta en jämn, vacker panna.

Det var han som förde ordet. Han bad att få se på handklaveret i fönstret, och medan han vred och vände på det och prövade några löpningar, gick hans följeslagare omkring och intresserade sig för litet av varje i rummet.

— Det är ett finfint instrument, sade jag. Och jag kände hur jag rodnade, för jag visste ju inte alls hur man skulle uttrycka sig.

— Vad kostar det?

Där stod jag nu. Ja, vad kostade det? Hade ingen aning. Någoting mellan fem kronor och femtio kronor.

— Tio, sade jag. Det är åtminstone inte för mycket, tänkte jag och det var det tydligen inte heller, att döma efter den lätt överraskade min som kunden satte upp. Men i detta ögonblick hade jag bara en tanke i huvudet: att få sälja, att hellre satsa själv än släppa fågeln ur buren. Det var som det gällt min ära att bli av med detta handklaver, och jag tog det ur hans händer, höll upp det för ögonen på honom, demonstrerade dess förträfflighet, som jag tyckte, på ett oemotståndligt sätt.

— Och var god och observera tonen, fortsatte jag. I min barndom hade jag roat mig med att spela piglock, och nu drog jag till med vad som i hastigheten kom för mig. Det väckte oförställd förvåning hos de båda herrarna. Den andre, som irrat omkring som om han inte kunde stå stilla, ställde sig nu lugnt bredvid kamraten och hjälpte honom att gapa.

Få sälja, få sälja, ljöd det inom mig, och innan jag begrep hur allt gick till, märkte jag att jag sjöng. Jag sjöng och spelade Värmlandsvisan för en publik som inte var stor men desto viktigare.

— Det var tusan, sade den lilla sneda. Fröken låter som fröken vore vid operan. Tackar allerödmjukast å egna och Jockes vägnar. Nå, Jocke, ska du ha klaveret? Har du inga pengar? Se vi skulle bara höra lite vad det kostade, och så där . . . Förlåt besväret, nådigaste, han gjorde en yvig gest åt mössan. Kom nu Jocke.

Men den långa pojken rörde sig inte ur fläcken. Han stirrade på mig som hönan på kritstrecket. Han tycktes fastvuxen vid disken, och hans ögon fylldes av tårar. Han kanske var från Värmland, och den gamla visan hade rört vid någon bortglömd sträng. Till slut tog kamraten honom i armen och släpade honom med sig utan ett ord. Handklaveret låg kvar på disken.

När jag blev ensam brast jag i skratt. Situationen nyss förekom mig fullständigt grotesk, nästan överklig. Ingen människa skulle tro mig om jag berättade den — och jag skulle knappt tro mig själv. Men någon affär blev det alltså inte av; jag fick resignera och vänta på min syster ännu någon timme. Jag ställde tillbaka klaveret på sin plats i fönstret, tittade in till barnen som lyckligtvis inte vaknat under konserten, och satte mig att gäspa av trötthet och olust.

En och annan skugga gled ännu förbi därute; fönstret var halvt igenmurat av snöklattar, det tjöt i springorna och klockslagen från Tyskan föllo som dova klämt. Jag tror att jag nickat till en smula, när dörren rycktes upp med en smäll och en lång, snöig figur kom huvudstupa in, rakt fram till disken. Det var inte långt ifrån att jag skrikit till. Jag återfann en av kunderna från nyss. Den långa, han med de våta ögonen. Nu voro de ännu våtare av snön.

Skakande i hela kroppen, lade han ett litet paket på disken. Jag bara gapade på honom, rädd och häpen på en gång.

— Det är ert, sade han. Rösten lät rosslig och mödosam. Jag har tagit det från min kamrat, han tog det här när vi var inne nyss, vi kom för att knycka. Jag stannar, om ni vill säga till polisen. Ni sjöng så ljuvligt och vackert, ni får göra som ni tycker, för tjuvar ska ni inte sjunga . . . Jag ska be er vara så god och förlåta.

Det sista uttalades med en ceremonieell ansträngning, ett försök att lägga orden så bildat som möjligt, och de fingo därigenom något dubbelt rörande.

— Ja ja, men gå bara . . .

Det var det enda jag kunde få fram.

Den långa mannen nickade tyst och dök ut igen i mörkret, och ett par minuter efteråt kom min syster. Jag hann knappt skjuta undan paketet i en vrå; det var ett etui med några silvergafflar i. Till min syster måste jag säga att det varit en kund inne och sett på det och närapå bestämt sig för det, men så ångrat sig. Jag var alldeles vimmelkantig. Men när jag gick hem genom mörkret och yrvädret, blev det plötsligt så ljust och varmt inom mig när jag förstod vad det egentligen innebar att kunna sjunga, att vara konstnär . . .

— Det var min triumf alltså, sade fru Haussner och såg sig litet förvirrad omkring i sällskapet. Hon kunde i sådana ögonblick få ett nästan barnligt drag kring munnen, annars tom och infallen.

Alla sutto tysta, med orörda glas. Den lilla aktrisen snöt sig och torkade ögonen om vartannat, och Baal gjorde fruktansvärda ansträngningar för att inte explodera av förtjusning över allt vad han fått höra. Det påminde honom också om hans ungdoms Stockholm, ty Baal var svensk köpenhamnare. Men den gamla elaka kritikern och journalisten glömde sin elakhet, sin svartsjuka och sin gikt, och sakta och mödosamt böjde han sig ner över sångerskans hand och kysste den.

Soderström

Seglats på ... (Forts. fr. sid. 12)

Vid insikten härom uppstod något som liknade myteri ombord i båten. Damer och herrar ropade om varandra att de ville i land, de önskade inte färdas med ett så opålitligt befordringsmedel som denna båt. Men de överröstades med lätthet av sjömännen som inte ville mista sin hyra, och av färdledaren som hade sitt program att tänka på. Åter stucko vi till sjöss, åter seglade vi, dimman omgav oss på alla sidor, ingen londonfog, men så pass tät att vi högst kunde se två hundra meter i var riktning. Seglade vi nu verkligen mot Neapel? För att övertyga sig därom kröp en av passagerarna bort till styrmannen. Han ville se, vad kompassen visade för kurs. När han kom tillbaka till oss och avgav sin rapport, steg ett fasans skri ur samtliga damstrupar — utom en.

Det visade sig, att båten saknade kompass!

Vi seglade uteslutande efter rorsmannens intuition. Medvetandet därom verkade till den grad förlamande, att skriken plötsligt upphörde. Men de började på nytt, då någon mumlade:

— Jag undrar om Medelhavet är rensat på minor ännu? Det är knappt ett halvår sedan kriget slutade ...

Samma ögonblick blevo alla damansikten ombord lika förstenade som lilla fröken Dannevirkes. Vi kunde säga till styrmannen att vända, men vad tjänade det till att vända en båt som saknade kompass? Vad hade man för garanti att den inte började snurra runt i cir-

Bild från utgrävningarna av det gamla romerska Capri.

kel, som en katt som jagar sin svans? Vad hindrade, att vi fingo irra runt för evigt på havet som den Flygande Holländaren! Nej, det fanns bara ett att göra — att vänta och se hur det gick.

Timmarna gingo, dagsljuset blev svagare, natten var inte långt borta. Plötsligt, som en teaterridå som lyfter sig, lättade dimman, och rakt framför oss låg Neapel utbrett i all sin amfiteatraliska skönhet, höljt i skymningens violblå töcken. En god timme senare, då allt var svart, lade vår motorbåt till där med fjorton ut-hungriga passagerare och ett krossat hjärta ombord — fröken Dannevirkes, som vägrade att låta trösta sig. Men en av de fjorton uthungrade samlade de kunska-per i italienska, han en gång förvärvat vid ett nordligt universitet, vände sig till styrmannen och ropade för att såra honom och de andra sjömännen i deras nationalstolthet:

— Först nu förstår jag, varför den italienska och den österrikiska flottan aldrig råkades i världskriget!

Yttrandet gick förlorat på dessa italienare, de förstå inte indirekt ironi, och ingen Mussolini hade ännu satt deras nationalkänsla i kokning. Och genom den sammetssvarta natten forslade fyra hästdroskor fjorton hungriga magar och ett krossat hjärta mot Neapels centrum, där journalisterna — så kallade tidningsförsäljarna i denna stad — vrålade ut den sista lögnen om Fiume.

Frank Heller

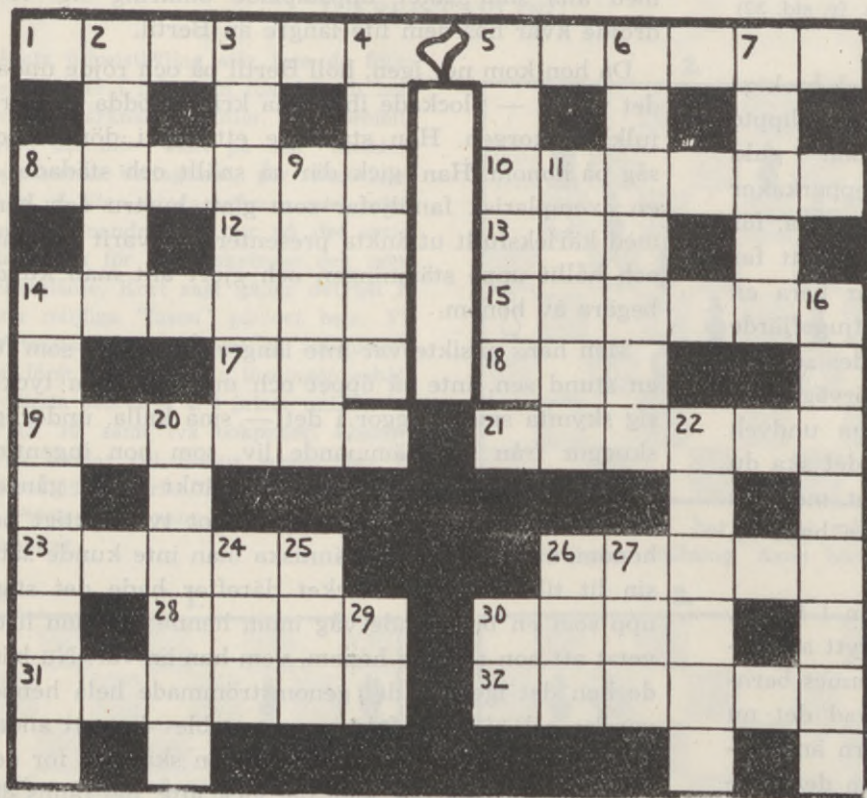
Norrland inför ... (Forts. fr. sid. 10)

mer att blomstra rikare och positivare än vad nu är fallet. Befolkningen kommer att få både större tid och möjlighet att ägna sig åt sitt. Den kommer att få det bättre ur alla synpunkter. Det nuvarande slavsystemet kommer att försvinna. Barnen kommer att få tillfälle att utvecklas allsidigare. Det alltför ensidiga kosthållet kommer att elimineras. Många problem som provinsialläkarna för närvarande brottas med kommer att försvinna. Här, i denna landsända, kommer det nya Sverige att växa fram.

Och allt detta är inte enbart teorier och utopiska hugskott. Allt detta står redan nu inför sin praktiska lösning. Starka och mäktiga krafter är sysselsatta med att genomföra projekten. De ekonomiska medlen finns tillgängliga. Det kommer inte att dröja länge förrän de första praktiska resultaten blir tillgängliga för den svenska allmänheten. Det skall då visa sig att Norrland står inför en social omvälvning av den mest genomgripande art. Det är glädjande att veta. Man må bara hoppas att inget inträffar som hämmar denna utveckling. Vad skulle förresten kunna hindra den?

Herman Grunds Tröy

JULKORSORD 1944

VÅGRÄTT:

LODRÄTT:

1. Vintergröna. (6)
2. I droskbil till julottan. (6)
3. Det darrigaste i svensk natur. (6)
4. Miserabel ekipering. (6)
5. När ingen lutfisk finns att köpa, varför inte tillvarata lokomotivens spillånga? (3)
6. Bör kunna bita bra. (3)
7. Saknas inte på 1944 års julbord. (6)
8. Sympatisk egenskap. (6)
9. 17 öre i portmonnän. (3)
10. I Delsbostintans officiella papper. (3)
11. "Huru kärleksfullt min ömma moder rustade och ordnade med allt: lutningen av lutfisken, stoppningen av julkorven, inkokningen av sylta m. m. m. m. (6) (Chronschough.)
12. När du skall löpa att klappar köpa, vi rådet ge dig: tag — — med dig! (6)
13. Har samlats i ladorna, det kan tomtentintya. (5)
14. Gott vått, rätt hett. (5)
15. Heliga tre konungar och en drottning. (4)
16. Går julen ut på. (4)
17. Naturvetenskaplig station med turistbesök. (6)
18. En detalj i vår habit, stundom svart och stundom vit. (6)
19. Vitt i luften. (5)
20. Är tyget i den splitter nya kostymen. (7)
21. Nu. (6)
22. Förkastligt sätt att fira helgen i dåligt sällskap med buteljen. (6)
23. "Jag föll så grön, jag föll så ung för andras fröjd på tuvans ljung . . ." (7) (Topelius.)
24. Julen betraktad som versfot. (5)
25. Anspråkslös plats som lämnats vind för våg. (5)
26. Bli inga snälla barn, allraminst på julafton. (5)
27. Det höjes glatt på gammalt vis till både fisk och spis av gris men ej till kokta gryn av ris. (8)
28. Leder till öppen plats. (8)
29. En täck liten kunglig person, och är kung Bores grandekoration. (6)
30. Usch, vad vore julen, jo förfelad, utan den, besockrad och kanelad! (6)
31. Tunnare tjocka. (3)
32. Med dam en herrartikel. (3)

Lösningar

till "Julkorsord 1944" skola vara oss tillhanda före den 15 jan. 1945. Tre pris utdelas: 1:sta pris 25 kr., 2:dra pris 15 kr. och 3:dje pris 10 kr.

F. ö. gäller som vanligt, att kuvert, innehållande korsordslösning, skall vara märkt, denna gång "Julkorsord 1944".

Pristagarnas namn meddelas i februari-numret.

MALCUS

Spiralborr och verktyg
av svenskt kvalitetsstål tillfredsställa de högsta anspråk på skärhastighet, precision och hållbarhet. Stort lager av alla förekommande dimensioner och typer.

A.-B. MALCUS HOLMQUIST - HALMSTAD

SVENSKA VISFÖRLAGET

Sveriges största förlag för

visor, sketcher

och roliga böcker m. m.

Rekvirera vår nya katalog som sändes gratis från Svenska visförlaget.
Pa Klinten - Tel. Skuru 476 o. 478.

FRUKTINDUSTRI A.B.
POMO

Tel. 10017 ÖREBRO Tel. 16517
GRUNDAD 1911

För barnens skull (Forts. fr. sid. 32)

len satt de tillsammans hela familjen med brokiga glanspappersark spridda över salsbordet och klippte till julgranskarameller och skrudade ljusstakar i guld och silver. Dofter av lack och barr och pepparkakor svävade genom rummen. Ingvar slutade att svära, för tillfället åtminstone — och Anna bekräftade, att far hade rätt: det fanns inget helvete, det var bara en gammal saga. Hon väntade inte till den tjugofjärde med att ta på sig sitt julansikte; hon lyckades se glad och hemlighetsfull ut redan flera dagar i förväg. Men hon undvek att bli ensam med Bertil, hon undvek också hans ögon. Det är inte för din skull, det ska du inte tro. Han hade varit ond då han sagt det, men det var i alla fall sanningen, det visste hon. Han hade aldrig älskat henne.

Men på något vis smög sig julen ändå in i henne, hon kunde inte motstå den. Julen hade betytt så oerhört mycket för henne, då hon var barn. Hennes barn-dom hade varit frusen och karg. Ändå, vad det nu berodde på, hade hon tyckt mera om vintern än sommaren. Då snön föll och föll ute, tyckte hon den lade sig som ett mjukt skydd omkring henne. Mörkret kunde aldrig bli farligt, när det genomskimrades av de dalande, vita flingorna. Och mitt inne i vinterhöljet, snöhöljet fanns julens barmhärtiga värme, som gjorde alla människor overseende mot varandra och utplånade all ångest i världen. På julen var livet som det borde vara, som det var ämnat att vara.

Det var en sådan befrielse att slippa vara hård.

Julgranen stod i ett hörn mellan två fönster och speglade sig i bägge — man såg tre stycken julgranar. Utanför i mörkret skymtade snöhöljda träd, som smälte samman med speglingen av tända ljus och silverblänkande glitter. Pojkarna var glada åt sina presenter och kivades inte. De såg så söta och rara ut — kanske behövde hon ändå inte vara orolig för dem. Bertil log flera gånger mot henne, vädjande; och hon log tillbaka. Vi får stryka ett streck över det som varit, tänkte hon. Det var kanske mitt fel också. Jag var misstänksam mot honom och hade alltid liksom en skamsenhet att visa honom min kärlek och var ofta tvär och ovänlig utan att mena det och stötte honom ifrån mig. Jag ska bli bättre nu, också mot barnen. Jag ska försöka att inte vara så rädd för allt möjligt. Bertil har en svag karaktär, men han är snäll. Han är fäst vid mig, också om han inte älskar mig riktigt. Vi måste hålla ihop, för barnens skull . . .

Hon såg på de brinnande ljusen och kände en stillsam, ödmjuk tacksamhet för att det ändå inte var sista julen de satt tillsammans. Allting ska bli så bra, så bra. Inte längre den stora kärleken, men samhörighet . . . Försonliga, fridsamma tankar, julaftontankar. Den trygga värmen i vintergömslet. Gode Gud, jag ska alltid vara snäll!

Omsider kom pojkarna i säng efter mycket besvär,

med alla sina saker uppstaplade omkring sig. Hon dröjde kvar hos dem lite längre än Bertil.

Då hon kom ner igen, höll Bertil på och röjde undan det värsta — plockade ihop alla kringströdda papper i julklapps-korgen. Hon stannade ett tag i dörren och såg på honom. Han gick där så snällt och städade — en exemplarisk familjefar som glatt hustru och barn med kärleksfullt uttänkta presenter och varit jultomte och hållit uppe stämningen och gjort allt man kunde begära av honom.

Men hans ansikte var inte längre detsamma som för en stund sen, inte så öppet och muntert. Hon tyckte sig skymta små skuggor i det — små kalla, underliga skuggor från ett främmande liv, som hon ingenting visste om. Hon mindes vad hon tänkt första gången hon såg honom: att det fanns något tvivelaktigt hos honom, att han var en människa man inte kunde sätta sin lit till. Men ögonblicket därefter hade det stigit upp som en brännande våg inom henne och hon hade vetat att hon älskade honom, vem han än var. Nu kände hon det igen — det genomströmmade hela hennes varelse och själva luften i rummet blev het att andas. Små lågor slog ut i hennes hud. Hon skämdes för det, hon ville förneka det, men det gick inte, det fanns där helt enkelt. Hon visste, att hon fört sig själv bakom ljuset förut. Det var inte för barnens skull hon ville hålla kvar honom, det var bara för sin egen. Hon älskade honom precis som han var, hon älskade också det hon misstrodde hos honom . . .

Hon gick fram till honom.

— Jag ska hjälpa dig, sa hon och grep efter ett tillskrynklat, versprytt omslagspapper.

Men då deras händer snuddade vid varandra, kunde hon inte längre förstå sig.

— Du . . . sa hon och hennes händer trevade som i yrsel över hans axlar. Du får vara hur du vill, du får göra vad du vill, men lämna mig aldrig. Jag kan inte leva utan dig . . .

Hon kände hans armar omkring sig och hur han lyfte henne upp i sin famn.

— — —

Sen vaknade hon i mörkret och sträckte ut handen och rörde vid en tom bädd. Ett svagt ljussken silade in genom den halvöppna dörren och hon hörde röster utanför. Hon kom ihåg, att de skulle upp i julotta. Småningom kom hon också ihåg vad som hänt. Nu har jag utlämnat mig åt honom, tänkte hon. Han stannar kanske hos mig bara för barnens skull, men han vet att jag älskar honom bortom allt förnuft. Det fanns ingen återvändo, hon skulle aldrig mera kunna gömma sig för honom. Men hon kände sig inte förnedrad och inte rädd, hon kände sig befriat, äventyrligt lycklig.

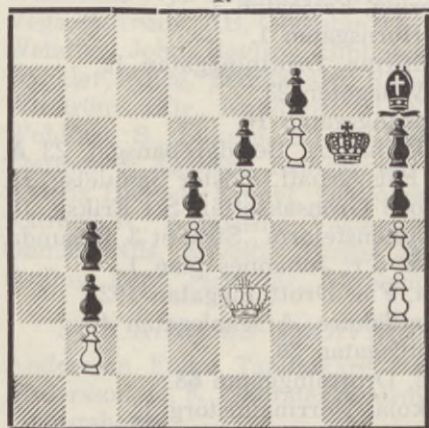
Aufvedssons
Tj. & K. Handel

Birger Jarlsgatan 7
Stockholm
Tel. 11 79 26

JULPRISTÄVLING.

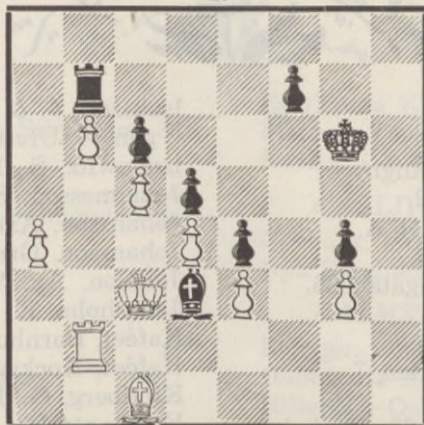
Årets julpristävling står inte de föregående efter i fråga om roande och lagom (?) svårknäckta nötter. Vår speciella metod att inte "rakt på sak" meddela uppgifternas betingelser, gör visserligen saken en liten smula svårare men också mera spännande. Det blir på det sättet större rum för överraskningar och upptäckarglädje. Kort sagt gäller det att få bästa möjliga "fason" på det hela. Vit gör första draget i samtliga ställningar. Den först öppnade rätta lösningen erhåller första pris o. s. v. I priser utdelas kr. 25, 15, 10, samt två bokpriser. Lösningarna sändas till Status senast den 15 januari 1945. Skriv "Schack" på kuvertet. Pristagarnas namn meddelas i februarinumret.

1.

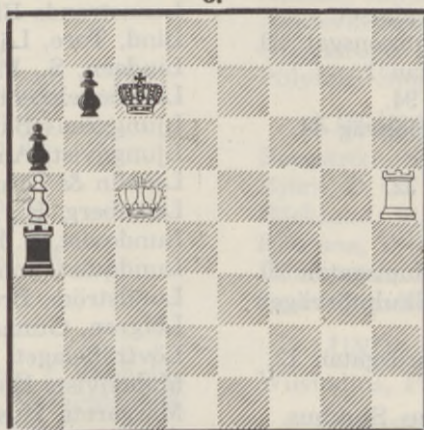
Kan svart göra sin övervikt gällande?

2.

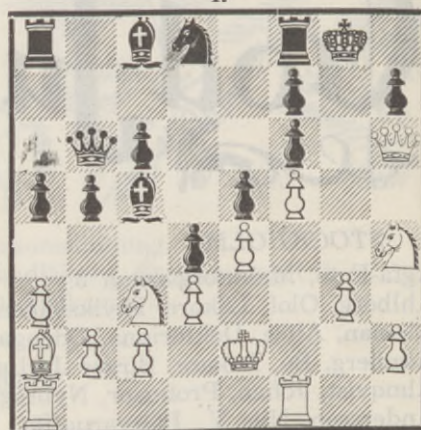
Olikfärgade löpare har räddat många underlägsen ställning. Även här?

3.

Hur få någon "fason" på detta?

4.

Hur bör vit spela?

När kaffet åter
blir fritt . . .

HERMES kaffe —
som förr!

Ombud antagas.

KAFFE A/B HERMES
Box 9002 - Stockholm 9

Rederiaktiebolaget

IRIS
STOCKHOLM

Telegr. "Clasabra"

Tel. 11 71 00, 10 49 45

S/S "Rigel"	6450 d.w.
S/S "Lestris"	4300 "
S/S "Polaris"	3775 "
S/S "Jupiter"	3200 "
S/S "Sirius"	3100 "
S/S "Orion"	3000 "
S/S "Atair"	2990 "

**STOREBRO GENGAS-
AGGREGAT**

System Gragas

Lättskötta, driftsäkra, ekonomiska. Kunna startas utan fläktning efter 50 min. stillastående. Ge snabb start och god acceleration. Över 200 av Stockholms droskbilar ha Storebro-aggregat. Personvagnsaggregat P 400 väga endast omkring 100 kg. Omgående leverans. Begär närmare upplysningar!

TILLVERKARE OCH FÖRSÄLJARE:

STOREBRO BRUKS AKTIEBOLAG

Storebro

GENGASAVD.

Telefon 8

God Jul och Gott Nytt År

STOCKHOLM:

- Agfa-Foto, Malm Morgsgatan 5.
 Ahlberg, Olof, Läkare, Kiviksvägen 18, Ängby.
 Aleman, Alice, Doktorinna, Odengatan 22.
 Almberg, Bo, Läkare, Birger Jarlsgatan 41 A.
 Almqvist, Johan, Professor, Nybrogatan 7.
 Andersson, Nils V., Pälsvaruaffär, Hamngatan 36.
 Anzén, Georg, Läkare, Götgatan 15.
 Apoteket Vasen, Drottningholmsvägen 76.
 Arfvedssons Konsthandel, Birger Jarlsgatan 7.
 Aromatic, Industri AB, Stureplan 19.
 Bellander, Gunnar, Läkare, Leksandsv. 22, Nockeby.
 van Berkels Patent, AB, Kungsgatan 72.
 Bjerlöv, Herbert, Läkare, N. Mälarstrand 72.
 Blidberg & Pahlman, AB, Rådmanngatan 56.
 Blomkvist, John E., Tandläkare, Centralpalatset.
 Blåsjö, Gustaf, Metalltryckeri, Tork. Knutssonsgat. 20.
 Branting, Georg, Advokat, Västmannagatan 1.
 Brenner, Sam, Järnaffär, S:t Eriksgatan 94.
 Bretz-Lydid, Ellen, Tandläkare, Essinge Högväg 44.
 Brunander, Lemke, AB, Nybrogatan 9.
 Byrenius, Gustaf, AB, Birger Jarlsgatan 32.
 Byströms Pälsvaruafabrik, Götgatan 29.
 Caféet, Adolf Fredriks Kyrkogata 9 A.
 Carlsson, Oscar, Byggmästare, Mäst. Samuelsgatan 20.
 Cederholm, Nils, Skorstensfejaremäst., Skulptörvägen 10, Johanneshov.
 Cederlöf, Eric, AB, Järnhandel, Humlegårdsgatan 12.
 Central-Tvätten, Holländaregatan 9 B.
 Crafoord, Clarence, Med. d:r, Sabbatsbergs Sjukhus.
 CTC, AB, Nybrokajen 7.
 Danielsson, J. & Co., Rehngatan 16.
 Danielsson, Signe, Läkare, Carl Larssons väg 15, S. Ängby.
 Drougge, Adolf, Läkare, Liljeholmsvägen 8.
 Edin & Ström, AB, Pälsvaror, Fredsgatan 3.
 Elema AB, Kungsgatan 34.
 Eliasson, Axel, Nya AB, Konstförlag, Riddaregatan 30.
 Ellena, Pals & Damkonfektion, Drottningholmsväg. 12.
 Engstrand, Gunnar, Grosshandl., Nybrokajen 5.
 Engström, Gunnar, Tandläkare, Birger Jarlsgatan 44.
 Eriksson, H. P., Skinnvaru AB, Regeringsgatan 17.
 Eriksson, Herman, AB, Torsgatan 47.
 Eriksson, Karin, Livsmedelsaffär, Luxgatan 1—3.
 Ernhall, Stig E:son, Tandläkare, Stureplan 19.
 Erma, Kem. Tekn. Fabrik, Kammakaregatan 5.
 Ervaeus, Erik, Läkare, Kyrkogårdsväg. 4, Enskede.
 Everitt, Kerstin, Läkare, Olaus Magnusväg 37.
 Feyerabend, O., Skorstensfejaremästare, Valhallav. 46.
 Fiskaffären, Fleminggatan 101.
 Folke & Co., AB, Nybrogatan 3.
 Forsberg, Carl, Järnaffär, Hantverkaregatan 85.
 Frencker, Paul, Läkare, Karlavägen 41.
 Gran, Ragnar, Läkare, Grevturegatan 18.
 Grand Bazar, Varuhus, Drottninggatan 92—94.
 Grönblad, Ester, Läkare, Götgatan 7.
 Gumpel & Bengtsson, Byggnadsf:a, Birger Jarlsgat. 31.
 Gustafsson, A. C., AB, Kungsgatan 16—18.
 Hallrup, Adolf, Läkare, Skansvägen 1.
 Hector, Stefan, Tandläkare, Kungsgatan 70.
 Hector & Co., AB, Centralpalatset.
 Hellström, S. G., Läkare, Charlottenburg, Råsunda.
 von Heideman, Eva, Tandläkare, Östermalmstorg 5.
 Hennix, Rudolf, Läkare, Norr Mälarstrand 26.
 Holmberg, Nils, Med. kand., Polhemsgatan 36.
 Holmgren, Gustav, Skorstensfejarem., Karlbergsv. 22.
 Håkansson, Einar, Läkare, Högbergsgatan 40.
 Höglund, Kasper, AB, Kungsgatan 32.
 Isaksson, J. & C:o, AB, Kassaskåpsfabrik, Ekbacksvägen 14, Ulvsunda.
 Izokowitz, S., Läkare, Kommendörsgatan 12.
 Johannesson, E., Skorstensfejaremäst., St. Nygatan 36.
 Johansson, Axel, Körsnär, Västerlånggatan 60.
 Johansson, Greta, Tandläkare, Odengatan 104.
 Jonsson, Ax. V., Stadsmäklare, Hornsgatan 26.
 Jäderholm, K. Bruno, Läkare, Hermelinstigen 11.
 Kaféet, Barnhusgatan 6.
 Kaféet, Kocksgatan 17.
 Kindberg, G., Läkare, Torsgatan 60.
 Kinocentralen, AB, Drottninggatan 47.
 Laser, S., Pälsvaruafirma, Jakobsbergsgatan 6.
 Lavass, M. G. & A. Rundkvist, Hornsgatan 144.
 Leja Magasinet, Norrmalmstorg.
 Lennstrands Billackering, Frejgatan 3.
 Lind, Tore, Läkare, Hornsgatan 1.
 Lindeen, S., Pälsvaruafirma, Drottninggatan 12.
 Livsmedelscentrum, Vasagatan 23.
 Ljunggrens Bar, Regeringsgatan 16.
 Ljungqvist, August, Urmakeri, Beridarebangat. 23 A.
 Lundin & Törnberg, Pälsvaruaff. Mäster Samuelsg. 12.
 Lundberg, H., Fisk- och Grönsaksaffär, S:t Eriksg. 18.
 Lundqvist, G. F., Skorstensfejarm., Stråket 3, Råsunda.
 Lundquist, John, Med. d:r, Johannes plan 1.
 Lundström, Bröderna, F:a, Drottninggatan 102.
 Löfgren, Gunnar, Tandläkare, Arsenalsgatan 4.
 Lövträbolaget, Norrtullsgatan 20.
 Malmqvists Konditori, Drottninggatan 68.
 Margareta Hushållsskola, Norrmalmstorg 1.
 Motor AB, Ingenjörfirma, Pipersgatan 4.
 Munthers Industri AB, N. Mälarstrand 56.
 Münnich, Georg, Läkare, S:t Eriksgatan 64.
 Möller & Co., Äsögatan 142.
 Möllerström, Jakob, Läkare, Östermalmsgatan 5.
 Nessim, Nils, Mattutställning, Hamngatan 1 A.
 Nitor, Tekn. Fabr., Maria Prästgårdsgata 31.
 Nockeby Tvätt- & strykinrättn., Drottningholmsv. 603.
 Nordstrand, H., Pälsvaruaffär, Storgatan 11.
 Nordström, C. & C:o, Fridhemsgatan 46.
 Norra Brädgården, Tomtebogatan 2.
 Odencrantz, G., Läkare, Bragevägen 9—11.
 Olsson, Rune, Läkare, Murarv. 8, Abrahamsberg.
 Olsson, P. G., Läkare, Sjövägen 18, Råsunda.
 Orell, S., Docent, S:t Görans Sjukhus.
 Otillys Konditori, Wargentinsgatan 7.
 Otterby, Sigrid, Pälsvaruaffär, S:t Eriksgatan 76.
 Palmqvist, A., AB, Pälsvaror, Humlegårdsgatan 13.
 Perfekt, Herr & Damkläder, Drottninggatan 40.
 Perman, E., Docent, Birger Jarlsgatan 42.
 Persson, S. P., AB, Västerlånggatan 38.
 Pettersson & Mentzing, F:a, Gamla Brogatan 17.
 Pettersson, Sigfrid, AB, N. Stationsgatan 25.
 Restaurant Riche, Birger Jarlsgatan 4.
 Rinman, Sven, Fil. lic., Johannesgatan 22.
 Rising, A., Fil. d:r, Fleminggatan 75.
 Rossander, Gunhild, Läkare, Hornsgatan 64 A.
 Rosenbaum, Sven och Britta, Tandläk., Stureplan 19.
 Rudoffs Bilverkstad, Slussen.
 Rödmark, Oscar, Läkare, Upplandsgatan 50.
 Sandahls Pälsvaruaffär, Humlegårdsgatan 17.
 Sandegren, Bertha, Läkare, Folkungagatan 122.
 Schubert & Son, AB, Grevturegatan 29.
 Schyldt, C. A., Elektro.fin.mek.verkst., Norrtullsg. 65.
 Schneider, J., AB, Västmannagatan 1.
 Sellberg & Co., Fröhandel, Munkbron 3.
 Smedmark, Åke, Läkare, Sveavägen 60.
 Stockholms Pantförsäljning, Mälartorget 15.

Ström, Karl H., AB, Tunnelgatan 20.
 Ståhlberg, Harry, Skorstensfejarmästare, Sibyllegat. 83.
 Sundberg, Stig, Dalagatan 42.
 Superior, AB, Nybrokajen 7.
 Svensk Engelska Skrädderiet, AB, Drottninggatan 64.
 Trädgårdhs Åkeri, Atlasgatan 1.
 Varubelåningen, Blekingegatan 28.
 Varubelåningen, Brännkyrkagatan 50.
 Varubelåningen, Döbelnsgatan 77 A.
 Varubelåningen, Järntorget 78.
 Varubelåningen, Tjärhovsgatan 48.
 Varubelåningen, Tunnelgatan 1 B.
 Varubelåningen, Upplandsgatan 46.
 Wagner, Sigfr., Tandläkare, Sveavägen 49.
 Vasa Bilreparationsverkstad, Falugatan 5.
 Waxholms Nya Ångfartygs AB.
 Vega, Agentur, AB, Götgatan 11.
 Wendler, John, Revisor, Biblioteksgat. 9.
 Winkler, Alice, Tandläkare, Rörstrandsgatan 9 A.
 Wirströms Eftr., Konditori, St. Nygatan 13.
 Wohlfart, S., Läkare, Birger Jarlsgatan 39.
 Zeuthen & Aagaard, Kungsgatan 44.
 Ähléns Blomsterhandel, Biblioteksgatan 5.
 Åström, N., Kappaffär, Västerlånggatan 40.
 Öhman, Nils, Advokat, Birger Jarlsgatan 16.
 Östling, Paul, Järnaffär, Abrahamsberg.

STOCKHOLMS OMGIVNINGAR:

Andersson, Folke, Tandläkare, Hamngatan 2, Vaxholm.
 Andersson, G. E., Skorstensfejarmästare, Vasavägen 58, Djursholm.
 Bälters Bilverkstad, Torget 3, Tureberg.
 Claesson, Bertil, Tandläkare, Landsv. 58, Sundbyberg.
 Ekman, Nils, Skorstensfejarm., Sagav. 11, Saltsjöbaden.
 Engberg, K., Reparationsverkstad, Rönninge.
 Flood, S., Förvaltare, Ahlby gård, Fittja.
 Gustafsson, G., Skorstensfejarm., Villag. 1, Sundbyberg.
 Halldén, Carl Hugo, Skorstensfejarmästare, Värmdövägen, Ektorp.
 Insulander, Sten, Läkare, Djursholm.
 Jonsson, Gillis, Läkare, Hotellet, Waxholm.
 Keller, Helge, Skorstensfejarm., Gribbyv. 34, Spånga.
 Ohlsson, Karl, Skorstensfejarmästare, med fru, Terrasvägen 9, Stocksund.
 Pettersson, E., Tvätt, Fittjabro 1, Fittja.
 Spånga Ved- och Brädgårdar, Spånga.
 St. Essinge Ångtvätt.
 Sturehälls Tvättinrättning, Handen.
 Toreborgs Landstvätt, Handen.
 Wickberg, Gösta, Läkare, Rotebro, Tureberg.
 Vårby Tvätt, Fittja.
 Zetterqvist, Margit, Tandläkare, Åkersberga.

BORÅS:

Wiraeus, John, Tandläkare, Hallbergsgatan 8.

ENKÖPING:

Borén, B., Smidesverkstad, Stockholmsvägen 7.
 Brundell, Helge, F:a, Lastbilsåkeri, Drottninggatan 8.
 Judells Rörledningsbolag, Stureplan.
 Hagaverken, AB.
 Svegrell, K. E., Tandläkare, Kyrkogatan 19.

ESKILSTUNA:

Belfrage, Joh., Läkare.
 Bredberg, Martin, Läkare, Kriepsensgatan 8 A.
 Brödcentralen, Fristadstorget 6.
 Carlsson & Myrberg, AB, Köpmannagatan 34.

Eskilstuna Konsumtionsförening.
 Fischer, Torkel, Tandläkare, Fristadstorget 3.
 Karlsson & Nilsson, Tullgatan 5.

GÄLLIVARE:

Norbäck, Kurt, Läkare.
 Nya Färghandeln.

HALMSTAD:

Ehinger, Gustav, Läkare, Brogatan 14.
 Halmstads Folkpark.
 Hillerdal, Oskar, Överläkare, Spenshult.
 Höglund, W., Radioaffär, Kungsgatan 22.
 Johansson, Joh. M., Chark.-Affär, Linnégatan 32.
 Levin och Nilsson, Brogatan.
 Nilsson, Janne, Ur & Optik, Storgatan 19.
 Nykterhetsfolkets Café och Lärum, Nedre Norre Katt.
 Otterströms Möbelfaffär, Hantverksgatan 27.
 Polyfoto, Stig Hartman, Storgatan 17.

KIRUNA:

Bergström, Sixten, Tandläkare.
 Björn, P. O., Tandläkare.
 Bäcklund, Birger, Tandläkare.
 Ericsson, Eric, Läkare.
 Lundström, J. R. & Co.
 Specialkonditoriet.

LUND:

Wilstadius, Paul, Tandläkare, Östra Mårtensgatan 16.

MALMBERGET:

Burlin, Rolf, Tandläkare.
 Hallén, H. V., Tandläkare.
 Sundvall, H., Livsmedel.

MALMÖ:

Ahlqvist, Erik, Läkare, Södergatan 3.
 Bertenius, Bertel, E:son, Läkare, Södergatan 13.
 Cedergren, Jan, Tandläkare, Mäster Nilsgatan 6.
 Littman, Henry, Läkare, Östergatan 2.
 Löwegren, Agne, Läkare, S. Förstadsgatan 1.
 Trägårdh, Bertil, Tandläkare, Regementsgatan 56.

SIGTUNA:

Mannerfelt, Bengt, Läkare.

SKUTSKÄR:

Hedbergs Cykel- & Sportaffär.

SÖDERTÄLJE:

Kumlin, Emil, Skorstensfejarmästare, Fogdetorpsv. 29.

TRELLEBORG:

Cruce, Eric, Tandläkare, Österbrogatan 1.
 Sjögren, Alf, Tandläkare, Östergatan 2.

UMEA:

Moraeus, Björn, Läkare, Kungsgatan 81.

UPPL.-BODARNA:

Engberg, Kerstin, F:a.
 Forsbergs Radio & El. Affär.

UPPSALA:

Östman, Knut & Co, Tryckeri, Vaksalagatan 11.

VÄSTERÅS:

Adolphson, Ernst, Tandläkare.
 Berggren, E., Läkare.
 Werthén, G., Läkare.

STOCKHOLM

A.-B. MATTOR & GARDINER
STOCKHOLM
Folkungagatan 59 Telefon 41 37 60
Sängar, Sängkläder, Korkmattor, Mjuka
Mattor, Gardiner, Barnvagnar,
Ottomaner.

O. MARTENSSONS Bilverkstäder
HÖGBERGSBGATAN 32
Tel.: 40 98 24 — 40 98 34

Automobil-, Smides- & Mek. arbeten.

**A.-B. Stockholms Tekniska
PAPPERSFABRIK**

Valhallavägen 140
Tel. 62 28 67. Telegr.-adr. Essteppa
Tillverkar: Blåkopie-, vitkopie- och se-
piakopieringspapper samt ljuskänslig väv.
Äldsta fabrik inom branschen. Firman
grundad 1910, bolag 1929.

KJOLPLISSERING

i moderna veck och mönster, märk-
ning, hålsöm, brodering, stråveck,
knapphål och knappslagning utföres
fort och väl. Gamla Plisséer ompres-
sas. Order till landsorten.

"SPECIAL" - STOCKHOLM
Tel. 10 43 71 Malmskillnadsgat. 23

A.-B. ARBETARNES TRYCKERI

Barnhusgatan 14 STOCKHOLM
Tel. 10 22 76, 11 11 92. Postg. 4739.
Rekommenderar sig för utförande av
böcker, tidskrifter, blanketter. Mo-
derna stilar. Snabbt utförande. Mode-
rata priser.

EMBALLAGE

flyttningar ombes. över hela lan-
det av fackkunnigt folk. De bästa
referenser finnes från läkare, apo-
tekare m. fl. Tel. 51 94 49
G. ZEDEL

Fråga alltid efter**Gravensteinerprodukter**

GRAWENSTEINERFABRIKEN
Grevgatan 14 Tel. 61 23 19 - 62 25 26

RESTAURANT RICHE

STOCKHOLM

Lunch - Diné - Souper
Stor elegant festvåning

BETALD ANNONSPLATS**ALINGSÅS**

BYGGMÄSTARE CARL RAPP
ALINGSÅS TELEFON 926
Utför allt inom byggnadsbranschen till
lägsta priser
Gediget arbete Snabbt utförande

BODEN**Kommanditbolaget BETONG**

SANDER & C:o, Hednoret
Telefoner: Boden 650 16, 650 60, Bastu-
träsk 37, Kalix 300, Umeå 36 92.

HEDENBRONS KAFÉ

rekommenderas vid utflykter och
promenader
Gott kaffe — Hembakat bröd
Telefon 23 57 — BODEN

**BORÅS och SÖDRA
ÄLVSBOGSLÄN**

RÖR- & -SANITET, Kinna
Tel. 104 05 Klaesson & Son Tel. 104 05
Utför nyanläggningar, omläggningar,
reparationer och undersökningar för
vatten, ventilation och sanitet.

Anbud lämnas kostnadsfritt på begäran
Säljer all modernaste material inom
branschen.

GÄVLE**GEFLE METALLGJUTERI**

Sven G. Dahlqvist
Sikviksgatan 2 — Gefle — Telefon 44 99
Utför metallgjutgods i alla rödgodsle-
gningar, i styckevikter upp till 600 kg. —
Lagerbussningar alltid i lager.
BEGÄR OFFERT.

Praktiska Byggnadsaktiebolaget

Hamntorget 1 GÄVLE Telefon 2968
Utför allt inom branschen
Införda offert.

Värme-, vatten- och avloppsledningar

Davoust Rörledningsaffär A.B.

Telefon 11 73, 36 73 GÄVLE
Firman etabl. 1899

HALMSTAD**BETALD ANNONSPLATS****KALMAR**

Montering av gengasaggregat
Förstklassiga bilreparationer

A.B. Sievert & Fornander

KALMAR - Telefoner 7, 215, 1515

KARLSHAMN**Frans Konditori**

Telefon 36.
REKOMMENDERA
sina bakverk, desserter o. konfektyrer

KIRUNA

ALLTID FÄRSKA BAKVERK
CONDITORI BRÄNDA TOMTEN
(PAUL LAVÉN)

Tel. 109
TÄRTOR — EFTERRÄTTER

GYNNA ANNONSÖRERNA!

KIRUNA**A.-B. EDVIN MARTINSSONS
JÄRNAFFÄR**

Telefon 4 KIRUNA
STOR SORTERING. LÄGSTA PRISER.
— SPORTARTIKLAR! —

Lastbilskörningar utföres

Rekommenderande oss i allmän-
hetens benägna hägkomst.
**KIRUNA LASTBILSCENTRAL-
FÖRENING M. O., U. P. A.**
Tel. 11 88

KLINTEN

BJÖRKNÄS och EKNÄSBOR!
Julhandla hos
EKNÄSLIVSMEDEL

Huvudaffären tel. Skuru 43
Filiäl tel. Skuru 743
Fr. o. m. jan. 1945 tel. 15 10 43 - 15 07 43

KUNGSBACKA**HJELMFORS GARNER**

REKOMMENDERAS
Kemisk tvätt och färgning emottages
Telefon 126.

KÖPING**KAFFEBRÖDET**

— alltid färskt, frasigt, först-
klassigt i

THULE-konditoriet
CITYHUSET — Tel. 11 17

LJUSDAL**A.-B. C. E. NORDKVIST
Möbelfabrik & affär**

För all möblering — Platsens
största sortering.
Tel. 12 23 Ljusdal Tel. 16 73

LULEÅ**LULEÅ KEMISKA TVÄTT**

Smedjegatan 24 Telefon 14 66
LULEÅ
Kemisk tvätt - Ångpressning
Ring Ni, så hämta vi!

FIRMA ELEKTRA

Entreprenör för Luleå Stads
Elektricitetsverk
Tel. 22 14 (Gunnar Lindström). Tel. 22 14

MALMBERGET**BESÖK ÖHLÉNS**

Stor sortering i grövre och finare
skodon.
E. A. Öhléns Skoaffär A.-B.
Malmberget tel. 45, Gällivare tel. 71

M A L M Ö

**Aktiebolaget
J. PERSSONS Eitr.
MALMÖ**

**Tricotage, Strumpor
Garn och Vävnader
En gros**

**Bliv medlem i
SOLIDAR
och
MJÖLKCENTRALEN**

BETALD ANNONSPLOTS

NORRKÖPING

**KAJSAS HEMBAGERI
NORRKÖPING
V. Nygatan 15   Telefon 230 28
REKOMMENDERAS**

BESTÄLLEDRA

Läskedrycker och Vichyvatten från
**CARLSSONS BRYGGERI
NORRKÖPING   Telefon 206 85**

Kjellman & Bothvidssons Tryckeri
(inneh. N. HELLRON)
Trädgårdsgatan 1.   Tel. 200 56.
Smakfulla Visit- och Bjudningskort. Ut-
för alla slag av Trycksaker för handel
och industri.
Snabbt utförande — Humana priser.

**E. BERGENHEIM
VATTENLEDNINGSENTREPRENÖR
Smålandsgat. 22 Norrköping Tel. 251 21**
Åtager sig allt som till yrket hör
Välgjort arbete - Humana priser

FIRMA MARTIN JANSSON
Godsgatan 11.   Telefon 244 98
— NORRKÖPING —
Säljer: Byggnadsmaterial.
Utför: Asfalt- o. Isolationsarbe-
ten. Massagolv m. m.

R E S A R Ö

**Bröderna
G. BERGLUNDS BÅTVARV
Resarö**
Utför nybyggnader, reparationer av
såväl segel som motorbåtar. Vin-
terförvaring i rymliga hallar. Mek.
verkstad — Batteriladdning.
tel. Resarö 51.

S K E L L E F T E A

**SKELLEFTEA
KEMISKA TVÄTTINRÄTTNING**
Stationsgatan 14   Telefon 105 52
VID ALL SLAGS TVÄTTNING

S U N D S Ö E

**SUNDSVIKS BRUK AB
TEGEL- & TRÄVAROR**
Telefon Turinge 14
Pa Sundsör

S Ö D E R T Ä L J E

NYA KONDITORIET
Södertälje
Telefon 311 52
Rekommenderar sina tillverkningar.

V Ä S T E R Ä S

TRE PUNKTER
Vår hållbara permanent
Vackra lockfrisyrer
Oljebehandlingar
**FREJA DAMFRISERING, Geijersgatan 3
K. Nordkvist
Telefon 338 29 — VÄSTERAS.**

V Ä X J Ö

ETT VERKLIGT GOTT BRÖD
erhåller Ni alltid i
**VÄXJÖ ANGBAGERI
Tel. 20 69**
Butiker:
Sandgårdsg. 11 - Väreudsg. 16

**OSCAR JOHANSSON
BYGGMASTARE   VÄXJÖ**
Husbyggnader — Byggnadsreparationer
Kostnadsförslag m. m.
Gediget arbete. Samvetsgrant bemötande

**Kom ihåg Smålands äldsta tidning
NYA VÄXJÖBLADET**
vid prenumeration, annonsering
och trycksaksbeställningar!

Sund och ekonomisk varuförmedling
har konsumenterna genom sina
egna butiker.

**Konsumentföreningen
V Ä X J Ö**

Ö R E B R O

**Skomateriallagret MONOPOL
— AKTIEBOLAG —
ALLT I BRANSCHEN**
Örebro   Tel. 117 83, 115 56

**KAPPOR OCH KLÄNNINGAR
till fabrikspriser**
NORRKÖPINGS KAPPFABRIK
Drottningg. 25, 1 tr.   Tel. 150 47

**ERIC SJÖQVIST
FOTOGRAFIATELIÉR
ÖREBRO**
Drottninggatan 11. Telefon 111 01.

GYNNA ANNONSÖRERNA!

Ö R E B R O

**ALGOT ANDERSSON
VATTENLEDNINGSENTREPRENÖR**
Mäster Larsg. 10, Örebro. Tel. 113 83
Utför värmeanläggningar, Badrums- o.
WC-inredningar m. m. i branschen.
Gediget arbete — Humana priser

Alla slags SKROTVAROR
uppköpes till högsta dagspris i
Produkt- & Materialaffären
Kyrkvägen ÖREBRO Tel. 121 50
(Söder om Markbackens gård)

Örebro Lump- & Skrotaffär
Magasin och Kontor, Triangeln, Örebro.
Telefon 130 43

Köper och säljer i parti och minut: Järn-
o. Metallsrot samt Lump av alla slag.

Ingeniörsf: a ROLF KÄLLSTRÖM
Installerar — Reparerar — Konstruerar
Värmelednings-, Ventilations- och
Sanitetsanläggningar
Telefon 122 48 ÖREBRO Telefon 122 84

BETALD ANNONSPLOTS

**Ö R N S K Ö L D S V I K
med O M N E J D**

**AKTIEBOLAGET MASKINFABRIKEN
I ÖRNSKÖLD SVIK**
Tel. 21 35, 23 35.   Tel. Bost. 23 98.
Specialité: Reparationer av arbetsma-
skiner för snickerier, skofabriker,
kvarnar och sågverk. Tillverkningar:
Sågverks- och Kvarnmaskiner

SOFFOR — FATÖLJER
Bekväma, rymliga, billiga.

Möbel
Centrum

ÖRNSKÖLD SVIK   Storgatan 3.
Telefoner 11 65 - 18 15 — Bostad 51 35

Dr. Gustaf Lindström

Lasarettet   Örnköldsvik

**J. OLSSONS SKOFABRIK
JÄRVED   Tel. 400 22**
Försäljer i parti: Skodon, Handskar och
Socker av egna tillverkningar.

L U N D S
UR - GULD - OPTIK
SIGNE LUND
Storgatan 5 — Tel. 28 25

Ö S T E R S U N D

GUSTAF III:s CAFÉ
Kyrkogatan 66   ÖSTERSUND
Gott kaffe - Te - Choklad - Gott bröd
Läskdrycker - Smörgåsar - Mjök m.
m. - Kaffe m. m. utbäres.
Beställningar kan göras per tel. 853

A.-B. Petterson & Nilson

50 SVEAVÄGEN 50

(vid Ad. Fr. kyrka)

TELEFON: 111359

Stort lager av

MÖBLER

samt

Begagnade möbler

SYMASKINER VELOCIPEDER

Lampskärmar

i SIDEN och PERGAMENT samt

SIDENMALNING utföres billigt

av

Fru E. ANDERSSON

Östermalmsgatan 68 D

Telefon 61 60 65

STOCKHOLM

Hushållsskolan Margareta

AKTIEBOLAG

Matsalar · Festväningar · Butiker · Elevkurser

STOCKHOLM: Norrmalmstorg 1

Drottninggatan 69

S:t Eriksplan 2

FENIX, Ad. Fr. Kyrkog. 10

Rabatt genom kupongsystem.

BORÅS

HÄLSINGBORG

LINKÖPING

GÖTLEBORG

JÖNKÖPING

MALMÖ

UNDERÅS SANDTAG

Modernaste anläggning
vid farleden Stockholm
—Södertälje för rationell
utlastning av sand, grus
och singel.

Telefon Kontoret Underås: Enhörna 16 eller 38.

Postadress: Box 108, Södertälje.